

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK ANABİLİM DALI
İÇ MİMARLIK BİLİM DALI

**İÇ MEKAN TASARIMINDA METAFOR
UYGULAMALARI - BÜYÜKÇEKMECE SANCAKLAR
CAMİİ ÖRNEĞİ**
Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:
Selin ÖZDÖLÇOLAK PARLAK

İSTANBUL, 2019

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK ANABİLİM DALI
İÇ MİMARLIK BİLİM DALI

**İÇ MEKAN TASARIMINDA METAFOR
UYGULAMALARI - BÜYÜKÇEKMECE SANCAKLAR
CAMİİ ÖRNEĞİ**
Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Selin ÖZDÖLÇOLAK PARLAK

Öğrenci No:

130808009

Danışman:

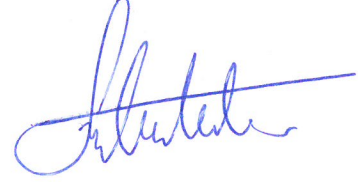
Doç. Dr. Şen YÜKSEL

İSTANBUL, 2019

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “İç Mekan Tasarımında Metafor Uygulamaları - Büyükçekmece Sancaklar Camii Örneği” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 19.07.2019

Selin ÖZDÖLÇOLAK PARLAK

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAVI SONUÇ TUTANAĞI

Beykent Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Aşağıda tez adı belirtilen yüksek lisans öğrencisi **130808009** no'lu **Selin ÖZDÖLÇOLAK PARLAK**'ın **23/07/2019** tarihinde yapılan tez savunma sınavı¹ sonucunda **60** dakika süreyle sunduğu ve savunduğu tezi hakkında² oybirliğiyle, **Kabul** kararı verilmiştir.

Bilgilerinize saygılarımızla arz ederiz.

Anabilim Dalı : İç Mimarlık

Programı : İç Mimarlık

Tez Başlığı³ : İÇ MEKAN TASARIMINDA METAFOR UYGULANACAKLARI - BÜYÜK ÇEKMECE SANCAKLAR CAMİİ ŞRNETİ

Tez Sınav Jürisi

Öğretim Üyesi

İmza

Danışman :

Doç.Dr. Şen YÜKSEL

Üye :

Dr.Öğr. Üyesi Merve ATMACA

Üye :

Dr.Öğr. Üyesi Semra TOKAY

(Özyeğin Univ.)

¹ Jüri üyeleri, söz konusu tezin kendilerine teslim edildiği tarihten itibaren en geç bir ay içinde toplanarak öğrenciyi tez sınavına alır. Tez savunma sınav süresi en az 45, en çok 90 dakikadır. Jüri üyeleri, sınav öncesi yapılacak toplantıda, kendi aralarından danışman dışında bir üyeyi başkan seçer. Tez sınavı, tez çalışmasının sunulması ve bunu izleyen soru-cevap bölümünden oluşur. Tez sınavı, öğretim elemanları, lisansüstü öğrenciler ve alanın uzmanlarından oluşan dinleyicilerin katılımına açık ortamlarda gerçekleştirilir. Belirlenen günde yapılamayan jüri toplantısı, katılanların hazırladığı bir tutanakla enstitü yönetimine bildirilir. Bu durumda, jüri en geç on beş gün içinde toplanarak adayın tez savunma sınavına alır. (05 Ağustos 2017 tarihli 30145 sayılı Resmi Gazetede Yayınlanan Değişiklik-Madde 29-3)

² Tez sınavının tamamlanmasından sonra jüri, tez hakkında salt çoğunlukla “kabul”, “düzeltme” veya “ret” kararı verir. Jüri başkanı, jüri üyelerince imzalanmış karar tutanağını, tez sınavını izleyen üç gün içinde ilgili enstitü yönetimine teslim eder. Tezi hakkında düzeltme kararı verilen öğrenci en geç üç ay içinde gerekli düzeltmeleri yaparak ve birinci fıkradaki usule göre tezini aynı jüri önünde yeniden savunur. Süresi içerisinde “düzeltme” savunmasına girmeyen öğrencinin enstitü ile ilişkisi kesilir. (Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği-Madde 29-4)

³ İleride doğabilecek aksaklıkların engellenmesi için tezin başlığının yazılması gerekmektedir.

Adı ve Soyadı : Selin ÖZDÖLÇOLAK PARLAK
Danışmanı : Doç. Dr. Şen YÜKSEL
Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans Tezi, 2019
Alanı : İç Mimarlık
Anahtar Kelimeler : İç Mekan, Metafor, Sancaklar Camii

ÖZ

İÇ MEKAN TASARIMINDA METAFOR UYGULAMALARI – BÜYÜKÇEKMECE SANCAKLAR CAMİİ ÖRNEĞİ

İç mimaride, ‘‘metafor’’ ve ana tema kapsamı içinde kullanılan tasarımlardan yola çıkılarak, yerli örneklerimizden olan Sancaklar camii projesini geniş kapsamlı araştırmış bulunmaktayız.

İç mimaride bağlam sorgusu çerçevesinde, kullanılan metafor ve tematik yaklaşımlar irdelenmeye çalışılmıştır.

İç mimaride metaforik tasarım olarak, yerin, kültürel ve fiziksel kaynaklarının değerlendirilmesiyle beraberinde, mekanı kullanan kişilerin ve tasarımcıların düşünce doğrultuları ile tasarımsal gerçekliktir. Metaforik tasarım ile tematik tasarımları iç mimariye yansıtılmış olan biçimselliği değerlendirilmiş ve tarihi süreç içerisinde günden güne gelişmiş duruma gelmiştir. İç mimarlık tarihi boyunca, tartışılan mekânsal tasarım kapsamında, metaforik tasarımlar sadece semboller ve analogik değerlendirmeler üzerinde olmadığı görülmüş dinsel metafor düşünce kapsamıyla da somut olmasa da yapılara metafor aktarımının söz konusu olduğu irdelenmesi sağlanmıştır.

Metaforik kapsamda, günümüz mimar ve iç mimarları kendi tasarımsal gerçekliklerinde bir referans olarak kullanılmaktadır. Metaforik kapsamda tasarım; içeriği sebebi ile yer ve iç mimari nesne, düşünsellik, obje, soyut bir yola çıkış teması ile arasındaki ilişkiyi anlamada onu başka bir duruma aktarmada, orijinal, kolay ve anlaşılır bir yol sağlar.

Yeni durum ve model ilişkileri öne sürmesi, yeni yorum kategori ortaya koyması bakımından iç mimaride metaforik kapsamlı yadsınamaz bir öneme sahiptir.

Name and Surname : Selin ÖZDÖLÇOLAK PARLAK
Advisor : Assoc. Dr. Şen YÜKSEL
Type and Date : Master Thesis, 2019
Area : Interior Architecture
Key Words : Interior, Metaphor, Sancaklar Mosque

ABSTRACT

METAPHOR APPLICATIONS IN INTERIOR DESIGN - BÜYÜKÇEKMECE SANCAKLAR MOSQUE EXAMPLE

Based on the designs used within the scope of 'metaphor ii tasarım and the main theme in interior architecture, we have investigated the Sancaklar mosque project which is one of our indigenous examples.

In the context of the context questioning in interior architecture, metaphor and thematic approaches are tried to be examined.

As a metaphorical design in interior architecture, with the evaluation of cultural and physical resources of the place, it is the design reality with the thought directions of the people and designers using the space. The metaphorical design and the thematic designs reflected in the interior architecture were evaluated and developed day by day in the historical process. Throughout the history of interior design, metaphorical designs were discussed not only on symbols and analogical evaluations but also on metaphoric structures.

In the metaphoric context, today's architects and interior architects are used as a reference in their own design realities. Metaphoric design; Because of its content, it provides an original, easy and straightforward way to understand the relationship between space and interior object, thought, object, and abstract theme. The metaphorical importance of interior architecture is of undeniable importance in terms of presenting new status and model relations, and introducing new interpretation category.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖZ	i
ABSTRACT	ii
ŞEKİLLER LİSTESİ	v
KISALTMALAR	viii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1.ÇALIŞMANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ	9
1.1 Metafor Kavramı	10
1.1.1 Analog Kavramı.....	17
1.2 Tarihsel Süreçte Metafor Uygulamaları	21
1.2.1 Neolitik Dönem.....	22
1.2.2 Erken Tunç Çağı	23
1.2.3 Eski Yunan Uygarlığı	24
1.2.4 Mısır İç Mimarisinin	25
1.2.5 Eski Yunan İç Mimarlığı	26
1.2.6 Roma ve İç Mimarlığı.....	27
1.2.7 Erken Hristiyan ve Bizans İç Mimarlığı	29
1.2.8 Erken Ortaçağ Mimarlığı	30
1.2.9 Gotik Mimari	31
1.2.10 Rönesans ve Maniyerist Mimari ve İç Mimari	33
1.2.11 Barok ve Rokoko Mimarlığı	34
1.2.12 Aydınlanma Çağında İç Mimari	36
1.2.13 Erken 20. Yüzyıl Mimarlığında Metafor	37
1.2.14. Geç 20. Yüzyıl Mimarlığında Metafor ve Postmodernizm.....	38

İKİNCİ BÖLÜM

2. İÇ MİMARLIKTA METAFOR UYGULAMALARI	40
2.1. Sidney Opera Binası	40
2.2. Ice Museum Fairbanks, Alaksa	50
2.3. Notre Dame Katedrali.....	54

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. İÇ MEKAN TASARIMI.....	56
3.1. İç Mekan Tasarımında Metafor	56
3.1.1. Metaforların Türleri, Özellikleri ve İşlevleri	61
3.1.2. İç Mekan Tasarımında Metafor Uygulama Yöntemleri.....	69
3.1.3. İç Mekan Tasarımında Metafor Uygulama Örnekleri.....	70
3.1.4. İç Mekan Tasarımında Metafor Uygulamaları Yabancı Örnek	71
3.1.5. İç Mekan Tasarımında Metafor Uygulamaları Yerli Örnek	75
3.1.5.1. Atatürk Kültür Merkezi Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Konser Salonu ve Koro Çalışma Binası	75
3.1.6. Magic Ice- Buz Müzesi	78

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BÜYÜKÇEKMECE SANCAKLAR CAMİ METAFOR BAĞLAMINDA İNCELENMESİ.....	82
4.1. Sancaklar Cami ve Çevresi.....	82
4.2. Sancaklar Cami Mekan Analizi.....	83
4.3. Sancaklar Cami Metafor Uygulaması	96
SONUÇ.....	98
KAYNAKLAR.....	101

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1: Biomimicry	12
Şekil 1.2: XX. yy*' da bağlam ve İç mimari	14
Şekil 1.3: Bağlamın kavramsal genleri	15
Şekil 1.4: Bağlam ve Çevre Metafor Döngüsü	16
Şekil 1.5: Kent, Metropol – Bağlam	16
Şekil:1.7: Alvar Aalto Tiyatro Binası	20
Şekil:1.8 : Cilalı taş devri, Neolitik çağ	23
Şekil:1.9 : Antik Agora	24
Şekil:1.10: Plans of the Stoa of Attalos, 159–138 B.C.	25
Şekil 1.11 : Sembolik anlamları ve Piramitler	26
Şekil:1.12: Karyedit Erekhtheion, Atina Akropolisi	27
Şekil 1.13 : Magrippalfcostertivmfecit	28
Şekil 1.14 : Magrippalfcostertivmfecit kubbe görüntüsü	28
Şekil 1.15 : Magrippalfcostertivmfecit plan görüntüsü	29
Şekil 1.16 : Katakomp	29
Şekil 1.17 : Tokalı Kilise içi, Kapadokya	30
Şekil 1.18 :Fransa da Notre Dame Katedrali	32
Şekil 1.19 :Villa Capra (Rotonda) 1577	33
Şekil 1.20 :Sivil-Dini Mimari Örneği: Laurenziana kitaplığı 1526 Floransa	34
Şekil 1.21 : Sant Agnese, Roma, Rainaldi Çeşmesi ve Boromini	35
Şekil 1.22 : Trevi Fountain, Trevi Niccola Salvi İtalya	35
Şekil 2.1 : Sidney Opera Binası Metaforik eskiz çalışması	41
Şekil 2.2 : Metafor eskiz tasarım başlangıçları	41
Şekil:2.3 : Sidney Opera Binası üst görünüş çizimi	42
Şekil 2.4 : Sidney Opera Binası Plan çizimi Ölçek/32	43
Şekil 2.5 : Sidney Opera Binası 1. Kat Plan çizimi Ölçek/32	43
Şekil 2.6 : Sidney Opera Binası perspektif eskiz çizimi Ölçek/32	44
Şekil 2.7 : Sidney Opera Binası gece dış görünüşü	44
Şekil 2.8 : Sidney Opera Binası kabuk yapısı görseli	45
Şekil 2.9 : Sidney Opera Binası görseli	45
Şekil 2.10 : Sidney Opera Binası dış mekan 3 boyutlu görsel çalışması	45
Şekil 2.11 : Sidney Opera Binası mekan analizi çalışması	46

Şekil 2.12 : Sydney Opera Binası opera sahnesi iç mekan görseli	46
Şekil 2.13 : Sydney Opera Binası dış mekan ile iç mekan şablon çalışması	47
Şekil 2.14 : Sydney Opera Binası dış mekan ile iç mekan şablon çalışması	47
Şekil 2.15 : Sydney Opera Binası restoran	48
Şekil 2.16 : Sydney Opera Binası sahne aydınlatma tasarımı	48
Şekil 2.17 : Sydney Opera Binası iç mekan tiyatro düzeni	48
Şekil 2.18 : Sydney Opera Binası iç mekan	49
Şekil 2.19 : Sydney Opera Binası fuaye alanı	49
Şekil 2.20 : Sydney Opera Binası fuaye alanı	50
Şekil 2.21 : Ice Museum Fairbanks dış mekan görünüşü	52
Şekil 2.22 : Ice Museum Fairbanks mimari alan tanımlama görseli	52
Şekil 2.23 : Ice Museum Fairbanks dış mekan ve iç mekan görseli	52
Şekil 2.24 : Ice Museum Fairbanks fuaye alanı	53
Şekil 2.25 : Ice Museum Fairbanks iç mekan alanı/ buz metafor örnekleri	53
Şekil 2.26 : Ice Museum Fairbanks ice bar	54
Şekil 2.27: Notre Dama Katedrali King gallery	55
Şekil 3.1 : Linked Hybrid eskiz ve şema	58
Şekil 3.2 :Shi Ling Köprüsünün Biomimicry tasarımı şeması	59
Şekil 3.3 :Shi Ling Köprüsü	60
Şekil 3.4 : Linked Hybrid	60
Şekil 3.5 : Linked Hybrid	61
Şekil 3.6 : Dokusal Metafor/ Plan ve Teksture	65
Şekil 3.7 :Los Angeles Çağdaş Sanat Müzesi Mimar A. S. Tigerman.	66
Şekil 3.8 : Marilyn'in dudakları adlı koltuk. Tasarımcı: Isozaki.	66
Şekil 3.9 : Soyut ve Somut tasarım örnekler şematik tablosu (söp)	68
Şekil 3.10 : İç Mekan Tasarımında Metafor Uygulama Örnekleri tablosu- söd	71
Şekil 3.11 : Casa Batllo pencere metafor örneği	72
Şekil 3.12 :Casa Batllo iç ve dış mimarisi	73
Şekil 3.13 :Casa Batllo tasarımsal bölümler	74
Şekil 3.14 : Casa Batllo iç mekan merdiven ve şömine örneği	74
Şekil 3.15 : Casa Batllo iç mekan görseli	74
Şekil 3.16 : Casa Batllo iç mekan görseli metafor iç mekan örnekleri	75
Şekil 3.17 :Atatürk Kültür Merkezi Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Konser Salonu	76
Şekil 3.18 :Atatürk Kültür Merkezi Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Konser Salonu planı	76

Şekil 3.19 :Atatürk Kültür Merkezi Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Konser Salonu	77
Şekil 3.20 :Ice Magic/ Buz Müzesi Forum İstanbul	78
Şekil 3.21 :Ice Magic/ Buz Müzesi Forum İstanbul / sinema salonu	79
Şekil 3.22 :Ice Magic/ Buz Müzesi Forum İstanbul / sinema salonu	80
Şekil 3.23 :Ice Magic/ Buz Müzesi Forum İstanbul / giriş tasarımı	80
Şekil 3.24 :Ice Magic/ Buz Müzesi Forum İstanbul / duvar görselleri	81
Şekil 3.25 :Ice Magic/ Buz Müzesi Forum İstanbul / plan 1/20	81
Şekil:4.1 : Sancaklar Camii Minaresi ve Kademeli Saflar	83
Şekil 4.2 :Sancaklar camii kible duvarı ve 6 metrelik saçak	84
Şekil 4.3 :Sancaklar camii	84
Şekil 4.4 :Sancaklar Camii Kesit	86
Şekil 4.5 :Sancaklar camii avlu	87
Şekil 4.6 :Sancaklar camii	87
Şekil 4.7 : Sancaklar camii kadın erkek ibadet alanının bölünmesi	88
Şekil 4.8 : Sancaklar camii kadın erkek ayakkabı raf bölümü	89
Şekil 4.9 :Sancaklar camii duvar tasarım	90
Şekil 4.10 :Sancaklar camii mekan görselleri	90
Şekil 4.11 :Sancaklar camii duvar tavan ilişkisi ve doğal ışık tasarımı	91
Şekil 4.12 :Sancaklar camii hoca hutbe alanı	91
Şekil 4.13 :Arolat'ın caminin girişine yazılması için hazırladığı metin	92
Şekil 4.14 :Sancaklar camii örümcek ağı metaforu ve tavan görseli	92
Şekil 4.15 :Sancaklar camii kesit AA (Emre Arolat Mimarlık)	93
Şekil 4.16 :Sancaklar camii kesit BB (Emre Arolat Mimarlık)	93
Şekil 4.17 :Sancaklar camii kesit CC (Emre Arolat Mimarlık)	94
Şekil 4.18 : Sancaklar cami plan (Emre Arolat Mimarlık) 1/20 ölçek	94
Şekil 4.19 Sancaklar cami güney yükseklik sistemi detayı)	95
Şekil 4.20 Sancaklar camii vaziyet planı (Emre Arolat Mimarlık) 1/15 ölçek	95

KISALTMALAR

SÖP. : Selin Özdölçolak Parlak

url : İnternet kaynakları

vs : vesaire

vb. : Ve benzeri

yy. : Yüzyıl

GİRİŞ

Uzun yıllardır, mimari ve iç mimaride birçok tasarım projesi üretilmiştir. Bu tasarımsal projeler kentsel tasarım gibi disiplinlerde projelerin, konsepti, teması, ana fikri ve bu bağlamda da metaforu üzerine yapılan araştırmalar devam etmiştir. Bu araştırmaların sonucunda da deneyimli tasarımcılar birçok metaforik kapsamlı proje tasarlamış ve her bir projede bir ana fikir veya temanın olması gerektiği üzerinde aynı fikirde ilerlemişlerdir. İç mimarlık, insanın yaşantısının her anında içinde hissettiği bir sanat biçimidir. Tasarımlar ve mekanlar değişse de uygarlıklar yıkılsa da , yeni yaşamlar kurulsa da mimarlık ve iç mimarlık her daim varlığını sürdürmüş ve geçmişten geleceğe uzanan bir köprü olmuştur. İç mimarlık kavramı, yalnızca barınma ihtiyacı ya da kabuk iç tasarımı değil aynı zamanda insan varlığının fiziksel kayıdır ve geleceğe bırakılmış kültürel eserdir. Öncelikle metafor derken neden bahsettiğimizi açıklayalım.

Metafor, bir yapının özelliklerinin, tasarımsal noktadan başlayıp ve bu tasarımsal noktanın ana fikri olma düşüncesi bağlamındadır. Bu bağlamda tasarlanan yapının, tasarım hikayesi düşünülürken, her bir noktası tasarımsal farklılık olmaksızın yol gösterici olmayı hedeflemektedir. Tasarımlarda, tema ve kabuk tarafından karşılanmasa da, bir yapıdaki bağlamsal öğeler ve bağlamüstü öğeler olarak tanımlanabilir. Bundan kastım; bağlamsal öğe , yakın çevrenin fiziksel durumları, yapının içinde bulunduğu bölge, topografik oluşumlar veya içinde, dışında bulunan insan bedeni ile etkileşim ağı içinde kendini göstermektedir. Günümüze doğru geldikçe, cephe üzerinden anlam iletme farklılaşmaktadır ve bu tür farklılıklar iç mekan ile bağdaşmayı hedeflemektedir.

Tasarlanan yapıların iç mimari gereksinimlerden dolayı, kurulan sistem daha sonradan yapılan eklemeler üzerinden bir anlam kurgusu oluşturmaktadır. İç mimari yapıların tek bir ikon içinde kısıtlanarak , farklı anlamların üzerinden kurulmasına işaret eden tasarımlara değinilecek olursak, bu yapılardaki tasarımların metafor kavramından oluştuğunu göreceğiz. Metafor kavramı; günümüzdeki durumunu inceleyecek olursak; cephede temsil edilen durumun herhangi bir geçmiş stil üzerinden kendisini kurmasına ek olarak, kişisel bir tavır, stil , tarz arayışı haline geldiğini

görebiliriz. Mimarların ve iç mimarların üretmiş olduğu metaforik tasarımlar aynı zamanda düşünce tarzlarının gösterme biçimlerinin de ürünüdür.

İç mimaride tematik ve metaforik kavramların daha önce yapılan araştırmalarda da ayrı ayrı kavramlar olarak ortaya konulmuştur fakat birbirleriyle kurdukları ilişki göz ardı edilmiştir. Bu iki kavram çoğunlukla tasarımsal farklılıkları daraltılarak değerlendirilmiştir. Tema ve metafor kavramlarının mimariye ve iç mimariye aktarımının anlamsal , biçimsel olarak değerlendirilmesi tarihi süreç içerisinde günden güne önemli bir olgu haline gelmiştir.

Çalışmanın Konusu ve Amacı

Bu çalışmanın konusu, İç mimari mekan tasarımlarında metaforik yaklaşımlar üzerine kuruludur.

Çalışmanın amacı; Tematik ve metaforik yaklaşımların , yapılardaki etkisinin doğru kullanım ve tasarı anlamında, yeterliliğini araştırmaktır. Tasarlanan yapıların tematik düşünce kavramının, doğru analiz edilmesi amaçlanmaktadır. Metaforik yaklaşımlarının da, ana tema düşüncesinin yetersizliğinden kaynaklı olarak, metaforik biçimselleştirmeleri yanlış ya da eksik tasarlandığının ve bu sebeple yapılardaki temanın yola çıkış sebepleri ve metaforun doğru kullanılması gerektiğini amaç edinmiştir. Mimaride ve iç mimari kapsamda metafor ve tema, geçmişten bu yana mimarlık gündeminin çokça tartışılan konuları olmuşlardır. Söz konusu tartışma, konsept içerikli ana tema araştırmalarının kültür inançlarını yaşatmada bir araç olarak kullanmayı ilke edinen insan için doğal bir sürecin ürünüdür. İç mimarlık, tasarımın fikir ve ideallerin metaforik biçimlere dönüşmesini sağlamaktadır. En başında düşünülen bu fikir yöntemi olagelmış ve tarihsel süreçlerde sürekli kültür değerlere bağlı olarak, dinamik ve organik bir devinim içerisinde olmuştur.

Tematik ve metaforik kavramlar tarihsel süreç içerisinde nasıl algılandığı ve gerçek ana tema ve metaforik ilişkilerin ilk ortaya çıktıkları süreç ve örneklerin irdelenmesi de bu tez kavramında incelenecektir.

Örneklerin yer alacağı bu tez de; yerli ve yabancı mimar ve iç mimarların tasarlamış olduğu yapıların analizi yapılmaktadır, bu tez için katkı sağlayacağı noktalar ele alınacaktır. Yerli ve yabancı Mimarların ve İç Mimarların tasarımlarının

irdelendiği bu tez kapsamında, Doğa formları ve dini yapıların düşünce ile metaforlaştırıldığı tasarımlardan bir tanesini de inceleme fırsatı bulacağız.

Literatür araştırması kapsamında;

- İlk bölümde; seçilen tasarımların, mekansal irdelemeleri yapılmış ve görsellerle değerlendirilmeleri yapılmıştır. Ayrıca, yerinde gözlemler ile tasarımlar yakından yerinde incelenmiş ve görülmüştür.

Mekânsal alanların irdelenmesi ve proje hakkında bilgi aktarımı, tasarımcılarından biri olan Emre Arolat ve ekibi ile gerçekleştirilmiştir.

- İkinci bölümde, tema kavramı tartışılmaktadır. Mekanın metaforu ile ilişkisi kurularak iç mimaride yapının metaforik yaklaşımı ile bağdaştırılıp, açıklaması yapılacaktır. Metaforun kategorik incelenmesi ve analogilere indirgenemeyecek olan arka planı da bu bölümde kapsamlı bir değerlemeyle ortaya koyulacaktır.
- Üçüncü bölümde, yola çıkılan metafor kavramının sözlük anlamı detaylı biçimde incelenecektir. Metafor kavramının isim benzerliği ile farklı meslek dallarında da kullanıldığı görülmüştür. Fakat bu farklı dallardaki terim olan metafor kavramının araştırmalarımıza bir başka bakış açısı getirmesi sebebi ile incelenmiştir.
Sonucunda da yola çıkılan tasarım örneklerinden yararlanılarak metaforun hangi amaçla kullanıldığı tartışılacaktır.
- Dördüncü bölümde iç mimaride metaforik yaklaşımların, tarihsel süreçleri araştırılacaktır. Örnekler üzerinden değerlendirmeye alınan bu çalışmada modern ve modern dönem sonrası olarak iki farklı şekilde değerlendirmeye sunulacaktır.
- Sonuç bölümünde tematik tasarımların ve metaforik tasarımların bütünsel bir amaç güdülerek ortaya konmasıyla beraber, iç mimari yaratıcılığa katkıları tartışılacaktır. İç mimaride açtığı yeni ve kendine has ufku değerlendirilecektir.

Çalışmanın Kapsamı ve Yöntemi

Bu çalışmanın amacı , Kavramsal Metafor teorisine dayalı olarak yapılan öğretimin tema ve metafor kapsamı konusunda etkili olup olmadığını ortaya koymaktır.

Buradan yola çıkarsak, çalışmamızın çerçevesini oluşturan kabuk , biçimselliği kapsamındaki figüratif ifade ve şekilsellikler metonimi kullanımının yoğunluğu göz önünde bulundurmıştır. İç mekan tasarımlarında metaforik uygulamaların, simge, analogi alegori gibi kavramlarla etkileşim içinde olduğu görülmektedir. Bu birebir ilişkili olan kavramlardan en kapsamlı olan analog tanımı da yapılacak ve metaforik yaklaşımla bağdaştırılacaktır.

Metaforun mimarlığın dışında da, edebiyat, felsefe, coğrafya, el sanatları , doğadaki mucizeler gibi alanlarda kullanıldığı görülmektedir. Bu örneklerin yanı sıra, geçmişte ve günümüzde tasarlanmış olan metaforik yaklaşımlara örnek verebileceğimiz tasarımlar örnek olarak gösterilecek ve sunulacaktır. Metaforun uygulandığı düşünülen, Le Corbusier , gibi dünya mimarlarından olan isimlerin projeleri de incelenecektir.

Alan çalışması olarak Türkiye bulunan günümüz çağımızda tasarlanmış olan , Mimar Emre Arolat'ın Sancaklar camii projesi incelenecektir.

Bu doğrultuda araştırma problemlerimizi şöyle formüleştirmek mümkündür.

Metafor ve tema kapsamı doğrultusunda yapılan grupla geleneksel tema kapsamı doğrultusunda yapılan grup arasında; Görsel içerikli, biçimsel figüratif doğrultuda düşünülen metaforlar ile düşünsel biçimsel olmayan metaforlar bakımından, farklılık oluşturmaktadır.

Bu araştırmada, örnekler , görsel araştırmalar, tematik tasarım kavramı doğrultusuna yönelik olan biçimsel vb. olguların araştırması dahilinde, son olarak da genel içerikli literatür araştırmaları ile birleşmeyi hedeflemiş ve sonuca ulaşmayı amaç edinmiştir.

Bu tez çalışmasında problemi ortaya koyacak verilerin elde edilmesi temel ilke olarak kabul edilecektir. Problem, metaforik anlamda tasarımı oluşturulan yapıların,

bu alandaki uygulamaları iç mimarlık boyutundaki uygulamalara ne derece bilinçli yaklaşım sağladığının ölçülmesidir. Verilerin elde edilmesi amacıyla, gerek yazılı kaynaklara ulaşıp gerekse, bu tür yapıları anlatan öngörü sağlayacak kitaplardan literatür incelemesi yapılacaktır. İç mekan tasarımlarında metaforik tasarımlarda, metaforik düşünce kavramı hakkında tezler, kitaplar, bildiriler ve makaleler taranacaktır. Önceki araştırma değerlendirmelerinden yararlanılacaktır. Yanı sıra konu ile bağlantılı kavramlardan biri olan analog da irdelenecektir.

Özet olarak, konunun araştırılmasında tarihsel süreçteki bilgiler ve sancaklar camii mimarı Emre Arolat'a yönlendirmiş olduğumuz sorular neticesinde tezimize bir ışık tutmayı sağlamıştır. Çeşitli tez, makale, doğruluk niteliği taşıyan dergi ve kitaplardan da toplamış olduğumuz bu veriler beraberinde gözlemlerimiz doğrultusunda bir sonuca varılmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın Sağlayacağı Faydalar

Yapılan araştırmaların Mimaride Metaforik olarak benzetmeler doğrultusunda çalışmalar yapıldığının örnekleri görülmüştür. İncelenen bir çok yapının Anoloji ile Metafor yaklaşımının karıştırıldığının ve bu yapıların bütünsel olarak doğru değerlendirilmediğini göstermektedir. Metaforik yaklaşımlarının da, ana tema düşüncesinin yetersizliğinden kaynaklı olarak, metaforik biçimselleştirmeleri yanlış ya da eksik tasarlandığının ve bu sebeple yapılardaki temanın yola çıkış sebepleri ve metaforun doğru kullanılması gerektiğini amaç edinmiştir.

Bu tez kapsamında değerlendirilen projeler Tematik anlamda ve Metaforik anlamda bazı faktörleri öne koyup, olması gereken biçimde biçimselleştirmeyi doğru yönlendirmeyi hedeflemiştir. Yapılan araştırmaların da gerek görsel, gerek ana temasını göz önünde bulundurmuş olduğumuz kapsamlı mimari ve iç mimari olgular doğrultusunda eksikliklerini belirtmiş olmayı hedeflemekteyiz. Hedeflediğimiz bu örnekler doğrultusunda, tasarlanacak yapıların Metaforik açıdan incelenme süreçleri, biçimleri eksik ve yanlış kapsamda ilerlediği görülmüştür. Bu tezin sağlayacağı faydalar doğrultusunda, doğru alternatifler üretilmesini sağlamaktır.

Çalışmanın Literatür Araştırması

Çalışmanın literatür araştırmasında, iç mimaride metafor kavramının ana tematik kavram açılımlarını irdeleyen birçok bilgiye ulaşılmıştır. Farklı sanat ve felsefe dallarında kullanıldığını gördüğümüz Metafor kavramını dünyaca ünlü mimarların yazmış olduğu İngilizce kaynaklarda da bulma şansını yakalamış bulmaktayız. Ayrıntılı biçimde incelediğimiz iç mimaride metaforik düşünce daha çok kuramsal ve soyut örneklere dayalı olarak da ele alınmıştır. Somut olarak da ele alınan metafor kavramı, pragmatik ve analitik yaklaşımlar da somut örneklerle incelenmiştir.

Bulunan bazı kaynakların dışında, çalışma konusuyla da ilgili olarak iç mimarlığın anlamını ve iç mimarlığın edebiyat , felsefe gibi alanlarla ilişkilerini irdeleyen iç mimarlıkta metafor, analogi gibi mimarlık biçimleriyle de bağlantılı olmaktadır. Günümüz iç mimarlığında, modernizm, postmodernizm gibi akımların etkilerini de analiz edebiliriz. Geçmişten günümüze metaforik tasarımları araştıracağımız bu tezimizde gerek örneklerle, gerekse görsel içeriklerle analizlerimizi sınıflandıracğız. Tezin oluşumunu sağlayan ve çalışmaya ışık tutacak kaynaklar hakkında kısaca şu bilgileri paylaşabiliriz.

Gaudi'den Le Corbusier'ye 'ARI KOVANI METAFORU' isimli kitabında; tanınmış İspanyol sanat tarihçisi Juan Antonio Ramirez kitabında, arıların kaynaklık ettiği bu etkinin sanattaki ve iç mimarideki modern eğilimleri nasıl beslendiğini çarpıcı biçimde ortaya koyuyor. Metaforik düşünce yapısına temel olduğu ideolojik, artistik, mimari ve iç mimari yönelimleri şaşırtıcı , engin ve derinlikli bir gözlem gücüyle çözümleyen , öncü nitelikte bir yapıttır.

İç mimaride metafor kavramının temellerini oluşturan göstergebilim terimlerinin, anlamları bu kitaptan da alınan bilgiler doğrultusunda irdelenmiştir. Metaforun oluşumunu sağlayan doneler elde edilmiştir.

'Le Corbusier' MODULOR'UN BEDENİ- MODERN MİMARLIKTA HEGEMONİK ERİLLİĞİN ELEŞTİRİSİ adlı kitabında, Levent Şentürk, Le Corbusier'in yapıtlarının, tasalanırken ana tema düşüncesine yönelik fikirlerini, gündelik dil anlatımıyla ve şablonlarla ortaya koymuştur.

İç mekanda tasarlanmak istenen ve düşünölen yapıların analizi hakkında bilgi vermiştir. Aynı zamanda bu kitapta asıl anlatılmak istenen, iç mimarlık disiplinde hegemonik erilliği anlatmıştır. Metaforun içsel iletişimsel düzeyi ve iç içe geçtiği kavramlarla olan ilişkileri iç mimari boyuta taşınarak incelenmiştir.

İç mimarlıkta **BİÇİM VE YAPI** , ‘Graeme Brooker, Sally Stone’nun da örneklerle anlatmış olduğu bu kitabında, tasarlanan yapılar bir anafikir, metafor, tema üzerinde oluşumla yola çıkmıştır. Tasarım süreçlerini , mevcut yapıları, iç mekan organizasyonlarını, duyarlı iç mekanları, özerk iç mekanları, mekan organizasyonu bileşenlerini anlatmış oldukları bu kitapta, projelerde tasarlanan yapının gelişi güzel ortaya çıkmadığını ve bir disiplin üzerinde, düzen sıralamasında tasarlandığını anlatmıştır. Tezime ışık olan bu kitaptan gerek görsel gerekse yazılı metinler sayesinde yardım aldım.

MİMARİ TASARIM kitabının , metaforik yapılara örneklendirmeleriyle zengin anlatımının bütünleştirdiği ‘Jane Anderson’ dünyaca ünlü tasarımları anlatmaktadır. Kitabın içeriğinde görsel içerikler oldukça açıklayıcı ve tezime yol gösterici olmuştur. Yapıların özelliklerini ve tematik düşünce kavramını anlatan bu kitapta mimaride ve iç mimaride metafora değinilmiş ve yarar sağlamıştır. Yazılı kaynaklardan destek aldığım kitapların içinde en önemli yere sahip olan bu kaynak bina yapım ve tasarım sanatı ya da uygulamasıyla ilgili olan, bir yapının işlevi ve görünüşünü yansıtmak için üretilmiş tema, çizim ve planlar yer almaktadır. (Şekil: 1.2) Metaforun sözlük anlamı ve metaforu kavramsal olarak donelerden yararlanmış amaçlı, METAFOR YAZILARI adında Fatih Tepebaşı’ın kaleme aldığı ve derlediği bu değerli yazılı kaynak da birçok değerli felsefe ve edebiyat düşünürünün yazıtlarıyla birleştii kitabında, benim de tezime yol gösterici olmuştur. Mimaride ve iç mimaride tasarımlara aktarmış olduğumuz metafor kavramının özünde edebiyat, felsefe ve coğrafyanın da olduğunu belirtmiştir. Sadece sözlük anlamıyıda iç mimariye katkı sağladığı bu kitap cansız nesnelere kişiselleştiren metaforları över ve metaforu kısaltılmış bir teşhis olarak görmektedir.

Aynı zamanda makaleler, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü ‘Mimari Tasarımlarda Metaforun Kullanımı’ içerikli tez kapsamında araştırılan bilgiler bu tez kapsamında da yazılı bilgi dağarcığı ve tez sonucu ortaya koyma konusunda yardımcı olmuştur. Mimari tasarımlarda metafor kullanımı adlı tez üzerinden geçen zamanda tasarlanan yapılar üzerinden ortaya koyulan tezin İç mimari yapılarda metafor uygulamalarının da analizi yapılmış olup, hem iç ve dış tasarımlara bütünlük sağlama durumu ortaya konmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.ÇALIŞMANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

Farklı dallarda da olduğu gibi metafor kavramı kullanılmaktadır. Bu kavram mecaz, benzetme, eğretileme gibi farklı anlamlarda da anılmaktadır. Gerek edebiyat, gerek coğrafya, gerekse felsefik açıdan da hayatımızda kullandığımız metafor, bir kavram ya da durumu başka bir kavram, bir durumla ifade etmek biçiminde tanımlanabilir.

Edebiyatta, ilgili olma dediğimiz durumu ortaya koyan metafor kavramı, veya terimin farklı ortamlar arasında bir geçiş olarak kullanması anlamında kavramları dönüştürmektedir. İnsan doğası gereği bitmek bilmez yaratıcılığı ile yaşar. Tasarım anlamında, bireyin düşündüğü durumları başka öğelerle ilişkilendirmesine zemin hazırlar.

Metafor; edebiyat dalında olduğu gibi, sembolik amaçlı kullanımına bağlı olarak bir kavram ya da durumu başka bir kavram, bir durumla ifade etme biçiminde tanımlanmaktadır. İç mimariden bahsederken, iç mimari üzerine düşünülen ve kullanmış olduğumuz temel kavramlar yeterince incelenmediği açıktır. İç mekan kavramını ele alırsak; mekan tasarlamanın ilk yöntemi bir eylemi gerçekleştirmektir ve bu durumda eylem bir mekan tasarımı ile aynı anda gerçekleşir. Fakat birçok tasarımcının da yapısal metafor niteliği taşıyan sistemlerde, metaforların yanlış kullanıldığına işaret edildiğini tasarımlarla örneklendireceğiz. Metaforların bir şeyin ne olduğunu söylemediğini, bir şeyden aslında başka bir şeyden bahsederek söz ettiği gösterilmeye çalışılmıştır . Metaforik anlatımın dolaylı yapısını ortaya konmaya çalışıldığı farklı tasarımlar ve metaforik yaklaşımlar analiz edilerek tasarımın teması hakkında düşünceler ortaya konmuştur.

En küçük ölçek ve en basit işlev şemalı iç mekandan en büyük ölçekli ve karmaşık işlevli mekanlara kadar iç mekan tasarımı belirli ve belirgin bir tematik düşünce kavramı çerçevesinde gelişmektedir. Bu tematik düşünce iç mekan tasarımı yönlendiren, tüm biçimsel, işlevsel ve estetik kararların bir arada uyumlu beraberliğini sağlayacak olan "kavram" olgusudur.

İç mimaride genel anlamda farklı bir atmosfer yaratacak, anlayış , tarz birliği oluşturmak ve bu kapsamda işlevle ve mekanla doğru ilişkileri kuracak

tasarımlara ulaşmak, ancak temel bir kavram oluşturacaktır. Tüm mekânsal tasarım kararlarını bu doğrultuda ele almaktadır. Tek bir imge, fikir ya da duygudan kaynaklanan, tüm tasarımı kavrayan bir karaktere ulaşmak, kavramsal yaklaşımı oluşturmaktadır.

Mekan tasarımını kurgulamanın en başında en ince detayına kadar tasarımlara bağlantılı bir tematik ya da düşünceden oluşan imaj sayesinde tümel bir bütünlük içinde ortaya çıkar. Tüm diğer yaratım dallarında olduğu gibi, tekrar eden baskın bir tipik karakteristiğin varlığı iç mekanlarda "kavram"ın gelişimini sağlayacaktır. Her sanat ve yaratım dalında farklı malzeme ve elemanlarla kavramsal yaklaşımı oluşturan ana fikir, çeşitli gösterim yöntemlerine sahiptir. Bir stil, kendini mimaride renk, malzeme ve hacmi biçimleme yöntemleri ile gösterir. Benzer şekilde, resim, müzik, edebiyat gibi diğer sanat dallarında da çeşitli akım, stil ya da dönemsel eğilimlerin yansımalarını, o dönemde ortaya çıkan sanat eserlerinin ortak karakteristiklerinde izleyebiliriz.

1.1 Metafor Kavramı

Bu bölümde metafor kavramına ilişkin genel bir derleme yapılacaktır. Birçok farklı sanat dalında metaforun bulunduğu gibi, edebiyat anlamında da metaforlar ve dil olmuştur. Metafor ad aktarması olarak da kullanılmıştır. İç mimaride de edebiyatta olduğu gibi aynı düşünce kavramı içindedir. Değişmece, ad aktarması, eğretileme, değişmece, konusu maddelenmiştir.

Metaforlar kültür ve toplumun içinde gerçekleşen bilinçsel ve dilsel sürecin bir parçasıdır. Metaforlar , akılcı düşünce kapsamında fiziksel algılar , bedensel deneyimler, duygular, kişinin toplumsal konumu ile ilişki içerisindedirler. Metaforik süreçler fiziksel açıdan kanıtlanamazlar, ancak metaforik olarak kavramsallaştırılırlar.

Fatih Tepebaşılı'nın Metafor Yazıları adlı kitabında da kaleme aldığı gibi ; 'Benzetme teorisi; telafi teorisinin diğer bir kolu ise benzetme teorisidir. Metafor burada kısaltılmış benzetme olarak tanımlanır. Başka bir ifadeyle benzetme edatı (gibi vs). kullanılmadan yapılan benzetme şeklide. Ülkemizde de yaygın olarak bilinen bu teoride benzeyen, benzetilen ve benzetme yönü (tertium comparations) kavramları aracılığı ile izah edilir. Önemli temsilci Cicero , yunanca metafor kelimesini 'similituda' olarak çevirdi ve Aristo doğrultusunda tanımladı (Metafor tek bir

kelimeye indirgenmiş kısa- kısaltılmış bir benzetmedir ve insanları aşırı imge kullanılmamaları konusunda uyarır.’

Aynı zamanda diğer bilimsel disiplin ve düşünce sistemlerine bağlı olarak bağlam terimini incelersek; bağlam terimi, geniş çerçeveli bir bakış gerektiren anlam kavramını bir bütün içinde sorgulayan bir kavramdır. Bir anlamda düşüncenin, düşünce dışı mekanıdır. Bir fikre ait olduğu bu mekan kavramından koparıldığında, anlamını kaybetmektedir. Belirli bir bağlamda yer almak kaçınılmazdır. Bir düşünce sistemini anlamının en iyi yolu onu kendi bağlamı içinde görmektir.

Farklı dallarda yer alan düşüncelere baktığımızda, farklı doğruluk ve geçerlilik değerlerini de görme imkanı buluruz. Edebiyat ve felsefik açıdan baktığımızda, bağlam; bir ifadenin veya metnin , dilsel bir ifadede seslerin, kelimelerin veya ibarelerin oluşturduğu bütün anlamına gelir. Bağlam; sadece kendi içinde tartışılan bir kavram olmamış , bir çok filozof bağlam üzerine farklı görüşlerini belirtmektedirler.

Bu bağlamda, iç mimarlıkta sürdürülebilirlik son yıllarda en çok tartışılan konularından biri olmaktadır. Genellikle LEED, BREEAM gibi sertifika programlarıyla da denetlenen sürdürülebilir yaklaşımlar, günümüz çağında, hem çevresel değerlerin önemini korunmasını hem de iç mimari kalitenin artırılması için öngörülen bir ihtiyaç olmaya başlamaktadır. Sertifika süreçlerine bağlanan sürdürülebilirlik konusunu genişleten bir akım da aynı zamanda ortaya çıkmaktadır.

Sözlük anlamı ;Biomimicry olan teknoloji ile doğanın düşman olduğu fikrini tersine çevirmektedir. Bu yaklaşım , parçası olduğunu unuttuğumuz doğayı yeniden hatırlamamıza yardımcı olmaktadır. (Şekil 1.1)

Doğadan ilham alan yenilikler olarak açıklanan Biomimicry, iç mimarlar ve ürün tasarımcılarının da benimsediği bir yaklaşım olmaktadır. Doğa kavramı ile bütünlük sağlayan , sürdürülebilirlik anlayışının ilk kez 1997 yılında , Janine Benyus tarafından, "Biomimicry: Innovation Inspired by Nature (Biomimicry Doğadan İlham Alan Yenilik)" adlı kitapta anlatılmaya çalışılmıştır.

Şekil 1.1: Biomimicry

Tarih öncesi toplumlarında doğa ile iç içe yaşamaları gibi, günümüzde de doğaya duyarlı gelişimin sağlanabileceğini düşünmektedir. Bu düşünce anlayışı günümüz teknolojisi ile doğayı aynı doğrultuda incelemeye çalışmaktadır. Biyomimikri (Biomimicry) kısaca, “doğanın milyonlarca yıllık birikimden esinlenen tasarım” olarak ifade edilen bir tasarım yaklaşım; tasarımların ölçek , süreç , işlev gibi özelliklerinin doğadaki biyolojik formlara benzetilmesinden yola çıkmaktadır. Doğadaki biyolojik şekillere benzetilen bu anlayış biçimi doğayı metafor olarak ele almayı önermektedir. Biyomimikri doğal formların tasarımlara yansımaları 20.yy ilk yarısında yapının tasarımına aktarılması ile iç mimaride benimsenen görüşü ortaya çıkarmaktadır. Fakat daha sonra Buckminster Fuller ve Frei Otto'nun süreci anlamaya yönelik çabaları, yeni form ve yapılar arayışları mimari tasarımda doğadan öğrenme sürecinin başlangıcı oldu. Yeni süreçte doğadaki formlar yapısı ile metafor olarak düşünülen akabinde kullanılan malzeme, biçim ve oluşum gibi özellikler de tasarıma dahil olan diğer kalemler bütünü ile doğadan ilham alan tasarımlara yönelim de bu sayede ortaya çıkmaktadır.

İç mimarlıkta doğadan aktarım denildiğinde literatürdeki en kapsamlı paradigma form ve yapıların analoji ile bağdaşık metaforik tasarımlara yönelmesini hedeflemektir. Doğada gözlemlenen oluşumların, ölçek ve işlev ile beraberinde oluşum süreçleri insan yapımı yapılar ile aynı olmamasına rağmen, malzeme , enerji, korunumu, hafiflik birçok iç mimara, mimara ve mühendise esin kaynağı olmuştur. Birçok iç mimar geçtiğimiz yıllarda morfolojik tasarım araştırmaları yapmıştır. İç mimarlıkta tasarlanan projelerin, ilklerine baktığımızda da esinlenilmiş olan pek çok örnekler vardır. Ağaç gibi dallanmış yapılar, ağ yapılarından kabuklar, böcek şeklinde yapılar, bal peteği şeklinde yapılar vs. gibi. Fakat bununla da

sınırlı kalmamaktadır. Şekilsel benzetmelerin yanı sıra düşünsel benzetmeler, formlardan da yola çıkışlar mevcuttur. Tezimin ileriki maddelerinde bu örnekleri görmek mümkün olacaktır. Tabiki bu örneklere baktığımızda iç mimarlıkta tasarım ve üretim süreçlerinde doğadan esinlenme biçimleri iki şekilde karşımıza çıkmaktadır. Birincisi, objenin formunu alıp biçimselliğini yapıya aktarılması , ikincisi ise; yapılaşmada gözlemlenen oluşum biçiminin malzeme, form, düşünsellik, deneysel verilerle iç mimariye aktarılmasıdır.

Metafor Yöntemi;

İç mimarlıkta kullanılan maketler, ikonik modeller olarak sınıflandırılmaktadır. İkonik sistemler model gösterilmek istenen ve özelliği aynı kullanılarak gösterilmektedir. Örneğin; bir makette gösterilmek istenen dolu ve boş kısımlar binadaki kapalı yüzeyleri gösterir. Çizimdeki çizgiler binadaki çizgileri gösterir. Sonuç olarak, model gösterdiği objeye, nesneye vs, benzer fakat ölçeği ve bakış açısı farklı olur. Fotoğraf ta bir ikondur.

İkonik Yöntem;

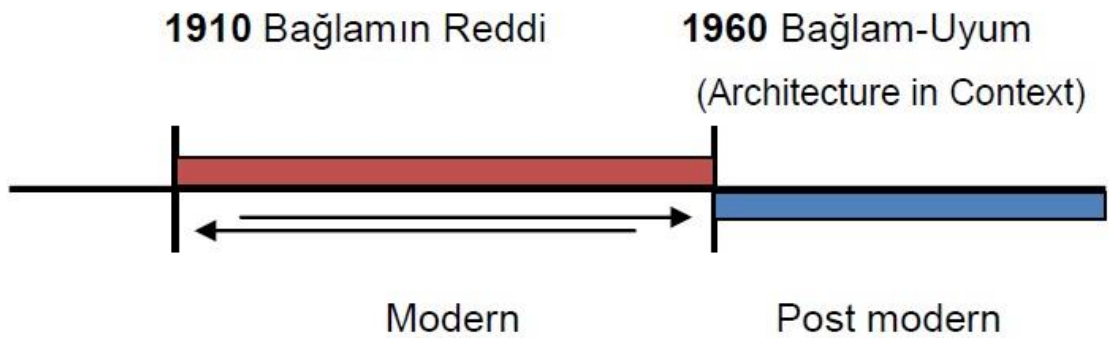
Tümden gelim yöntemi, gözlemlenen tek tek olgulardan yola çıkılarak genel bir yargıya ulaşma biçimidir. Başka bir ifade ile, tümevarım özelden genele giden akıl yürütme sistemidir. İkonik yöntem, metafor yöntemi, analogi, oransal yöntem, tümevarım yöntemi, tümden gelim yöntemi, doğada varolan canlı, cansız varlıkların biçimlerinin iç mimari açıdan bütünsellik olarak düşünüp ele alınması ve tasarlanması, tasvir edici benzetme yöntemi de diyebiliriz fakat tam anlamıyla birebir benzetme unsuru değil, tasarımı bir bütün olarak ele alıp parçaların tasarlanmasıyla oluşan sistem metaforik sistem olarak irdelenmektedir.

Oransal yöntem; mimari tasarım yöntemi olarak da ele alınan bir obje veya olgunun belirgin görünümlerinin görsel tanıtımını yapma ve görsel benzerlikler kurma gibi tasarım ilkesi olmuş biçimlerdir. İkonik yaklaşımlarda en önemli konulardan bir tanesi de görsel benzeşim yüklenen mimari ya da iç mimari göreve uygunluğu ve yeni yapılacak tasarıma adaptasyonudur. İç mimarlık , tasarımsal ve medya dünyası metaforlarla çalışır. Yani kendi ürününü gerekçelendirmek için birşeyler başka şeylere benzetilir. Farklı kavramlar alınır , çaprazlanır, .arpıtılır ve yeni melez kavramlar , anlamlar üretilir.

Bağlam kavramı; iç mimarlık literatüründe farklı işlevlerde ve farklı tanımlarda anlatılmıştır. Farklı açıklama yöntemleriyle birlikte ilişkilendirilmiştir. İç mimarlığın gerçeklik şeklinin kavramsal çerçevelerle beraberinde ilişkilendirilmesi , bağlam kavramını tanımlamayı bir zorunluluk haline getirmiştir. Bağlam kavramı, kimi zaman dar bir çerçeve içerisinde okunan , açıklanan bir kavram olmuştur bazen de geniş kapsamlı algılanan daa geniş bir çerçeveyi işaret etmiştir. İç mimaride bağlam, 1975 yılında Berlinde yapılan bir sempozyumda, kavram olarak ortaya konmuştur. bu sempozyumun adı; “International Design Centre” dir. “Contextual building-bağlamsal bina” terimi, devam eden yıllarda banko sözcük haline gelmiştir. İç mimarlıkta bağlam, uzun yıllar önce ünlü Mimar ve İç mimarlar tarafından ortaya konmuş ve açıklamaları yapılmıştır. XX. Yüzyılın düşünsel bilginin, “bağlam bağımlı” olduğu düşüncesi birinci ilkedir. Bu bakış açısı tabi ki, iç mimariyi yakından etkilemiştir.

Ortaya konulan bu fikir, iç mimaride tasarımın, bağlamından koparıldığında tamamen anlamsız ve farklı yapısallıkta olacağını ısrarla ortaya koymaktadır. Bağlama karşı, XX. yy. ın ilk yarısı bağlamla çelişerek; ikinci yarısı da teorik bir uyum isteği ile şekillenmektedir.

(Şekil 1.2)

Şekil 1.2: XX. yy” da bağlam ve İç mimari

Özellikle XX. Yüzyıl içinde evrimleşerek iç mimaride farklı anlatımlarla beraberinde kullanıldığını görmekteyiz. Bu anlatımları yaparken iç mimarlığın,

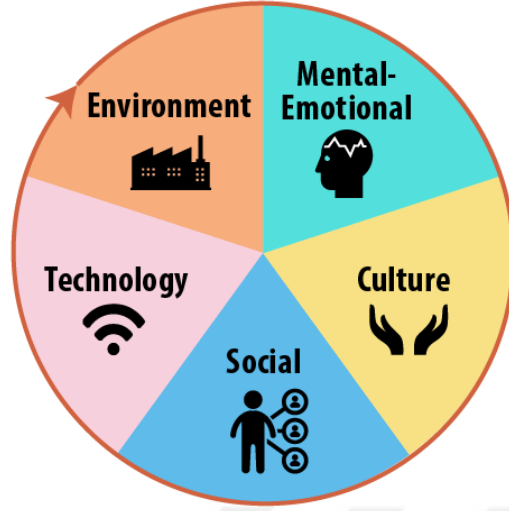
kentsel bilimci kimliğiyle tasarım kapsamlı, bağlamsal ilişkileri, karmaşık organizasyonlarının organizasyonlarının bir bütün olduğu gerçeğini unutmamalıyız. Bu sebeplerden dolayı bağlamın anlamı iç mimarideki farklı kavramlardan daha muğlak görünebilir. (Şekil 1.3)

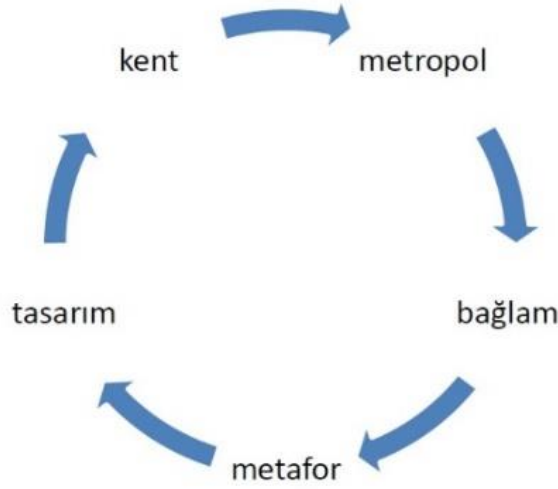
“Bağlam analizi; dış bağlam önemli ve etki sahibi bir konu olabilir. Bir binanın şeklini biçimini etkileyen, alana özgü birçok faktör bulunmaktadır ve bundan dolayı , bu faktörler binanın iç mekanının tasarımını da etkiler. Bu tür bağlamsal faktörlerin içerisinde , cephe yönelim, topografya, cadde ve yolların dokusu, kentsel yoğunluk ve bu yoğunluğun önemli bir kent simgesi olan ilişkisi yer alır.” (Graeme Brooker Sally Stone)

İç mimarlıkta, **BAĞLAM VE ÇEVRE** isimli kitabından yararlandığım Bağlam ve Çevre ana tema için ortam oluşturan ve tasarlanan düşüncedeki fikrin anlaşılabilmesi için bir çerçeve yaratan koşullarını anlatmaktadır. ‘Graeme Brooker, Sally Stone’ özellikle insan hayatından etkilenen , bütün ya da belirli bir coğrafi alandaki doğal dünyayı anlatmıştır. Metafordan yararlanan tasarımların doğal tematiklik düşünce olduğunu savunan kitapta birçok görsel ve metinden yardım alınmıştır. Tezimize katlı sağlayan Bağlam ve çevre iç mimarlıkta metafor uygulamaları kısmında yol gösterici olmuştur. (Şekil 1.4) (Şekil 1.5)

360° OF CONTEXT

Şekil 1.4: Bağlam ve Çevre Metafor Döngüsü

Şekil 1.5: Kent, Metropol – Bağlam

Çevre analizi; bir yapı üzerinde hissedilen etkiye verilen fiziksel faktörler, o tasarımsal yapının fiziksel yapısını da etkiler. Hava koşullarının denetlenmesi gerekir. Güneş, yağmur, rüzgar, fırtına gibi doğal olaylar, yapının konforunu ciddi şekilde olumsuz etkileyebilir. Bu sebepten dolayı, bu doğal hava olaylarının yapıya etki etmemesinin sebepleri araştırılması gerekebilir. İç mekanda saatler boyu kış güneşinin

yapının, iç mekanına yansımaları ne kadar tercih ediliyorsa, yaz güneşinin yapının iç mekanına girmesi bir okadar da tercih edilmez. Benzer şekilde, iç mekanın fiziksel yapı içerisindeki, yönelimi ve belli başlı malzemelerin kullanımı o mekanın tarzının niteliklerinin kullanıcı tarafından hissedilen duygu ve düşüncelerinin üzerinde önemli etkiye sahiptir.

1.1.1 Analog Kavramı

Analoji; bilinmeyen, yabancılaşma çekilen bir olgunun, bilinen, benzer olgularla açıklanması olarak tanımlanmaktadır. Analoji ilk olarak 2800 yılında Memphis yakınında Sakkara'da

Kral Djoser anıt mezarıdır. Mimar İmhotep, Nil vadisinde kurutulan kerpiçlerin piramit şeklinde dizilmiş katmanlarından esinlenerek bina temel formunu oluşturmuştur. İç mimarlıkta doğadan esinlenme denildiğinde ilk akla gelen analogi kavramıdır. En yaygın paradigma doğadaki form ve yapıların analogi ile yola çıkılıp benzetilme süreciyle yapıya aktarılmasıdır.

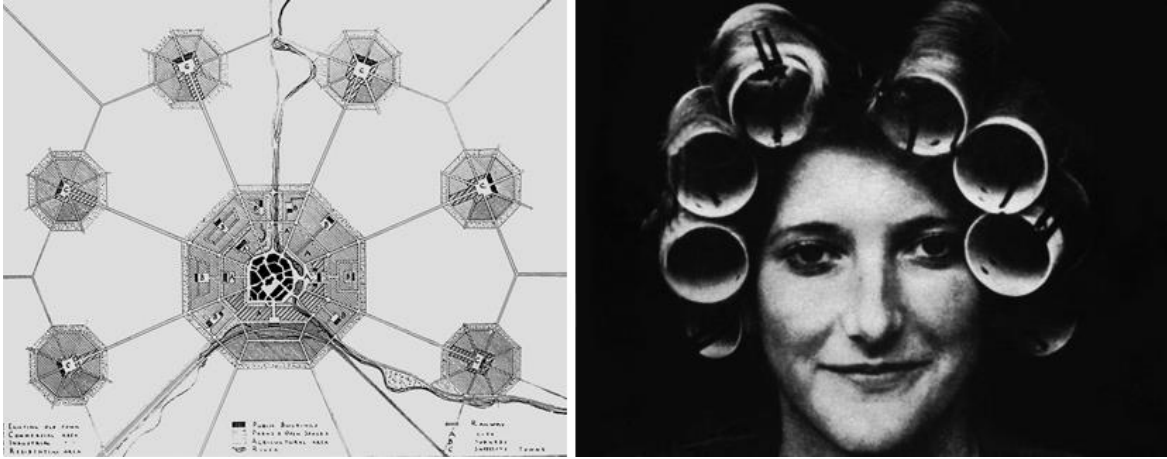
İç mimarlık mirasında doğadan esinlenilmiş pek çok örnek de vardır. Örneğin; çevremizde benzetme gözüyle bakmaya başlayınca , mobilyalarımızı da evlerimizi de doğadaki formlara ya da canlı varlıklara benzetebileceğimizi görürüz. Sürahimize baktığımızda penguene, sandalyemize baktığımızda hayvan ayaklarına, yemek masamıza baktığımızda öküz vs gibi benzetmeler yapabiliriz.

Örneğin; Bir Santiago Calatrava tasarımı olan bu sehpa insan vücudunda esinlenerek ortaya çıkmıştır.

KENT METAFORLARI adlı kitabında 'Oswald Mathias Ungers'in kaleme aldığı üzere, imge, metafor, analogi ve metaforik tasarımların düşünce gücüyle ilgili anlatımlarıyla bu bilgiler doğrultusunda tezime yardımcı ve ışık olmuştur. (Şekil 1.3)

"Günlük konuşmada metaforik ifadeleri bu duruma anlam yüklemekten sürekli kullanırız. Örneğin dağın eteğinden, sandalyenin bacağından, kentin kalbinden, kanunun elinden vb. bahsederiz. Genel ifadeler olmalarına rağmen canlı metaforlar olan birçok kelime kullanırız. Gündelik dil; zamanın dişleri, direkler ormanı veya büyük şehrin cangılı gibi pek çok özgül ifade ve deyim içerir. Metaforlar, somutluklar

doğuran ve süreçlerin tamamen soyut algılanışı yerine daha betimleyici ve açıklayıcı bir karaktere sahip olan güncel olayların figüratif bir ifade şekline dönüştürülmesidir. Genellikle, benzer olmayan, ancak somut biçimde birbiriyle karşılaştırılabilir olan iki olayın karşılaştırılması söz konusudur. Benzetme çoğunlukla, farklı nesnelere birbirine bağlayan ve her ikisinin de karakteristik özelliklerinin etki ettiği yeni bir görünüm keşfeden yaratıcı bir düşünceyle bulunur. Metaforların anlamı benzetmeye ve çoğunlukla antropomorfik karakterdeki benzerliğe dayanır; insan vücudunun Romanesk bir katedralin formunun veya evrenin Gestalt'ının metaforu olması gibi. Tasarımcılar metaforlardan, mantıksal süreçleri devre dışı bırakan ve bunların tam karşıtı olan; berraklık ve canlılığa hizmet eden düşünsel bir araç olarak faydalanırlar. Aristoteles'in tanımladığı gibi, 'metafor, farklılıklardaki benzerliklerin sezgisel bir soyutlamasıdır.'" Morphologie = Kent Metaforları, Oswald Mathias Ungers, İstanbul, Lemis Yayın, 2013, sf.15 (Şekil 1.6)

Şekil 1.6: Morphologie = Kent Metaforları

Ungers kitabında bu eşleştirmelerde izlediği yöntemi şöyle tanımlıyor:

"...bu seçkide gösterilen kent görüntüleri, genellikle kullanılan yöntemlerde olduğu gibi işlemlere ve ölçülebilir kriterlere göre analiz edilmemiştir; *bunun yerine*, fikirler, imgeler, metaforlar ve analogilere dikkat çekmesi gereken kavramsal bir düzeyde yorumlanmıştır. Yorumlara, öznel tahminler ve dönüşümlere sonuna kadar açık bir morfolojik anlayışla ulaşılmıştır. Kitap, esas tasarımın dayandığı düşüncelerden daha transandantal bir görünüm sunar. Başka bir ifadeyle, eşit olmayan durumlarda veya koşullarda benzer olan genel bir ilkeyi gösterir. Üç farklı gerçeklik düzlemi ortaya

çıkılmaktadır: edimsel gerçeklik – nesne; kavramsal gerçeklik – analogi; soyut gerçeklik – plan, görüntü veya terim olarak gösterilen fikir." " Morphologie = Kent Metaforları, Oswald Mathias Ungers, İstanbul, Lemis Yayın, 2013, sf.15

Aynı zamanda makaleler, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü 'Mimari Tasarımlarda Metaforun Kullanımı' içerikli tez kapsamında araştırılan bilgiler bu tez kapsamında da yazılı bilgi dağarcığı ve tez sonucu ortaya koyma konusunda yardımcı olmuştur. Mimari tasarımlarda metafor kullanımı adlı tez üzerinden geçen zamanda tasarlanan yapılar üzerinden ortaya koyulan tezin İç mimari yapılarda metafor uygulamalarının da analizi yapılmış olup, hem iç ve dış tasarımlara bütünlük sağlama durumu ortaya konmuştur.

Binalar bizimle çağrışım yoluyla görsel iletişim kurarlar, bize birşeyler anlatır ve bazen de başka bir varlığa benzetmede alıntı yaparlar. Yapılara baktığımızda ondaki tarihsel durumu merak eder, yapılarla tarih, kişi, çevre birçok şey arasında bağlantı kurabiliriz. Benzetme yöntemine başvurabiliriz. Mimarlık ve iç mimarlık dünyasında analogi yönteminin birçok nedeni bulunmaktadır. Tasarımcı, tasarım yaparken hayal gücünü sonuna kadar kullanabilir.

Düz tasarımsal bir yapı yapmak yerine çevre ile arasında bir ilişki kurup, değişik bir tasarım yapabiliriz. İç mimarların çağrışımlar düzlemi şu şekilde açıklanabilir; 'söylem dışında , aralarında ortak bir yan bulunan öğeler bellekte birbirini çağrıştırırlar ve böylece çeşitli bağıntıların egemen olduğu öbekler oluştururlar.'

İnsanların genellikle, hayvanlara benzetme tutkusundan, şehirlerin yanı sıra binaların iç mekan tasarımları da bu gruba girmektedir. Hayvanlarla yapılar arasında kurulan benzerlikler her daim anlaşılabilir şekilde olmayabilir.

CASA MİLA , Katalonya

Casa Mila Katalonya'nın, idari merkezi Barselona şehrinin Eixample semtindedir ve Antoni Gaudi'nin tasarlamış olduğu bu yapıt amorf hücreye benzemektedir. Duvarlar amorf birleşimine benzemektedir. Parapetler peri bacalarından esinlenmiş olup baca stili ve tavanlarda çöl, kumsal kumlarına

dönüştürüldüğü düşünülmüştür. Gaudinin tasarımında, dalga tasarımı birçok yerde mevcuttur ve bu sebepten de deniz yıldızı figürlerini birçok yerde kullanmıştır.

Le Corbusier, bina ile makineyi karşılaştırmıştır ve daha önce kimsenin farketmemiş olduğu bir çok analogi görmüştür.

Alvar aalto'nun tasarımları arasında, tiyatro binasını bir ağaca benzetmektedir. Hugo Haring de antropomorfik yani; " insanın özellik ve niteliklerinin başka bir varlığa benzetilmesidir. Eski yunan dinlerinde homeros ve hesiodosun tanrıları , insan gibi anlatmasıyla başlamıştır. Buna rağmen eski yunanlardan çoğu düşünür bu görüşü eleştirip soyut tanrılı inancı benimsemiştir" demektir. (Şekil:1.7)

Bilimsel keşiflerin, tasarımcıların sade olgular gördüğü yerlerde analogiler görüldüğü söylenir. Örneğin, bir objenin yapıya aktarılmasındaki tasarımı, kişi baktığında hangi obje olduğunu söyleyebiliyorsa , yapıda analogi olma durumu yaşanmış demektir. Analogi benzerlik veya farklı iki durumun arasında benzer durumların varlığını yaratır. Kant, analogiyi, bilgi yi genişletmek için vazgeçilmez durumlardan görür. Analogi yönteminin, yeni kavramlar kullanılarak , yeni inşaaalar ortaya çıkarmak ve bağlamları ayırt etmek mümkündür.

Şekil:1.7: Alvar Aalto Tiyatro Binası

Analojinin varlığı gibi, Alegori de tasarım dünyasında var olan ilkelerden bir tanesidir.

Alegori; bir görüntü, bir yaşantı veya bir davranışın daha iyi kavranmasını sağlamak için göz önünde canlandırıp dile getirme sanatıdır. Soyut bir düşünceyi heykel ya da resim ile göstermek, örneğin adalet düşüncesinin gözü bağlı ve elinde terazi bulunan bir kadınla (Themis) anlatılması gibi.

Alegori, tasarımcıya pragmatik temsilin, önünde bir aracı sağlamaktadır. Sanat ile mitoloji , imgelemede yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Akla gelen örnekler arasında, azrail görünümündeki ölüm, gözleri bağlı kadın ise adalet simgesi gibi örnekler verilebilir.

Metaforlar, analogiler, görüntüler, modeller, semboller, alegoriler, semboller düşünme ve tasarlanmanın anlamını ifade etmektedir. Taratıcı düşünce yöntemine geçişte bu tasarım anlamları kullanılmaktadır. Metaforlar, analogiler, görüntüler, modeller, semboller, alegoriler, semboller niceliksel veriler olmaktadır ve yerine niteliksel değerler getirilmektedir. Tasarlanan yapılarda da bu niteliksel verileri görmekteyiz. Şunu da söylemek gerekirse, Analizden çok senteze dayanan bu süreç , analitik yöntemlerin reddedildiği anlamına gelmez, tam tersine sentezle, analiz arasında Goethe'nin ifadesini hatırlarsak, soluk alıp vermek gibi gidip gelen bir hal alır. Düşünme süreçleri beraberce, benzer nitelikteki kavramlardan biçim bulma kavramlarına geçiş, yapılar üzerinde görülmektedir. Anlatılmak istenen olay şu ki; farklı yöntem ve düşünceler, nesnelere, olgular, koşullar hassas deneyler veya deneyimlerde kendi ifade biçimleri morfolojik bir konseptin kısmıdır.

1.2 Tarihsel Süreçte Metafor Uygulamaları

Eskiden beri birçok alanda kullanılmış ve hâlâ kullanılmakta olan metaforlar, her zaman dilin anlatmak istediğini kolaylaştırıcı bir vazife üstlenmiştir. Hakkında, çeşitli medeniyetlerin literatüründe farklı tanımlamalar yapılmasını bir yana bırakacak olursak metaforlar, insanlar arasında anlaşılır ve zengin bir iletişimin unsuru olarak nitelendirilmektedir. Günümüzde, veri toplamak amacıyla başvurulan bir araştırma aracı olarak kullanılan metaforlar, özellikle nitel araştırmanın paradigmasına uygun veri toplamaya imkân vermektedir. Metaforlar, kendi başlarına bir veri toplama aracı

olarak kullanıldığı gibi diğer veri toplama araçları ile de kullanılmaktadır. Özellikle ölçülmek istenen obje hakkında popülasyonun algısını ortaya çıkarmak için kullanılan metaforlar, obje hakkında ortaya çıkan algıya ait nasıl bir öğretme faaliyetinin gerçekleştirileceği konusunda da ipuçları sunmaktadır.

1.2.1 Neolitik Dönem

Paleolitik dönemin bitmesi sonucuyla oluşan döneme Neolitik dönem denir. Bu dönemde insanlık tarihinin büyük bir çoğunluğu Paleolitik dönemde başlamıştır ve yeni taş devri olarak bilinmektedir. Neolitik dönem, insanoğlunun gelişmekte olduğu bir dönemdir. Bu dönemde bir çok ekonomik devrim gerçekleştirilmiştir. İnsanlık tarihinin sonraki döneminden çok fazla ilerlenmiştir. Gerek mimari gerekse iç mimari gelişim sağlanan bu dönemde , önemli dönüşümlere tanıklık etmiştir. Bu dönemdeki gelişim olmasaydı, şurada yaşadığımız gelişimin meyvesi olan hiçbir faaliyet alanı, mimari ve iç mimari yapı olmazdı. Ön adım olarak bilinen , neolitik dönemde, göçebe hayat tarzından vazgeçip insanlar yerleşik hayata geçmişlerdir. Bu vesile ile insanların yaşam alanları yavaş yavaş gelişmeye ve üretim de başlamaya başlamıştır. Gerek tasarımsal ürünler, gerekse hayvancılık ile yaşam hayatını sürdüren insanlar, yerleşik mekandaki ilk mimari temelleriyle beraberinde iç mimari temelleri de atmıştır.

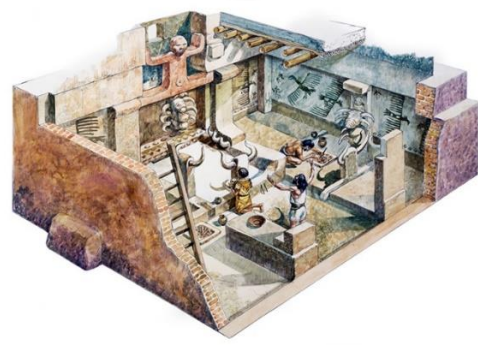
Neolitik dönemde yerleşik hayata geçen toplumun gelişim sürecinde çalışma ihtiyacıyla birlikte kendileri için yarattıkları iş imkanları da beraberinde gelişmiştir. Bu gelişimle de meslekler ortaya çıkmıştır. Doğanın sunmuş olduğu imkanlarla üretimden elde edilen sonuçlar neticesinde; gıda problemleri de ortadan kalkmıştır. Gelişmekte olan bu toplum gıda aramak yerine farklı meslek dallarında da kendilerini geliştirmeye yönelmiştir.

Çiftçiliğin yanı sıra, mimarlık, din, sanatçılık gibi mesleklerde ortaya çıkmaya başlamıştır.

Barınma ihtiyacıyla ve üretim yerlerini geliştirmeye başlanan bu dönemde mimarlık ve dolayısıyla da iç mimarlık bu dönemde temellerini atmıştır.

Neolitik dönemde, düz yerlerdeki yerleşimlerin yanı sıra, su kenarlarına da yerleşimler görülmektedir. İskan edilmiş bölgelerdeki mağaralar olsun, kaya

sığınakları olsun en önemli yerleşim alanlarından bir kaçıdır. Belbaşı, karain, kadınini, mağaracıklar bu yerleşim yerlerinin başında gelmektedir. (Şekil:1.8)

Şekil:1.8 : Cilalı taş devri, Neolitik çağ

Bu dönemde, iç avlular ile beraberinde içe dönük mekan kullanımları da oluşmuştur. Açık mekan tasarılarının gruplaşmış konut, kent meydanları gibi içe dönük biçimde avlular ile tapınaklar çevresinde açık alanlar olarak da bilinen tapınmalar mevcuttur. Bu dönemde görülen içe dönük mekanlar Kalkolitik Dönemde de devam etmiştir fakat açık mekanlarında geliştiği bu dönemde, Pazar yerleri, çarşı alanları da örnektir. Gelişmekte olan bu dönemde yine kentleşme hızla ilerlerken, birçok kent beylikleri kurulmuştur.

1.2.2 Erken Tunç Çağı

Erken Tunç çağı, anadolu mimarlığı ve iç mimarlığı hakkında bilgiler yetersiz kalsa da , bu çağda kurulan kent devletlerinin surlarla çevrildiği anlaşılmaktadır. Mezarlık kavramı yine bu çağda oluşmuştur ve yerleşim yerlerine uzak bölgelerde ölülerin gömülme durumu ilk kez bu çağda düşünülmüş ve gerçekleştirilmiştir.

Tunç çağında, avlulu yapılar inşaa edilmiş, açık alan sistemine geçilmiştir. Ana yol sisteminin yanında meydanlarda inşaa edilmiştir. Avlulu yapılar, mekansal geçişlerle zenginleştirilmiş ve iç mimari bu çağda mekansan anlamda kendini göstermeye başlamıştır.

1.2.3 Eski Yunan Uygarlığı

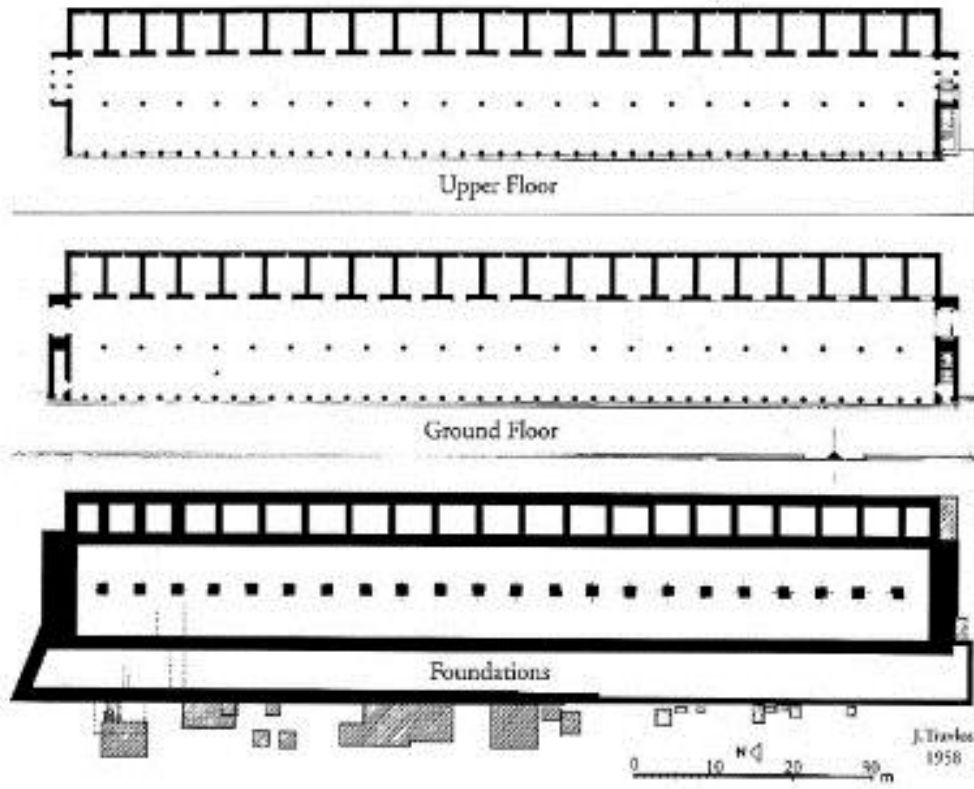
Eski Yunan uygarlığı döneminde ; dış mekan ve iç mekan günlük yaşamda önem kazanmıştır. Bu dönemde de gelişmekte olan iç mimari sosyal yaşam alanlarından tutun da, spor aktivitelerinin yapıldığı açık mekanlar da tasarlanmıştır. Yine bu dönemde, yapı grupları arasında, geleneksel ifadeyle bir ilişki ve mekânsal süreklilik sağlanmıştır. Yeşil alanlara da önem verilen bu dönemde, sosyal amaçlı kullanılan alanlar peyzaj alanında da gelişmekte göstermiş ve peyzaj mimarisinin de çıkış dönemlerinden biri olma yoluna girmiştir.

Metafor kavramının da bu dönemde irdelediğimiz yaşam tarzları ve gelişmekte olduğu adımlar söz konusunda, görüyoruz ki inançlarıyla bağlantılamaktadırlar. Kutsal alan adını verdikleri temenos'un yeşil kuşak geçişi olarak bırakılması tiyatro, agora gibi toplumun sosyalleşeceği çok amaçlı mimari ve iç mimari amaçlı yapı çevrelerinin ağaçlandırılıp planlanması ile gerçekleştirilmiştir. (Şekil:1.9) (şekil:1.10)

İyonyada milletli hipodamusun uyguladığı, etrafı stoalarla çevrili meydanların, birbirini dik kesen geometrik anlamda hesaplarının yapılmış ve şehir dokusunun bir parçası olan bu yapıtlar ilk defa İyonyada görülmüştür. Aynı zamanda bu dönemde, Yunan konutlarında çatı bahçeleri de tasarlanmıştır ve çatı bahçelerinin tasarımsal olarak ortaya çıktığı zamanda bu dönem olmuştur.

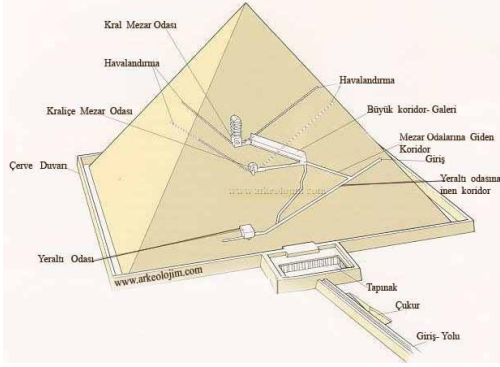
Şekil:1.9 : Antik Agora

Şekil:1.10: Plans of the Stoa of Attalos, 159–138 B.C.

1.2.4 Mısır İç Mimarisinin

Mısır İç Mimarisinin genel kapsamdanda , özel kapsama indirgemeye çalışırsak, iç mimaride de şifrelerle ve gizemle dolu olduğu görmekteyiz. Kendi kültür ve mantalite ile yaşam öyküleri, felsefelerin, mantıkların olduğu bir iç mimariye sahiptir. Bu büyük kütlelerde olan yapıtlar, insanlara da göndermeler yapmaktadır. Her yapıtın kendine has bir hikayesi vardır ve bu yapıtlar metafor tasarımı üzerine kurulu tasarlanmıştır. Yazıtlarda bu tasarımlar anlatılmıştır ve günümüze kadar bu bilgiler ulaşmıştır. Örneğin; tasarlanmış yapıtlarının bir tanesinde şu açıklanmıştır. Yunanlıların, Güneş kenti adı verilen kutsal dedikleri delta kentinde, eski Ra tapınağı bulunmaktadır. Bu tapınakta yaratılıştta güneşin ilk ışığını yakalayan ilk tepe olarak bilinen ben ben adlı sivri bir taş bulunmaktadır. Bu dev ben benler piramittir. Harpuştta taşları yaldırlarla kaplıdır. Gün doğumuyla firavun ruhu selamlamaktadır. Konik sütunlarla detaylandırılan mazmuz duvarlara sahip kapalı koridorlara açılan, boşuklar epey geniştir. Nil nehri nehrini temsil edeceği yönünde yeniden kendini gerçekleştirmesini ortaya koyar. (Şekil 1.11)

Şekil 1.11 : Sembolik anlamları ve Piramitler

1.2.5 Eski Yunan İç Mimarlığı

Eski Yunan İç Mimarlığında da mısır mimarisi gibi benzer örnekleri görmekteyiz. Fakat metafor kavramı, tam olarak bu dönemde de kendini ortaya koymuş değildir. Çünkü birebir benzetme yaygındır. Bu birebir benzetmenin analogik kavram oluşumu kullanıldığı görülmektedir dolayısıyla, objeler ve nesnelere en çok yakın benzerleri bir kavramla anlatılmaktadır. Analogik kavramları ve olguları metafora dönüştürmek için çağrışımlardan kurgulara yönelik bir üretim zorunlu olmaktadır. Aslında bu dönemde, içinde böylesine bir kurgudan bahsetmek de henüz erkendir. En özel örneklerden biri de karyadit adı verilen uzun kıyafetli kadınlar , Meryem heykellerinden de görmek mümkündür. Bu heykeller savaş sonucunda kazanılan galibiyetleri temsil etmektedir. (Şekil:1.12)

Şekil:1.12: Karyedit Erekhtheion, Atina Akropolisi

1.2.6 Roma ve İç Mimarlığı

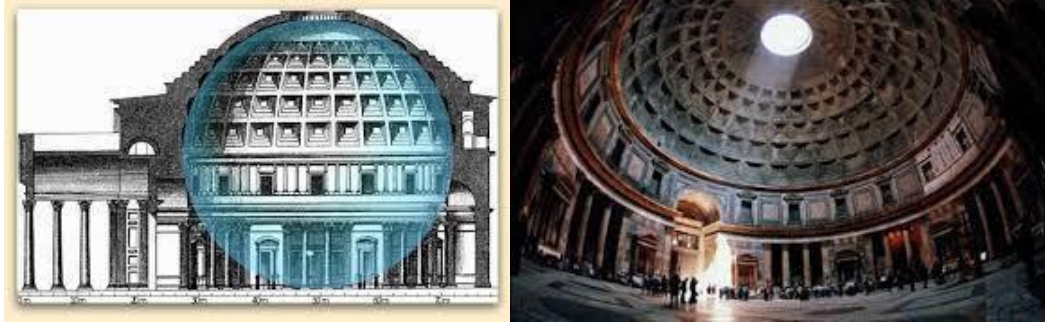
Roma ve İç Mimarlığını araştırdığımızda, temel özelliklerini 3 farklı bölümde ifade edebiliriz. Tarihi, sanatsal, mimari şekilde sıralayabiliriz.

Sanatsal açıdan incelediğimizde; antik Yunan sanatından etkilendiği görülmüştür. Bu dönemde, eski Yunan heykelleri kopyalanmıştır. (Şekil 1.13)

Magrippalfo costertivmfecit, Lucius'un oğlu, Marcus Agrippa tarafından 3. konsülde yapılmıştır. Pagan döneminde, tapınak olarak kullanılmıştır, sonradan da kilise olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu tapınağın en önemli özelliklerinden biri de küre şeklinde kubbesi olmasıdır. Kübe dünyanın en büyük kubbelerinden biri olarak bilinmektedir. Yerden uzunluğu 43 metre ve yarı küre çapı da 43 metredir. Bu eşit uzunluklarda olan ölçülerde inşa edilen yapının günümüzde dahi yapılması mümkün olmadığı düşünülmektedir. Kubbenin en üst kısmında bırakılan boşluk sayesinde, eşit ölçüde doğal ışık almaktadır. (Şekil:1. 14) (Şekil:1. 15)

Şekil 1.13 : Magrippalfcostertivmfecit

Şekil 1.14 : Magrippalfcostertivmfecit kubbe görüntüsü

Aynı zamanda duvar ressamlığı da bu dönemde gelişmektedir. Leitmotif olarak kemerler ortaya çıkmıştır. Leitmotif; bir eserde sürekli tekrarlanarak o esere özellik kazandırma kavramıdır. Antik roma yolları bu dönemde inşa edilmektedir. Su kemerleri, köprüler, villalar, kanalizasyonlar , hamamlar gibi sosyal yapılar bu dönemde inşa edilmektedir.

Şekil 1.15 : Magrippalfcostertivmfecit plan görüntüsü

1.2.7 Erken Hristiyan ve Bizans İç Mimarlığı

Erken Hristiyan ve Bizans İç Mimarlığı roma imparatorluğunun farklı bölgelerinde, Hristiyanların milattan sonra ilk yüzyıl içinde, meydana gelmiştir. Bu sanat, erken Hristiyan sanatı olarak da bilinmektedir. Puta tapan bir toplum olan Romalıların, baskısından kaçan Hristiyanlar yer altı mağaralara gizlice yaymaya çalışmışlardır. Bu yer altı mağaralarına, katakomp adı verilmektedir. (Şekil: 1.16)

Şekil 1.16 : Katakomp

Katakompların duvarlarına farklı hayvan figürleri yapmışlardır. Balık, çiçekli bahçe, güvercin gibi sembolik görseller bulunmaktadır. Kapadokya bölgesinde, Niğde, Aksaray'da da tuf kayaların oyulması ile farklı şekiller yapılan figürler bu şehirlerde bulunmuştur.

Ihlara vadisindeki Zelve , Göreme, Ürgüp, Avanos gibi birçok kilise ve manastır bulunmaktadır. Manastırların tavan ve görselleri iç mimari tasarımda vurgulayıcı bir şekilde resmedilmiştir. (Şekil:1.17)

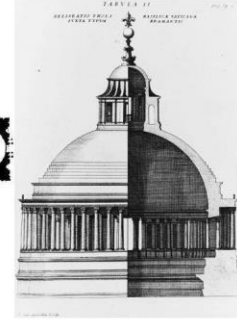
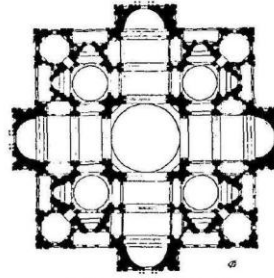

Fig. 6. — Saint-Pierre.
(Plan de Bramante.)

Şekil 1.17 : Tokalı Kilise içi, Kapadokya

1.2.8 Erken Ortaçağ Mimarlığı

Erken Ortaçağ Mimarlığında, Karolenj ve romanesk yapılarından, öne çıkan maddelerinden bir tanesi de kütsel çevirmeye, düşsellik birleştirmeleridir. Bu sebeple romanesk kilise gökyüzüne açılan bir kapıdır. Erken ortaçağ döneminin iki ana yapıtı bulunmaktadır. Kilise ve kale birbiriyle bağlantılıdır. Roma imparatorluğunun yapması gerekenler bitince, yapı yaptıracak merkezi bir devlet de ortadan kalkmış olmaktadır. Karolenj mimarisi, Roma örneklerine benzetilmektedir. Buna rağmen eski imparatorluk ile Roma kalıntıları kıyaslandıklarında kaba olduğunu görmekteyiz. Gerçek bir korent başlığının neye benzediği unutulmuş olduğu da düşünülmektedir.

Bu dönem, ismini kavimlerden göçünden almıştır. Kavimler göçebe toplum olmuştur. Kavimler kültürlerini gittikleri her yere götürmüşlerdi. Hatta yaptıkları sanat eserlerini de hareketli yani taşınabilir eşyalardan yapmışlardır. Erken ortaçağın en önemli anlatım biçimlerinden biri de hayvansal üsluptur. Kıvrımsal tasarım, birbirine bağlanmış elle tutulur olmayan yani soyut hayvan, balık, kuş objeleri görülmektedir.

Bu objeler, başka bir göçebe olan toplumun istatistiklerinden yayılmıştır. Avrupa birliğine girmiş gelişmekte olan ülkelerin diğer kavimler bu üslubu kendi sanatları ile karıştırıp geliştirmektedirler.

1.2.9 Gotik Mimari

Gotik Mimaride ortaçağda karşı karşıya kalınan sorunlar ortaya çıkmıştır. Gotik mimari ve iç mimari tasarım kavramında, sorunları çözmeyi hedeflemiştir. Bu hedeflerin içinde, havadar ve aydınlık, kasvetli olmayan ortamlar inşa edilmiş yapıtlar yapmayı hedeflemiştir.

Bu durumda gotik mimari tasarımında yol izlendiğini anlamamız için o projede şu şekilde simgesel ve yapısal farklılıklar göz önünde olmuştur. Bunlardan bir kaçısı şu şekildedir;

Ortaçağ mimarları, ağır taş duvarların konstrüksiyonu yaymakta zorluk çekiyordu. Bu durum gotik mimariden önce yaşanmaktaydı. Bu taşıyıcı duvar yüklerin, mukavemetini sağlamak için de yapıların kısa ve ince olmasına neden sağlıyordu. Ağırlığı taşıyamayan yapıların yıkılabileceğini düşünüyorlardı. Gotik mimarinin en önemli bilinen özelliklerinden biri de , yapıların boyuydu. O dönemin mimarlarından bir kısmı, ağırlıkları yayabildiklerinin çözümünü bulmuşlardı ve gotik mimari eserleri de oldukça uzun ve gökyüzüne ulaşan yapılar olabiliyorlardı. Bu özellikler kilise ve katedrallerde daha çok görülmektedir.

İnşaa edilen yapıların gotik dönemde istenileni uygulama sebeplerinden oluşan, inşaat tekniklerinin arasında, yapıların mukavemetinin olması , dayanma kemeri ismi verilen karakteristik özelliştir. Bu karakteristik özellik olan durum, gotik mimarinin en önemli anlatım biçimlerinden bir tanesidir. Bu kemerler, ağırlığın, yayılmasını da sağlamaktadır. Aynı zamanda dayanma kemeri adını verdiğimiz özellik, dekoratif anlamda da kullanılmıştır. Sivri uçlu kemerlerin kullanımı, gotik mimari eserlerin en önemli dış özelliklerinden biridir. Heybetli izlenim sağlayan bu kemerler, kubbeli tavanlar yapıya ihtişamlı bir görüntü de sağlamaktadır. Kubbeli tavanlar inşa edilen yapılarda, tavanlar farklı şekilde ve kubbeli biçimde

tasarlanmasına olanak sağlanmaktadır. Oysa ki ; Gotik mimaride tavanlar dikdörtgen ve daire şeklinde inşa edilebiliyordu.

Ortaçağ yapılarında, gotik mimariden önce tasarlanan yapıların birçoğunda ibadet etmek için kasvetli ve depresifti. Katedraller bu dönemde nemli ve küflü mekanlardı. Büyük bir çoğunluğunda tavanlar tahtadan yapılıyordu. Bu sebepten dolayı da tavanlardan yağmur suyu gelebiliyordu. Aynı zamanda bu yapılar karanlık ve donuklardı. Diğer belirgin özelliklerden biri de pencereler küçüktü. Gotik mimari ise, ışığı alan pencereleri ve havadan iç mekanları anlatmaktaydı.

Gotik mimarinin karakteristik özelliklerinden bir diğeri de yaratık şeklinde olan küçük heykelciklerdi. Bu heykelciklerin tasarımda kullanım amacında, çatıda biriken su ağızlarından akıyordu ve yağmur suyu şiddetli bir şekilde çatıdan akmıyordu. Bu amaç, sadece görsel olarak değil de, kullanım olarak da uygun bir tasarım olmaktadır.

Bu özelliklere sahip yapılardan bir tanesi de , Fransa da Notre Dame Katedrali'dir. (Şekil:1.18)

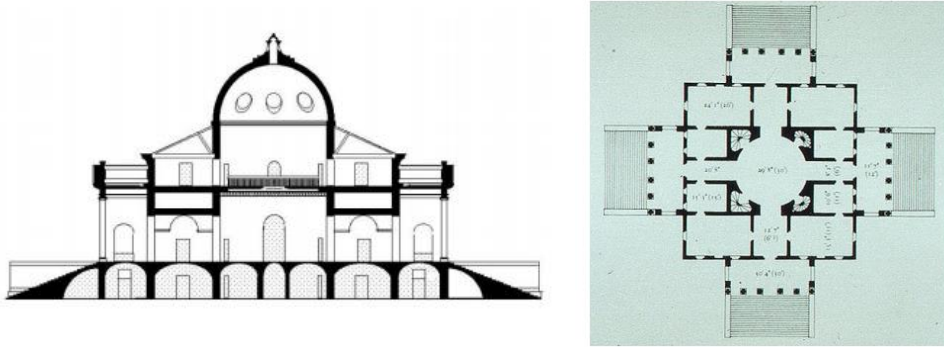
Şekil 1.18 :Fransa da Notre Dame Katedrali

1.2.10 Rönesans ve Maniyerist Mimari ve İç Mimari

Rönesans ve Maniyerist Mimari ve İç Mimaride klasik mimarinin iç mimariye uyarlanmasıyla, form ve yapı olarak sadelik düzenlenmiştir. Hedef saflık, sadeliktir. Kusursuzluk durumuna gelince Rönesans mimarları arayışı devam ettirmişlerdir. 1530 tarihlerinde yapıtlar da , bilerek bir incelikli bir gerilimi öne koyan maniyerizm ortaya çıkmıştır. 15 yy boyunca özenle, oturtulmuş bir düzen şekliyle bi anda ortadan kalkmıştır. Mimarlar biçimsel disiplini hiçe saymışlardır.

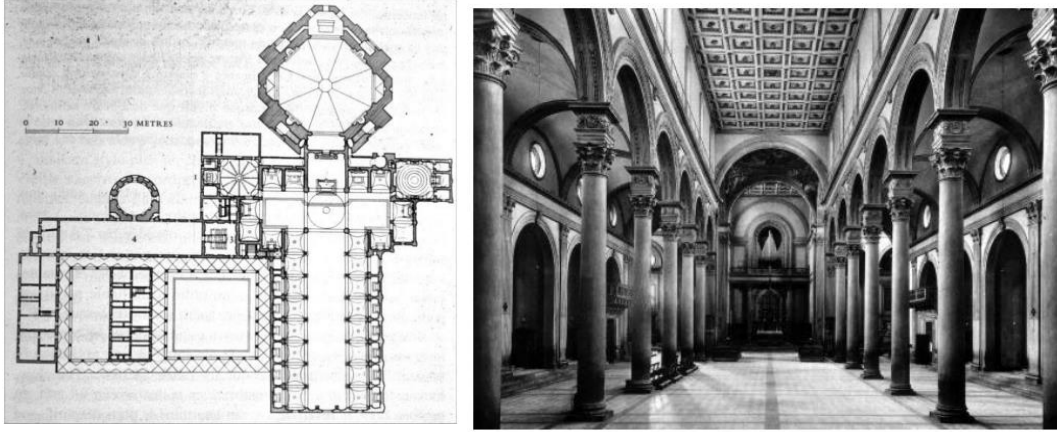
Maniyerist mimarinin öncüleri; Michelangelo, Giulio Romano, Baldassare Peruzzi ve Andrea Palladio'dur.

Palladio genellikle tasarımlarında bir çekirdek oluşturur. Bu çekirdek etrafında daha alçak kütleler ve yapının arazi ile uyumunu sağlamaya çalışır. Bu davranış tarihsel açıdan son derece önemli bir aşamadır. Batı mimarlığında ilk kez çevre ve yapı birbirine bağımlı özellikleri ile ele alınmaktadır. (Şekil:1.19)

Şekil 1.19 :Villa Capra (Rotonda) 1577

Michelangelo, girişi dar ve yüksek bir hacim olarak tasarlamakla; uzun, basık ve daha rahat olan kitaplıkla arasındaki zıtlığı vurgulamak istemiştir. Duvarlar çift kolonlarla panolara ayrılmıştır. Duvarda kullanılan Motifler Michelangelo'nun ilk Barok örneklerinden olabileceği fikrini verir. (Şekil:1.20)

Şekil 1.20 :Sivil-Dini Mimari Örneği: Laurentiana kitaplığı 1526 Floransa

Maniyerizm; 15. yy ortalarında dengesiz bir uyum ifade etmektedir. Maniyerist XVI. Yy sonlarında yapmacıklıkla suçlanmışlardır. Boş taklitçilikle suçlayan eleştirmenler, sanatçının doğaya göre çalışmadığı ama doğa gibi kurucu biçimde çalıştığını öne sürmüşlerdir.

Maniyerizm, Rönesans her yönden mantıklı bir şekilde açıklayan anlayışına karşı bu kapsamda, dinsel dogmaların öne çıkması, fikir yerine inancın gündeme gelmesi ile katedrallerin gücünün , yeniden ortaya koymaya çalıştığı ortamda gelişmekte olan Barok sanatının öncülüğünde olan bir akımdır. Bu dönemde Rönesans estetiği yabancılaşmaya ve yadırganmaya başlandı. Antik ya da diğer adıyla eski yunan sanat dalına ve mantığına karşıt gösterilmiştir. Gotik ruhu anlayışı da , Dinselliği dile getirmiştir.

1.2.11 Barok ve Rokoko Mimarlığı

Barok ve Rokoko Mimarlığın'da Rokoko 18.yy da ortaya çıkmıştır. Çıkış yeri Fransa'dır. Gösterişli bir süslemeci üsluba sahiptir. 1715 ve 1774 yıllarında arasında ortaya çıkmıştır. Bu yıllar aydınlanma çağı olarak bilinir. Rokoko sanatı daha çok dekorasyon anlamında yer almaktadır. Rokoko Fransa'da soyluların savunmuş olduğu bir akımdır. Bu akımla beraberinde hazcılığı da sembolize etmektedir. Dönemin soyluları , Aristokrat kesiminin zevkini yansıtmaktadır. Barok sanatının gösterişinden

uzak sadedir. Süslemeler bitkisel ve deniz kabuğu motifleriyle bezenmiştir. Bu akımda güzellik ön plandadır. (şekil:1.21)

şekil 1.21 : sant agnese, Roma, Rainaldi eřmesi ve Boromini

şekil 1.22 : Trevi Fountain, Trevi Niccola Salvi İtalya

Barok mimaride dindarlık, mimari tasarımlara geçmiştir. Saraylardaki salonlar, mobilyalardan , kadınların kıyafetlerinden tutun da mücevherlerine kadar rokoko akımının etkisine girmiştir. Duvar süslemeleri, tavan süslemelerde de rokoko etkisini gösterdi. Sanatçılar ince ince işlediler. (Şekil:1.22)

1.2.12 Aydınlanma Çağında İç Mimari

Aydınlanma Çağında İç Mimari, Batı uygarlığının bir ürünü olan modern mimarlık, endüstriyel devrimle 18 yy. boyunca şekillenmeye başlamaktadır. 1750 tarihine kadar olan dönemde, mısırlılar zamanında, batı mimarisi tek biçimlidir. Rönesans dönemi zamanında, hümanist mimari İtalya'ya yayılmıştır. Ancak 18 yy boyunca , mimari ve iç mimari seçenekler ortaya çıkmış bulunmaktadır.

18 yy döneminde, Diderot gibi toplumsal eleştiriler yapan felsefeciler bulunmaktadır. Diderot philosophe, köklü bir değişimi savunmaktadır. Fransız ahlak felsefecilerinden biridir ve önemli kişilerden olmuştur. Bu düşünürler , insan aklının aydınlanma çağına sebep olacağını düşünmüşlerdir. Doğa üstü din fikirleri ve insan fikrinin daha önceden çizildiğini ve kutsal bir planın varlığının olduğu reddetmektedirler.

Konuşan mimarlık teması ile ön plana çıkan Fransız mimarisi, bazı mimarlar tarafından, yapıların konuştuğunu savunmuşlardır. Bazı simgelerler de insanlara bir şeyler ifade ettiğini savunmuşlardır. Boullée ile Ledoux bu dönemin mimarlarından bazılarıdır. Bu mimarlar hotel projesi tasarlamışlardır. Ama asıl etkisi , önemli devlet adamlarının ve kraliyet mimarlık akademisinde öğretim aracılığıyla oluşmaktadır. Bu mimarlar, büyük ölçekli , süslü olmayan mimari örnekler tasarlamaktadırlar. Yaptıkları projelerden en belirgin olanı, Isaac Newton için tasarlamış oldukları Kenotaf'tır.

1.2.13 Erken 20. Yüzyıl Mimarlığında Metafor

Bu tez çalışması kapsamında, günümüze kadar tüm dönemler kısaca anlatılmaya çalışılmıştır. Mimarlık ve iç mimarlık olarak ele alınan bu dönemlerin yanı sıra, bu bölümde metaforik tema düşüncesi ile daha bilinçli tasarlanan yapıların olduğu görülmektedir. Bu dönemde yapıların , iletişim aracı olarak gördükleri bir dönem olarak 20.yüzyıl mimarlık sürecinde, iç mimari olarak 20.yy irdelenecektir. 20.yy iç mimarlığında incelenecek olan metaforik kapsamlı birçok yapıt vardır. Bu tez kapsamında bunlardan bir tanesi örnek olarak ele alınarak incelenecektir.

İç mimarlık ortaya çıktığından bu yana, toplum bu dönemde bilinçlenmiş ve artık sadece barınma ihtiyacı değil de, felsefeyle, evrenle ve tanrılarla birbirleriyle kendilerini nasıl gördüklerinin somut şekilde yapılara yansımaları olarak hizmet etmiştir. Toplumsal ve evrensel olarak dinsel doğalarına hizmet vermiştir. Din dışı felsefelerin ortaya çıkması 19. Yüzyıla kadar ki kısımdır , bu dönemde kutsal alanlar, tapınaklar da bulunmaktadır. Dış biçim yani hacimsel düzen , dilbilimsel bir terimle de anlatan iç mimari yapıda algılanan görüntüdür. Dış biçim ile, iç mekan düzeni, anlatılmak istenilen ile , biçim arasındaki ilişkiyi bağlamaktadır.

Ünlü mimar Louis Sullivan (1856-1924) ‘‘Biçim , işlevi izler’’ demiştir. Modern mimarinin kapsamında olan iç mimari kavramında ilklerini ortaya koyan Sullivan, 20. Yy mimarisinin unutulmayacak cümlesini söylemiştir. Modern Mimari akımının irdelendiği , detaylardan bir de iç ve dış arasındaki birlikteliktir. İçteki durumun dışa yansımadır. Bu bütünlükle, daha önce de anlatıldığı gibi, simgesel bildirim olma durumudur. Mimarların ve iç mimarların yapılara yüklemiş olduğu anlamlar, farklı anlatım ve aktarım yollarıyla olmuştur. Bu aktarım durumlarından bir tanesi de Metafor kavramıdır.

Wundi, metaforun aktarım şeklini şu şekilde açıklamaktadır. Aktarım şekli duygu ve düşünce yoğunluğu ile yansımaktadır, bu da duygusal bir etki yaratmak üzere hesaplı, istekli bir biçimde olmaktadır. Metaforun kullanım şekillerine yönelik birkaç durum da anlatılmaktadır.

- 1) Bir canlı varlığın, başka bir canlı varlık için kullanılması,
- 2) Bir cansızın bir başka cansız varlık için kullanılması

- 3) Canlının cansız göstermesi
- 4) Cansızın canlıyı göstermesi

20. yy mimarinde ortaya çıkan yapılarda,iç mimari kavramsal nitelik düşüncesi ile mimarlık dilinin kullanıldığı görülmüştür. Kullanılan bu dilin, metaforik kapsamlı düşünce aktarımının olduğunun ve metaforu farklı biçimlerde anlatıldığını göstermektedir.

Erken 20. Yüzyıl Mimarlığında, modernizmin getirdiği cennet cehennem içinden işlevsel, yeryüzü cennetleri inşaa etmek uğruna, gelişen ticari durumlara uyum sağlayıp makine gibi çalışma faaliyeti gösteren mimari ve iç mimari kapsamlı yapılar ve kentler, teknolojinin yaşantımıza girerek yerleşmesiyle teknolojinin şekillenen yenilikçi çevreler düşlemektedir.

20.yy da geleceğin dünyasını şekillendirmek için gelişen teknolojiler ve ütopyalar kurulması amaçlanmaktadır. Örneğin; Fütüristler bu değişimin hızından ve teknolojinin gelişiminden oldukça etkilendiler ve makinelerin gücüne hayran oldular. Hızın Fütüristler üzerindeki etkisini ise Marinetti (2009, s. 77) manifestolarından birinde şöyle anlattı: “Eğri çizgiden, sarmaldan ve turnikeden tiksinti... Düz çizgi ve tünel aşkı... Kentlere ve kırsal alanlara tepeden bakan trenlerin ve otomobillerin hızı, kestirmenin ve görsel bireşimlerin optik alışkanlığını kazandırıyor bize. Yavaşlıktan, kılı kırk yarmalardan, uzun uzadıya çözümlemelerden ve açıklamalardan tiksinti. Hız, kısaltma, özet ve bireşim aşkı... “Hadi, hadi, çabucak, iki sözcükle söyleyin bana!”

1.2.14. Geç 20. Yüzyıl Mimarlığında Metafor ve Postmodernizm

Yalnızca teknolojiyi temel alan ilk modern mimarlar, mimarlıkta antik estetiği anımsatan durumları hor görmüşlerdir. Buna bağlı olarak, simgesel sistemleri ortadan kaldırma çalışmaları harekete geçmiştir. Bu dönemin mimarları, eğik ve eliptik çizgilerle anlatılan dinamizm estetiğiyle beraberinde öne sürülmüştür. Soyutlamayı gündeme getiren De Stilj sanatçıları Mondrian , Doesburg, Thoe von soyutlamayı gündeme getirmişlerdir. Bu sayede de dikdörtgen ve prizmalardan oluşan estetik biçimsellik ortaya çıkmıştır.

Bu Mimarlar, renk , doku, ölçek gibi kavramları bu dönemde bilinçli bir biçimde görülmeye başlanmıştır. Simgesel anlamlar tamamıyla ortadan kaldırılmıştır ve mimarlık kapsamında iç mimari tasarımlarda da kendine özgü bir şey olduğu kabul edilmektedir. Le Corbusier ve A.Ozenfant tarafından ortaya atılan, pürist anlayışı eski değerlerinden soyutlandırılmıştır. Ekspresyonist mimarlar, mimarinin ve iç mimarinin akıl yolu ile düşünselliği öne sürerek kendine özgü yaşamı ve dili etkisi olan mimari kapsamda iç mimarlık arayışına girmiştir. Ekspresyonistler rasyonel mimari ve iç mimarinin şemacı , geometrici iç mimari anlayış ile çatışmaktaydı.

II. Dünya savaşından sonra modern mimarlık ve iç mimari tasarım kapsamında, uluslararası stil belirlenmiş ve bu stil yetersiz görülmektedir. Fakat bu yetersizlik suçlamalarını modern mimari ve iç mimari tasarım hak etmemektedir. Ekspresyonistler irrasyonel , evrensel ve estetik yapılarla dıştan yaklaşım olarak eleştirilmektedir. Öz ne ise, biçim de odur şeklinde düşünce savunulmaktadır. Fakat bu yaklaşım , dış biçimlerle değil de , içeriklerle de birlikte düşünüldüğünü kabul etmektedir. Farklı bir ifade ile anlatmak gerekirse; modern mimarlıkta, iç mimari tasarım kapsamında da form ve fonksiyon arasında birlik bütünlük de aranmış ve bulunmuştur.

Postmodern mimari ve iç mimari tasarım kapsamında, yapının misyonu yoktur. Taklit ve popülizm ön planda olduğundan dolayı postmodernizmin öncüleri modern mimarları tarihten uzaklaşmakla suçlamaktadır. Sentez yolu ile, kalıpları kırıp yerine , yenilerini ifade etmekle tarihsel boyutun var olduğunu göstermektedir. Postmodern mimari kapsamda incelenen iç mimari tasarımların içerdiği tarihsel elektizme rağmen tarihsel boyutu yoktur.

Postmodernizm, ilk başta mimari ve sanatsal tasarım gelişmelerindeki deneysel durumları anlatmak amacı ile ilk kez kullanılmıştır. 1970 yıllarından beri, modernlikten postmodernliğe geçişin gerçekleştiği dönemdir. Bu dönemde, kültürel, entelektüel olarak savunulmaktadır. Toplum bu dönemde artık postmodernidir. İkiye bölünmüş toplum farklı bilgilerle donatılmıştır ve din, sınıf, etnik bağlantıların yerine bilgi ve iletişimle değişmektedir. İletişim yani anlatı ile demokrasi bu dönemde önem kazanmıştır. Dönemin en önemli bilinen savunucuları; Friedrich Nietzsche, Martin Heidegger, Lyotard, Michel Foucault ve dahi Jacques Derrida'dır.

İKİNCİ BÖLÜM

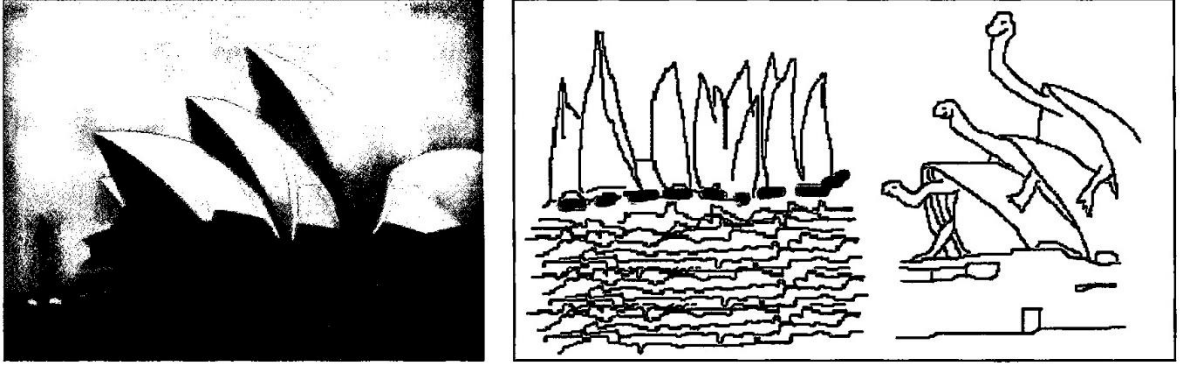
2. İÇ MİMARLIKTAKİ METAFOR UYGULAMALARI

İç mimarlıkta, yapı düzlemindeki kurgular teknoloji , çağında iç mimarların karşısına çıkmıştır. Yapıların işlevsel çözümleri simgeledikleri temalar da iç mimarların karşısına çıkmaktadır. 19 yy ve 20 yy iç mimarlar yapılarıyla daha çok iç içe geçmiş mekanların iç mekanlarını tasarlamaya yönelmektedirler. Bu bağlamda akımlar da oluşmuştur. Bu gelişmeler, 19 yy da kendini göstermiştir.

2.1. Sidney Opera Binası

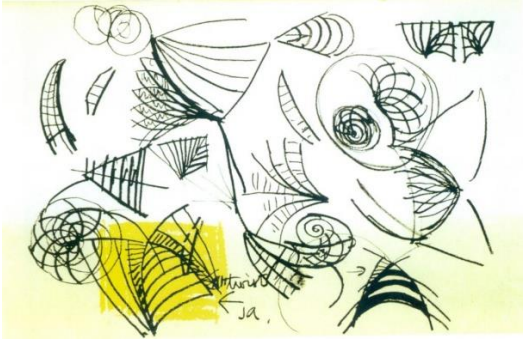
Avustralya'nın Sidney kentinde, Sidney liman köprüsüne yakın, Bennelong noktasında kurulu, gala, sanat ve gösteri binasıdır. 1957 yılında Danimarkalı Mimar Joern Utzon Sydney'e opera binası yapılmak üzere düzenlenen yarışmayı kazanmıştır ve bu yapıyı inşa etmeye hak kazanmıştır. Birçok metaforik tasarım anlatımı anlatan Sydney opera binası, kaplumbağalardan, kuşların kanatları, bulutların şekli ve formları, deniz kabukları, ceviz ve palmye ağaçları, yatların yelkenleri ile kısmen de Meksika'daki Maya ve Aztek tapınaklarından ilham almaktadır. (Şekil:3.21) Sidney Opera Binası, 2007'de UNESCO Dünya Kültür Mirasları Listesi'ne eklenmiştir. 10.000 işçi tarafından inşa edilen ve 20 Ekim 1973'te Kraliçe II Elizabeth tarafından açılan Sydney Opera Binası, Avustralya'nın dünyaca tanınan sembol yapısı olmakla birlikte ülkenin yaratıcı ve teknik başarısı olarak da kabul edilmektedir.

Utzon, diğer metaforik tasarımlardan daha çok esinlenen ve yapıya aktarılan metafor açıklaması, çiftleşmeyi andıran kaplumbağalar olmaktadır. Ünlü yelkenlilerden esinlenen Avustralyanın simgesi haline gelmiş olan özgün bir tasarım örneğidir. Aynı zamanda, Avustralyalılar, yapının çatısını oluşturan kabukları, operanın yelkenleri olarak adlandırmışlardır. Yapı somut metaforik kavram niteliğine örnek olarak tasarlanmıştır. Joern Utzon,yapının tasarımında, müteahhit firma orkestra olarak görülmüştür ve müşavir firma ise orkestra şefi olarak görülmüştür. Mimar burada tasarımları iç ve dış kavram olarak bir bütün olarak ele almaktadır. Canlı ve cansız temsil eden mimar , dışa yansıtılan anlam ile bilinçli olarak seçilmiştir. (Şekil:2.1)

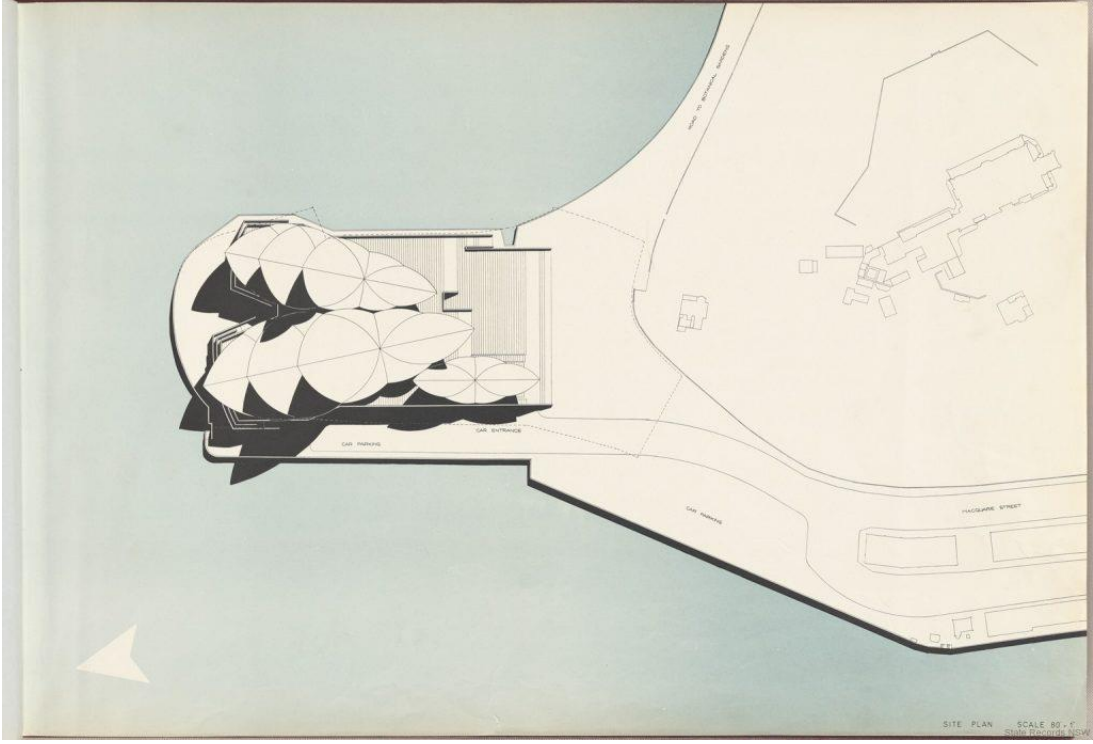
Şekil 2.1 : Sidney Opera Binası Metaforik eskiz çalışması

Sydney Opera Binasının ilk tasarımsal yola çıkışı birçok metaforik düşünce ile başlamıştır. Kabuk yapının, esinlenilme figürü görselde ifade edilmektedir. Yapının özellikleri şu şekildedir; yapı 183 m uzunlukta ve 118 m genişlikte 1,8 hektarlık bir alanı kaplamaktadır. Benzersiz çatısı 67 m ye kadar yükselir ve İsveç'ten getirilmiş 1.056.000 adet beyaz seramik fayansla bezenmiştir. 580 m adet beton ayak, yerin 2222 m kadar derinine inerek yaklaşık 160.000 ton ağırlığındaki yapıyı taşımaktadır.

Şekil 2.2 : Metafor eskiz tasarım başlangıçları

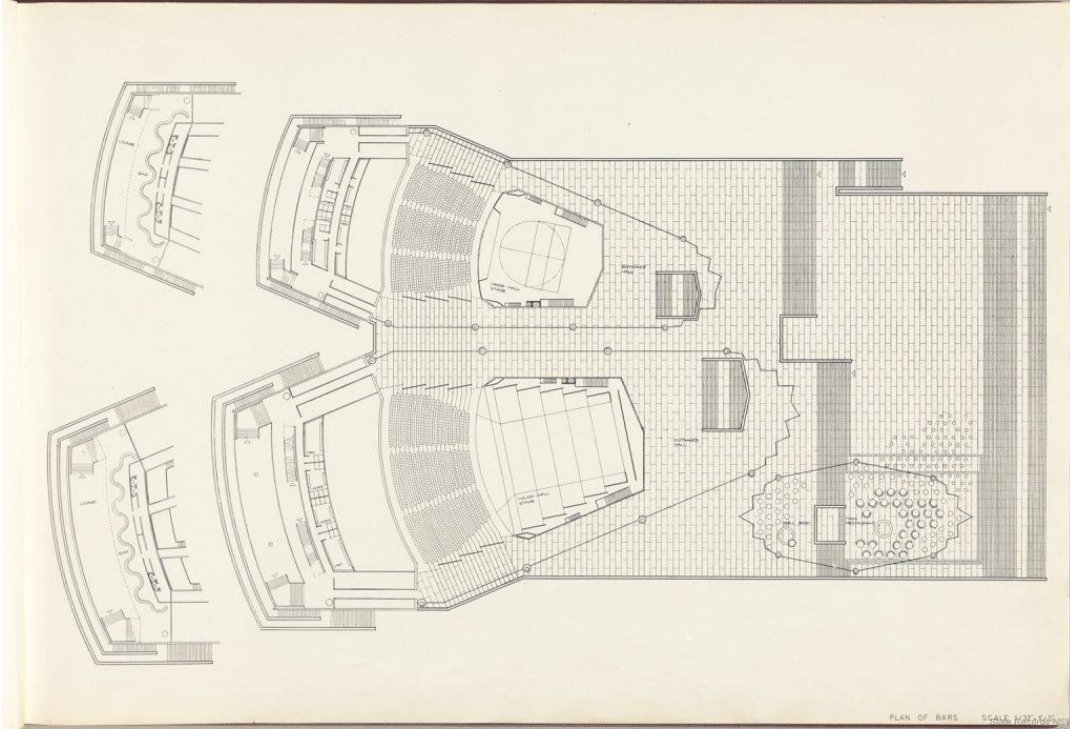
Yapının özellikleri şu şekildedir; 5 tiyatro salonunu içerir. Bunlar, 2679 koltuklu Concert Hall (Konser salonu), 1547 koltuklu Opera Theatre (Opera tiyatrosu), 544 koltuklu Drama Theatre, 398 koltuklu Playhouse ve 364 koltuklu Studio Theatre 'dir. Yapının toplam 1000 odası vardır. Bunlar içinde 5 tane prova stüdyosu, 60 tane soyunma odası, 4 lokanta, 6 bar (Şekil:2.2) ve çok sayıda hatıra dükkânı vardır. 25.000 kişilik bir şehirin ihtiyacını karşılayacak kadar elektrik kapasitesine sahiptir ve elektrik kablolarının uzunluğu 645 km dir. (Şekil:2.3)

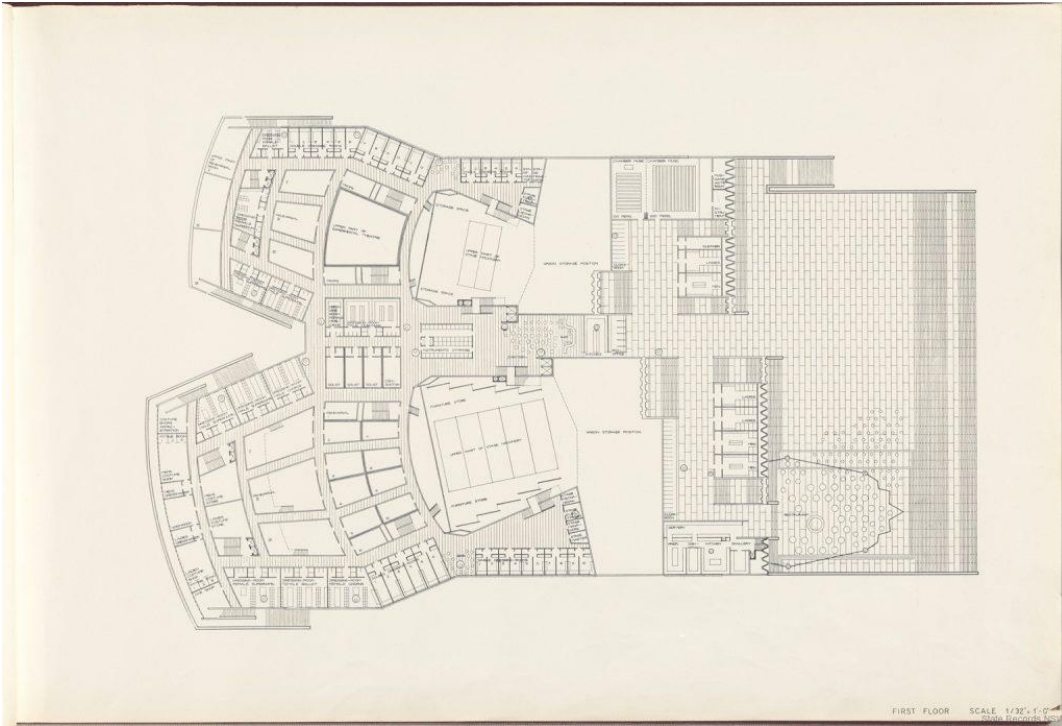
Şekil:2.3 : Sidney Opera Binası üst görünüş çizimi

Sidney Opera Binasının, dış ve iç mekan ilişkisi açısından da incelediğimizde form fonksiyonu izler literatürünü de ifade etmektedir. Yapı birçok metaforik tasarıma örnek olabilir, fakat kabuk tasarım kapsamında irdelendiğinde de, kaplumbağaların kabuk anatomik yapısıyla bağdaşmaktadır. (Şekil:2.4) (Şekil:2.5)

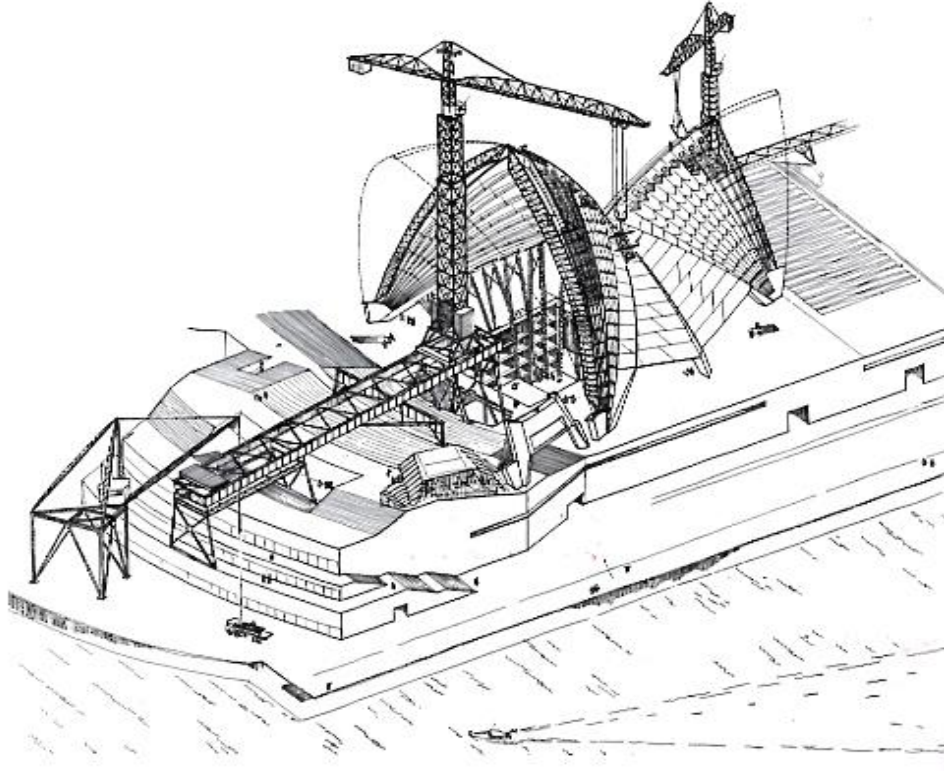
Analojik metafor örneği olan bu önemli yapı, iç mekanın tasarımı hakkında da öngörüde bulunmayı amaçlamaktadır. Kabuk anatomisinin az kolon ve giriş sistematikliğinden uzak, opera tiyatro binasının işlevsel olgusuyla , tasarımsal olgu arasında anlatılmak istenen önemli bir metafor kapsamı ifade etmektedir. (Şekil:2.6) (Şekil:2.7) (Şekil:2.8)

Şekil 2.4 : Sidney Opera Binası Plan çizimi Ölçek/32

Şekil 2.5 : Sidney Opera Binası 1. Kat Plan çizimi Ölçek/32

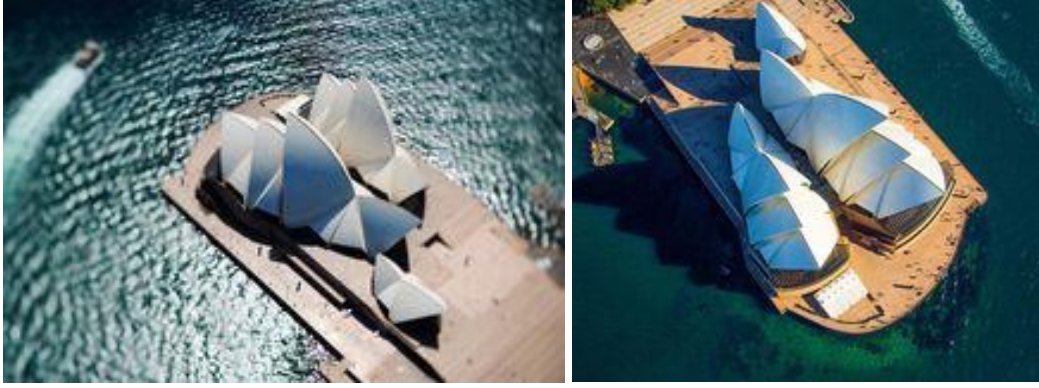

Şekil 2.6 : Sidney Opera Binası perspektif eskiz çizimi Ölçek/32

Şekil 2.7 : Sidney Opera Binası gece dış görünüşü

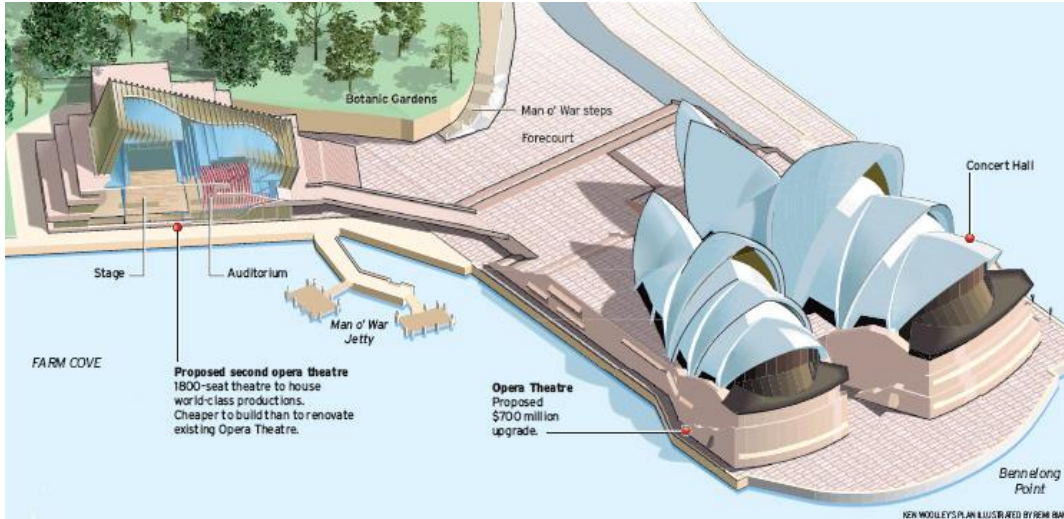
Opera Binası'nın çatı yapısı 'kabuklar' adıyla anılırken, bina inşasının en zor kısmını kabuklar oluşturuyordu. Portakalın soyulmasından esinlenen Joern Utzon, kabukların 14 ayrı çatısı birleştiğinde bir küre oluşturacağını düşündü. (Şekil:2.9) (Şekil:2.10) (Şekil:2.11) (Şekil:2.12) (Şekil:2.13) (Şekil:2.14) (Şekil:2.15) (Şekil:2.16)

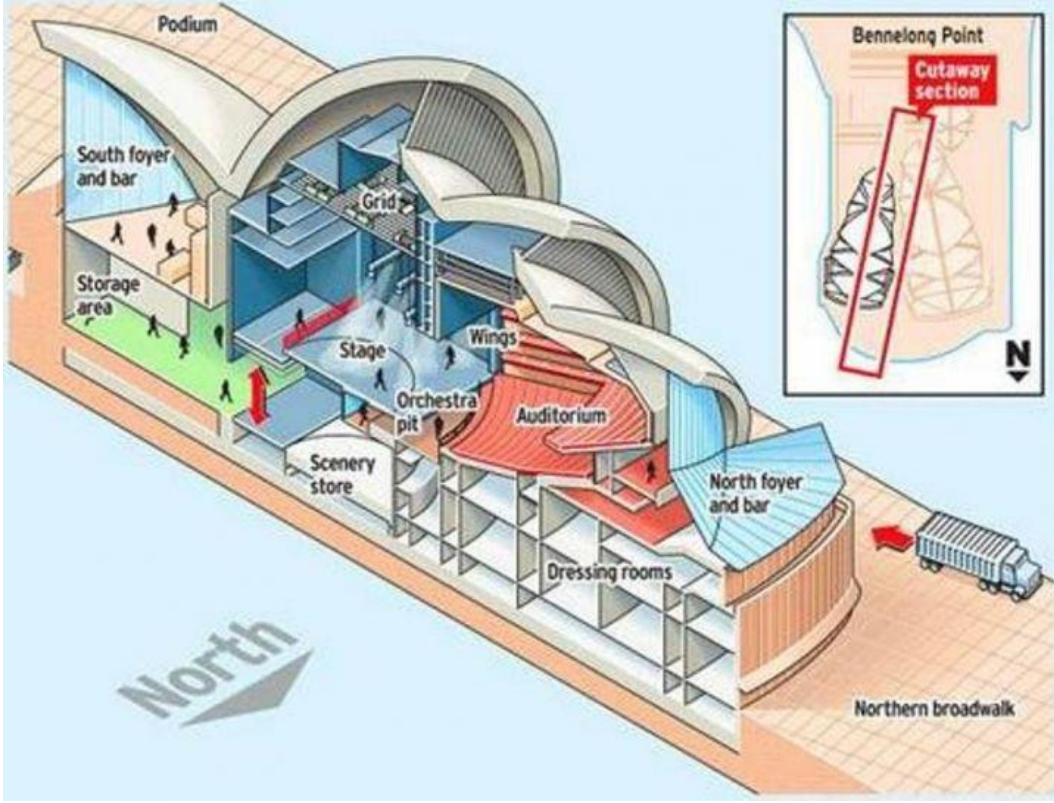
Şekil 2.8 : Sidney Opera Binası kabuk yapısı görseli

Şekil 2.9 : Sidney Opera Binası görseli

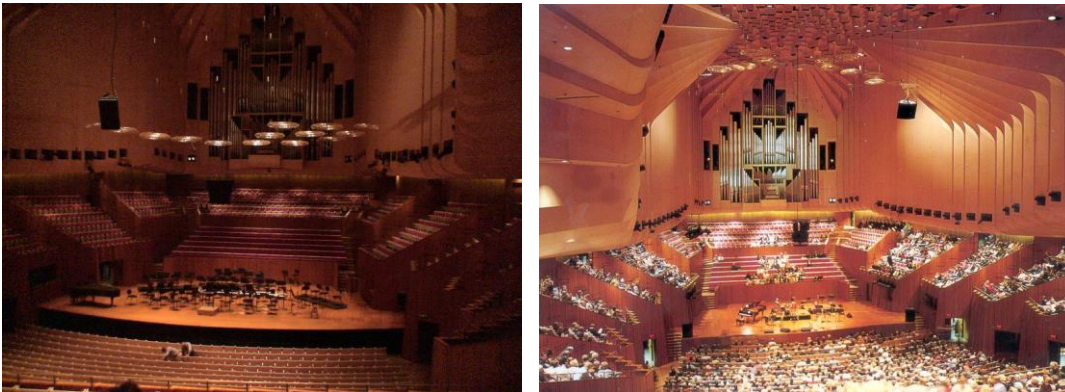

Şekil 2.10 : Sidney Opera Binası dış mekan 3 boyutlu görsel çalışması

Şekil 2.11 : Sidney Opera Binası mekan analizi çalışması

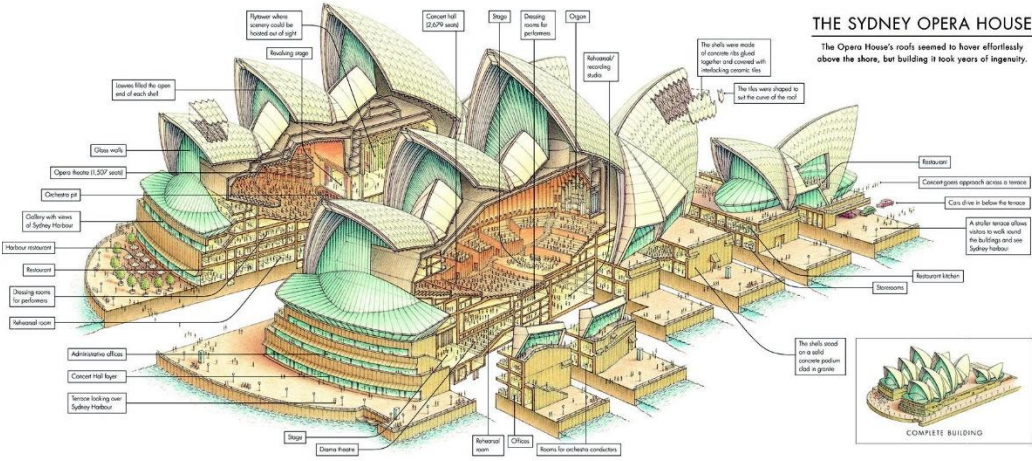
Opera Binası'nın en yüksek ucu, zeminden 67 m yüksekliğe ulaşıyor, bu da 22 katlı bina yüksekliği demek. İnşasında 350 km çelik kablo kullanılan yapıdaki bu uzunluk ise Sydney'den Kanbera'ya ulaşmak için yeterli. Uzunluğu 183 m, genişliği 118 m olan ve 5.798 hektarlık alanı kaplayan bina, 8 büyük uçak ve 747 arabanın park edebileceği genişlikte. (Şekil:2.17) (Şekil:2.18) (Şekil:2.19) (Şekil:2.20)

Şekil 2.12 : Sydney Opera Binası opera sahnesi iç mekan görseli

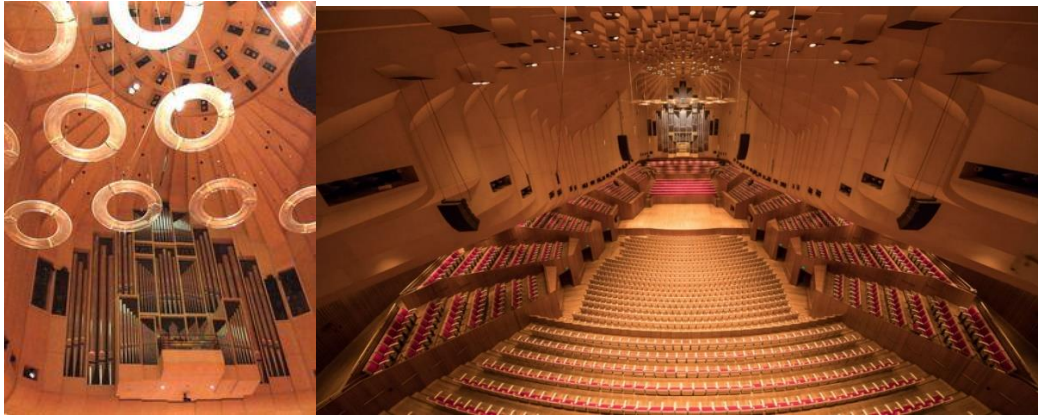
Şekil 2.13 : Sydney Opera Binası dış mekan ile iç mekan şablon çalışması

Şekil 2.14 : Sidney Opera Binası dış mekan ile iç mekan şablon çalışması

Şekil 2.15 : Sydney Opera Binası restoran

Şekil 2.16 : Sydney Opera Binası sahne aydınlatma tasarımı

Şekil 2.17 : Sydney Opera Binası iç mekan tiyatro düzeni

Şekil 2.18 : Sydney Opera Binası iç mekan

Şekil 2.19 : Sydney Opera Binası fuaye alanı

Şekil 2.20 : Sydney Opera Binası fuaye alanı

2.2. Ice Museum Fairbanks, Alaksa

Yapının mimarı; Joan Soranno'dur. 1990'ların başında müzenin küratörü Aldona Janaitis, New York'tan Fairbanks'e gelmekte ve değişim bu noktada başlamaktadır. Kuzey Müzesi 1970'lerde HOK tarafından tasarlanmaktadır ve yalın, kutuvari bir yapıda yer almaktaydı. Alaska'da bulunan buz müzesinde, her şey buz sanatından yapılmaktadır. Yaz sıcaklığı ne olursa olsun sizi kışa sokacak olan iç mekan tasarımının zengin ama soğuk yapısı Dünya buz sanatı şampiyonasıyla büyük ekran slayt gösterisini ve dev buz tablasına sahip dondurucuları sergilemektedir. 20 derecenin altında hissedilen hava göstergesi, dondurucu havayı hissettirmektedir ve soyut metafor kavramına ilişkin mesajları da sizi dondurucu soğuklarla üşütterek hissettirmektedir. Müze; arkeolojik ve paleontolojik parçalar koleksiyonunu sergilemektedir. Kentte daha önce bu değerinde bir tasarımsal mekan bulunmamaktadır ve bu bir etki ile, Janaitis'e bir neden vermekteydi. (Şekil:2.21)

Jonaitisin Alaska sanatı , sanat eseleriyle dünyanın en büyük koleksiyonu olma yolundaydı. HGA'nın Minneapolis Ofisinde proje mimarı olan Joan Soranno "Alaska'yı hiç ziyaret etmemiştim" "Ziyaret ettiğimdeyse burasının ne kadar olağanüstü olduğunu fark ettim. Bu inanılmaz güzellik ve skalayla çevreleniyorsunuz ve iklim oldukça sert. Yaz aylarındaki ışığın kalitesi inanılmaz, karanlık yok ve kışları çok az bir ışık var ama buzullar gerçekten ilgimi çekti zaten bu da formları oluştururken bizim başlangıç noktamız oldu" demektedir. (Şekil:2.22) (Şekil:2.23)

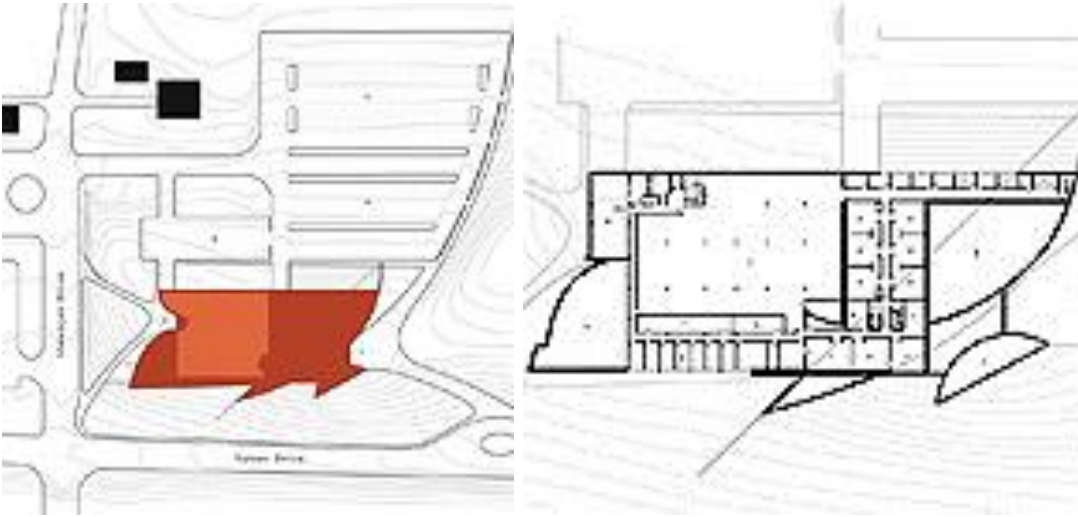
Bu tasarımsal mekanın içinde, kafe (Şekil:2.24) , galeri ile oditoryumla müze alanınıdünyaya adını duyurma amaçlı tasarlanmış bir yapıttır. Mayıs ayında ziyaretçilerine açılan bu iç mimari mekan tasarımına örnek olan buz müzesi, yaz sezonu için de açılmak üzere tasarlanmıştır. Fairbanks şubat ve mart aylarında, buz parkı, çocuk parkı , buz heykeli gibi görsel tasarım ziyafeti veren sergilerdir. (Şekil:2.25)

Igloo, skier, ice bar , polar bear, snowmobile, big slide, demonstration, mekanlarının tasarlandığı bölümler mevcuttur. Bu alanlardaki buzdan tasarlanmış ve mekana anlam katan metaforları yaratan kişi de; buz heykeltraşı , An Zhe dir. Alaska'ya değerli ve önemli bir siluet olabilmesi için mimarlar , heykeltraşlar ve tasarımcılar öncelikli olarak fiziksel modellerle çalışmışlardır. Soranno, "ruhu yakalamak istedim ama aynı zamanda bunu insanların kendi yorumlarına imkan veren soyut bir biçimde yapmak istedim. Bu entelektüel bir süreç değildir. Bu kesinlikle formla işlemektedir" demiştir. 2006 yılında açılan bu tasarımsal mekan, amaçlandığı gibi kimse bina formuna bir analogi yüklememektedir. Yapının her bir açısı, farklı bir anlam ifade anlatan yapıt, metaforik kapsamlı tasarımlara da örnek olmaktadır. (Şekil:2.26)

Müze daha önce varoluşunu unutmuş ve eskiyi içine alarak eskiyi ortadan kaldırmış bir mekan haline gelmiştir. Böylece de diyagonal sirkülasyonu ve orijinal kara kutu galeriyi de korumuştur. Aynı zamanda yeni oditoryum ve lobi de bu mekanda yer almaktadır. Oldukça beğeni toplayan parçalardan bir tanesi de sanatçı John Luther Adams'ın; eyalet boyunca yer alan çeşitli noktalardan gelen sismikleri ve düşük kaliteli akımları alarak bu verileri gerçek zamanlı ses ve ışık gösterilerine dönüştüren ses odasıdır.

Şekil 2.21 : Ice Museum Fairbanks dış mekan görünüşü

Şekil 2.22 : Ice Museum Fairbanks mimari alan tanımlama görseli

Şekil 2.23 : Ice Museum Fairbanks dış mekan ve iç mekan görseli

Şekil 2.24 : Ice Museum Fairbanks fuaye alanı

Şekil 2.25 : Ice Museum Fairbanks iç mekan alanı/ buz metafor örnekleri

Şekil 2.26 : Ice Museum Fairbanks ıce bar

2.3. Notre Dame Katedrali

Notre Dame Katedralinin uzun tarihi yıllara ev sahipliği yaptığı görülmektedir. Yapım aşamasından öncesinde de tarihi başlangıcı bulunan Notre Dame Katedrali Alexander tarafından desteklenmiştir ve yapımına başlanmıştır. İnşaat süreci 170 yıl sürmüştür. Bu görkemli yapı için normal bir süreç olduğunu da bilmek gerekir. 1334 yılında yapımı tamamlanmıştır. Gotik mimarinin önde gelen örneklerinden biridir.

Katedralin ilk mimarının kim olduğu bilinmemektedir. 1800 lü yıllarda başında Eugene Emmanuel Viollet le-Duc isimli mimar restorasyonu ile ilgilendiği için adı bilinmektedir.

Ünlü yazarın Notre Dame de Paris Katedrali'ni ana gözde noktaya alarak yazmış olduğu ünlü romanında 1831 yılında yayınlanmasından sonra, 23 sürecek bir restorasyon sürecine girdiğini belirtmiştir. O günden beri tüm görkemiyle ziyaretçilerini ağırlamaya devam ediyordu ki 2019 yılında feci bir yangınla katedral kullanılamaz hale geldi.

Metaforik açıdan incelenen bu yapı, sanki kilise sallanıyormuş, canlanıyormuş, yaşıyormuş gibi düşüncesini anlatan Victor Hugo, her kolon sanki, koskocaman bir ayak oluyordu. Dev katedral , ayakları olan kolonlarla yürüyen, iki kulenin hortumu olduğu bir çeşit olağanüstü file benzetildiğini ifade etmektedir. Notre dama katedralinin , bir file gönderme yaparak tasarlanıp inşaa edildiğini anlatmaktadır.

Notre Dame Katedrali (Şekil:3.2) devasa iç mekanı, görkemli , şaheser niteliğinde ve muhteşem bir sanat eseri niteliğinde, süslemelere sahiptir. Kilise mimari ve iç mimari sanat eserlerine ve ruhani bilimlerden tarihe kadar uzun bir görsel ziyafet sunmaktadır. Yapının özelliklerinden, batı cehhesi merkezinde gül pencereleri etrafında şekillenmektedir. Gül penceresinin merkezinde bakire Meryem ve çocuk heykelleri bulunmaktadır. Batı cephesinin zemini gül pencerelerinin , hemen altında yer almaktadır. Taç kapı bulunan bu güzellikteki kapıların üzerinde Yahudi kralların 28 adet heykeli bulunmaktaydı. Buna King gallery adı verilir. (Şekil:2.27)

Şekil 2.27: Notre Dama Katedrali King gallery

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. İÇ MEKAN TASARIMI

Özel ve öznel alan olmak üzere iki farklı şekilde düşünülebilir. İç mekan tasarımında iç mimar tarafından, iç mimari tekniklerinin bütünleşik, kapsamsal olarak bir bakış doğrultusunda belirgin bir konsepte bağlı olarak ana tema kapsamı dahilinde uyarlaması yoluyla yapılır. İç mekan mimari uygulamaları için farklı deneyimlerle harmanlanmış güçlü bir mimari bakış açısı ve bütünlüğü gerekmektedir. İç mekanlar tasarımcının, iç mekan , mekansal ve çevresel bağlam niteliğine nasıl yaklaştığına göre değişir. İç mimarın bir mekanı ele almasıyla o mekanın ön görülü bir şekilde tasarım yapmasına yaklaşım gerektirir. Tasarlanma amaçları ile, kullanım amaçlarının niteliğine göre yaşama alanları, sosyal alanlar, mekanlar , bilgi üretim alanları gibi vb. çok kategorik ayırım çizgisinden farklılaştırılabilir. Her bir alan, tasarımsa şekilde, bakış açısıyla bakmayı gerektirir. Ritüeline farklı yaratıcı tasarım çözümlerini çağırır.

Işık, nesnelere, düzlem, yüzey, olarak kendini göstermektedir. Tasarımcı; ortaya koyacağı mekan tasarımı için olmazsa olmaz düşünsel “compact tasarım” alanlarıdır.

Her bir kategori ile iç mimari tasarım anlamı hayal gücü üzerine doğru orantılıdır. Zihinsel antreman yapmasını gerekli kılan durumlar mekanın herkesi hoşnut kılacak biricik çözümü ile kendini gösterir. İç mekan tasarımlarında, iç mimar çok bir bakış açısı ve fikir karmaşası içinde olmalıdır. Genelden özele indirgenen birçok tasarım, dekoratif anlamda dahiyane fikirler o mekanın gerçekliğini sağlayacak en değerli görseli olacaktır.

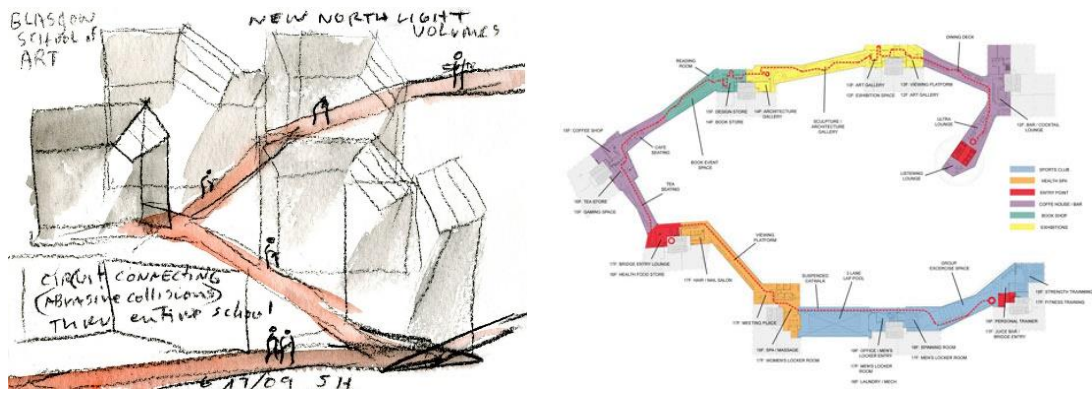
3.1. İç Mekan Tasarımında Metafor

İç mekan tasarımlarında, iç mimari sürdürülebilirlik, son dönemlerin olmazsalarından bir tanesidir. Çoğunlukla Leed , Breeam gibi sertifika programlarının denetlenen sürdürülebilir yaklaşımları, artık hem çevresel değerlerin hem de değerlerin korunması için öngörülen bir ihtiyaç olmaktadır. Sertifika programlarına bağlanan, sürdürülebilirlik konusu, genişleyen bir akım sürecini de ortaya çıkarmaktadır. Teknoloji ile doğanın düşman olduğu düşünceyi tersine çevirmektedir.

Bu düşünce doğayı bizlere en başından hatırlatmaktadır. Doğadan ilham alan Biomimicry; ürün tasarımlarının da iç mekan mimari tasarımlara yaklaşım olarak da ön plandadır. Doğanın tasarımsal benzetmelerinin yanı sıra, ilk kez 1997 yılında , Benyus tarafından "Biomimicry: Innovation Inspired by Nature (Biomimicry: Doğadan İlham Alan Yenilik)" isimli kitapta anlatılmıştır.) (Şekil:3.1) Tarih öncesi toplumlar da doğa ile yaşayışını bugünde doğaya duyarlı olmayı temel ilke olarak görmüştür. Biomimicry anlayışı, günümüz teknolojisini ile doğayı biraraya getirmem durumudur.

Tonkin Liu mimarlık ofisi tarafından Çin'de tasarlanan köprü, deniz kabuğundan ilham alıyor. Tasarımda deniz kabuklarının, (Şekil:3.2) eğimli, katmanlı ve sert geometrisine atıfta bulunuluyor. Bu bağlamda strüktürün optimum güç/ ağırlık oranını sağlayabilmek için malzeme olarak çelik seçilmiştir.(Şekil:3.3) İnsanların karmaşık problemlerini çözmek için model, sistem ve doğa unsurlarının taklididir. Biyonik ile yakından ilgili bir konu tasarımlarının ölçek ve işlev gibi özelliklerinin doğadaki formlara benzetilmesidir. Doğayı bir metafor olarak ele almaktadır. Doğal formların, tasarımlara yansması 20 yy ilk yarısında yapının tasarıma aktarılması olarak benimsenmiştir.

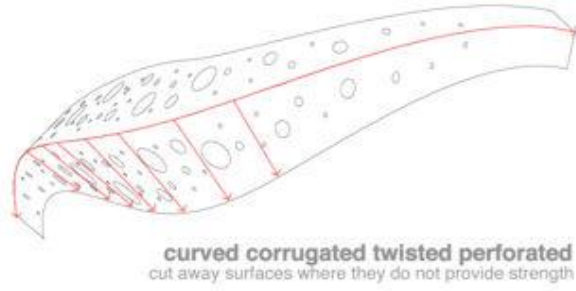
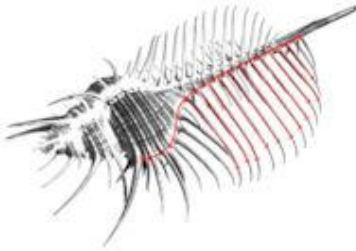
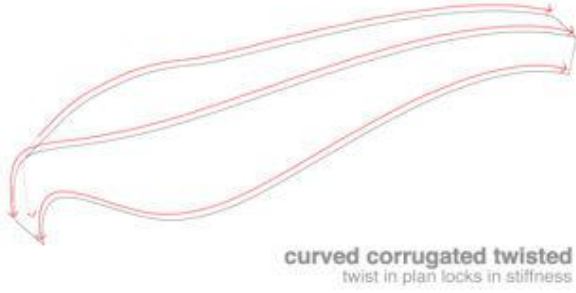
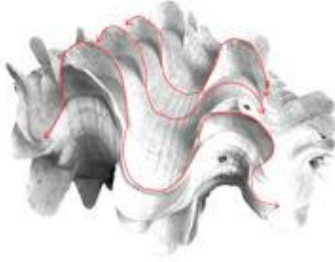
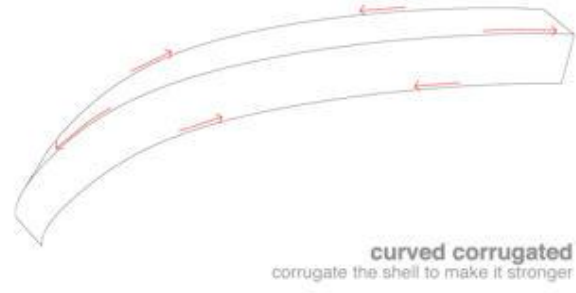
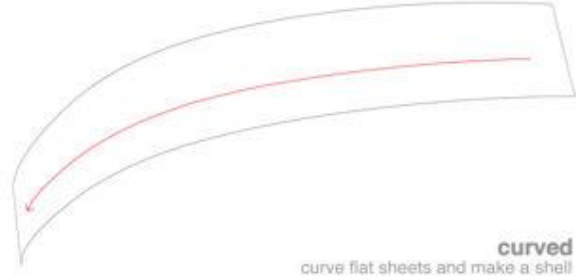
Şehir içinde şehir metaforunu kullanan ve farklı organizmaların birbirlerini etkileyerek bir bütün ortaya koymasına dayalı başka bir görsel çıkış noktasına denmektedir. Ünlü ressam Henri Matisse'in dans resminden esinlenerek ortaya çıkan yapıt insan figürlerinden ön görülmüştür. (Şekil:3.4): El ele tutuşmuş insan sembolleri bir anlamda , projede bulunan 8 kuleyi temsil etmektedir. (Şekil:3.5)

Şekil 3.1 : Linked Hybrid eskiz ve şema

Linked Hybrid projesinde Steven Holl metaforu hem de soyutlanan figür çıkış noktası olarak kullanılmaktadır.

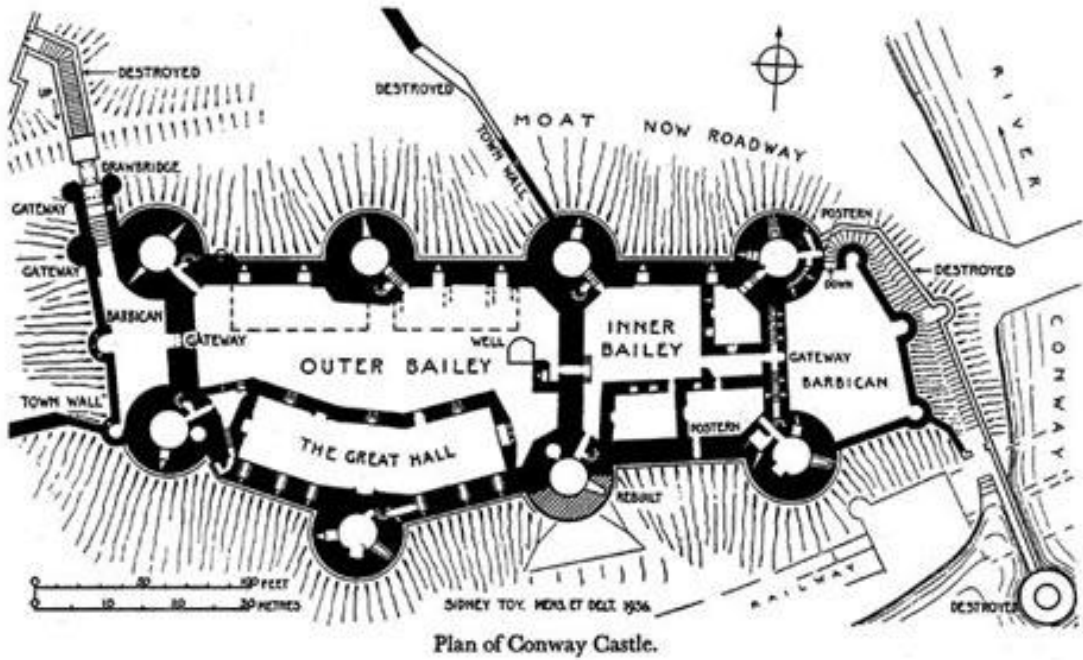

Şekil 3.2 :Shi Ling Köprüsünün Biomimicry tasarımı şeması

Şekil 3.3 :Shi Ling Köprüsü

Şekil 3.4 : Linked Hybrid

Şekil 3.5 : Linked Hybrid

3.1.1. Metaforların Türleri, Özellikleri ve İşlevleri

Metafor, en temelde bir kavram özelliğini başka bir olgunun yerine koyarak anlatma biçimidir. Bu sayede metaforlar, anlam zenginliği yaratmakta ve çok önemli faydalar sağlamaktadır. Metaforların, işlevlerinin sınırlı bir kavram doğrultusunda olmadığı tartışılmaktadır. Buna göre metaforik kavramlar kapsamında, dünyayı anlamaya sağlayan, düşünce ve fikir tarzının karakteristiğini gösterdiğine dair yapı olduğu da düşünülmektedir.

Metafor kavramının anlamını ifade edebilmek adına, metaforik kapsamlı literatürde hangi şekillerde anıldığından bahsetmek doğru olacaktır. Söz konusu farklılık ise; metafor olarak verdiği örneklerde, Aristoteles'in Poetika isimli çalışmasında bulunmaktadır. Günümüzde metanomi olarak ifade edilen, metafor birbirlerinden farklı kavramlardır.

Metaforun Türkçe sözlük anlamına dayalı olarak, metafor kavramının algılanış biçimlerini 6 başlık altında toplamak yararlı olacaktır. Bu başlıklar şu şekilde ifade edilmektedir: (Şekil:4.9)

1. Metafor, mecaz yani değişmece olarak ifade edilmektedir.
2. Metonimi; yani benzetmeyi içeren her aktarma şekli metafordur.

3. Benzetme yönünün eksiltilemesiyle oluşması durumunda metafor oluşmaya başlamaktadır.
4. Benzetmenin, ilgeçsiz kuruluşu metaforik kapsamlı tasarımları oluşturmaya başlamaktadır.
5. Metaforik kapsamlı tasarım olgularını elde etmenin yolu, benzetmenin iki temel ögesinden birisinin dilden, düşürülmesi ve diğerlerinin dile esas sonucu iletme yapmaktan geçmektedir.
6. Metafor, benzetme kavramından, daha kapsamlı bir kavramdır.

Metoniminin sözlük anlamı; ad aktarması olarak açıklanmaktadır. Benzetme amacı gütmeyen, bir kavramı, diğer bir kavramın yerine kullanılmasına denmektedir. Soyut kavramları anlamlandırma temel olarak ortaya koyan Lakoff ve Johnson , bu ayrımı şu sözleriyle dikkat çekmeyi ifade etmektedirler:

“ Metafor ilkece bir şeyi diğerine göre tasavvur etme tarzıdır ve başlıca fonksiyonu anlamadır. Öte taraftan metonimi esas olarak bir referans fonksiyonuna sahiptir; yani bir şeyi diğerinin yerine geçecek şekilde kullanmamıza imkan verir”

Buna göre Lakof ve Johnson metonimi ve metaforu ayırmaktadırlar.

Evrende bulunan , soyut ve somut metaforik durumların, tasarımlarda bir çoğu, metaforik gelişimin kendinden olması ve bir etken dahilinde olmasıyla oluşmuştur. İç mimarlıkta metaforik yaklaşımlarda soyut ve somut durumlar söz konusudur. Soyut ve somut metaforik durumlar olarak iki kısımda incelediğimiz bu kategoriler de kendi içinde ayrımlar oluşturmaktadır; (Şekil:3.8)

1. **Soyut metaforlar**; özgünlük ve doğallık ile beraberinde, tasarımda irdelenen durumun düşünselliğe dayalı olduğu metaforik kapsamıdır.

Mimarlar ve iç mimarlar tasarım yaparken başvurdukları metaforik kavram niteliğinde, benzetme, mecaz anlamlarında, tasarıma aktarılmak istenen ve metaforla anlatmaya çalışılan durum düşüncemizi içine çeker ve tasarımı hissettiğimizi hissetmesini, düşündüğümüzü düşünmemizi sağlamaktadır. Metaforla anlatmak, sihir yapmak gibidir. Yapılan araştırmalarda, farklı dallarda metafor kavramının da ifade edildiği görüldüğü gibi, Türkçede de, metafor eğretilene şeklinde kullanılır. Kullanılan metafor , tasarımda ifade edilirken ,karşımızdakine duyu uyandırmak amacıyla mimarın asıl anlatılmak istenen durumu, bir benzetme yoluyla gizlemesidir. Metaforu tasarımcı, açıklanmak istenen şeyi anlatırken bir soyutlama yapmayı tercih edebilir. Sonuçta tasarımcı, tasarladığı yapının kişi veya kavramlar, yapının hissedilen görsel niteliğinin zihninde çağrışım uyandıracak bir araca dönüştürmesi hedeflenmektedir. Mecazlı bu benzetme ilgisi metafordur.

2. **Somut metaforlar**; somut ifadelerle irdelediğimiz metaforik kapsamlı durumlar, irdelenen durumların, maddesel yani somut olarak ortaya çıkan tasarımlardır. Metafor türü, kavramlar arasındaki kıyasın direkt olarak ortaya koyulmasıyla, somut ya da soyut metaforik kapsamlı durumlar ortaya koyulmaktadır. Soyut metaforlar, elle tutulamayan ve maddesel olmayan durumları ortaya koymaktadır. Soyut metaforlar ise; bir simgenin, uyandırdığı deneyimler ve düşünceler dahilinde, karşılaştırma doğrudan tecrübe edilen elle tutulabilen maddesel içerikli, nesne ortaya koyma durumlarıdır. Kıyas yapılan durumlarda, somut kelimelerin çoğunlukla, soyut olanlara nazaran, daha anlamlı ve kolay anlaşılır olduğu görülmektedir.

3. **Bir araya getirilmiş metaforlar**; somut ve soyut kavramların oluşması ile ortaya çıkan hem düşünsel hem de maddesel hale getirilmiş metaforlardır. Kavramsal metaforik kapsamlı soyut fikirler, günümüzde çağdaş metafor teorisine bağlıdır ve kendi içinde üç temel sınıflandırma oluşturmaktadır.

1.Kavramsal metafor; araştırmalar soyut kavramların çoğunun hafıza sistemleri tarafından metaformlarolarak depolandığını ortaya ortaya koymaktadır. Metaformlar, soyutlamaların birçok alanının, gerçekte metaforik

kaçırımlar olduğunu ve soyut kavramın gerektirdiği durumlar hakkında bilgiyle destelenmiş başarılı tahminler olduğunu ortaya koymaktadır. Metafor, dönüşümsel süreçte kaçırılmış olan kaynak alanının söylemsel kalıntısı olmaktadır. (Şekil:3.7)

2.Varlıksal metafor; varlık ve madde metaforları olarak değerlendirilen bu metafor türlerinde, görece soyut durumda olan ve hedef olan bir nesne, madde ya da kapsayıcı olarak görülmektedir. Kişileştirilme metaforları da; varlık metaforları arasında sayılmaktadır. Varlık metaforları; hedef kavramlar için, yapı metaforlarından az bilişsel yapılandırma sağlamaktadır. Bilişsel işlevleri ile soyut hedef metaforik kavramlarından daha az bilişsel yapılandırmalar sağlamaktadır. Bilişsel işlevleri ile, sadece soyut hedef kavramların genel durumların yeni bir varlıksal konum getirmek ile, yeni soyut varlıklara yol açmaktadır.

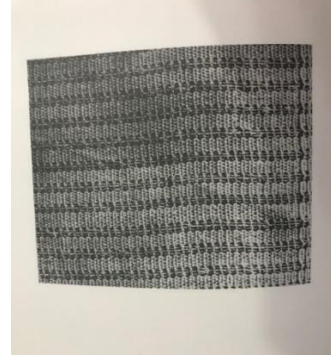
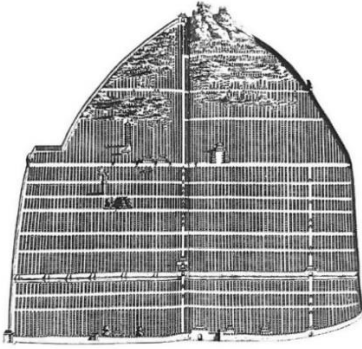
3.Yön metaforu; birçok kavramın , mekânsal ilişki doğrultusunda, beraber olduğu metafor türüdür. Kavramsal metafor teorisine göre, soyut kavramları somut durumlar çerçevesinde deneyim ve duygularla anlatmayı ifade etmektedir. Bunların içinde en güçlüsü yeryüzündeki fiziksel yaşam deneyimleridir.

İmaj tasarımı olarak adlandırılan, soyut kavramları fiziksel tecrübelerin kavramayı sağlayan bir mekanizma olmaktadır. Soyut tasarımlar kavramlar üzerinden incelenmektedir. Bu işlem, büyük ölçüde aşağı-yukarı, içeri-dışarı, ön-arka- sığ-derin gibi mekânsal yönelimlere bağlı olan yön metaforlarının kullanımı ile gerçekleşmektedir. Bu metafor türünde, düşey boyutların kullanımı yaygındır.

3.Birleşik metaforlar ; bur tip metaforların ana sebeplerinden bir tanesi kavramsal ve görsel bileşenlerin iç içe geçmesidir.

Mimarlık ve iç mimarlıkta, müclif Abel de (1997) metaforların süslemeci ve rasyonel durumlar arasında bulunabileceğine işaret ettikten sonra, Berggren'e dayanarak aşağıda belirtilen maddeleri önermektedir.

1. **Sürtrüktürel Metaforlar:** Düşünsel ve zihni metaforlar olarak da tanımlanmaktadır. Bu şekildeki metaforların analoji yoluyla strüktürlerin soyut ilişkileriyle ilgili olduğu belirtilmektedir. Sprektrumun rasyonel kutbunda yer almaktadır.
2. **Dokusal Metaforlar:** dokusal metaforlar yani tekstürel metaforlar olarak da tanımlanmaktadır, bir başka tanım şu şekilde yapılabilir; şiirsel metaforlar olan ve bu şekilde kavramlar arasındaki benzerliğin veya çelişkilerin, duygusal sezinlemeleri söz konusu olmaktadır. Bu metafor türünde, genellikle kelimelerin anlatmak istediği simgelerin farklı çağrışım yollarıyla oluşmaktadır. Dokusal metaforun, bu tür kullanılış biçimi, süslemeci duruma yakındır. (Şekil:3.6)

Şekil 3.6 : Dokusal Metafor/ Plan ve Teksture

Şekil 3.7 :Los Angeles Çağdaş Sanat Müzesi Mimar A. S. Tigerman.

Kaynak: Underhill (1989) Giriş Holünde Marilyn Monroe'nun silüetinin Metaforu olan çift eğrili yüzey.

Şekil 3.8 : Marilyn'in dudakları adlı koltuk. Tasarımcı: Isozaki.
Kaynak: Stewart, Yatsuka (1991)

3.Ayrışık veya resimsel metaforlar: Bu metafor türü farklı bir şekilde anlatılmaktadır. Görsel duyarlılıkla ilgili bir metafor türü olan ayrışık metafor , görsel çeşitliliğin arasındaki direkt çağrışımlar yoluyla anlatılmaktadır. Bu tür metaforlar nesnel ve duygusal anlatımlar içermektedir. Rasyonellik ile süslemeci anlatımlar arasındaki bir noktada ifade edilmektedir.

Teknoloji ve bilim alanından paralel olarak, metaforları tümevarım ve üretkenlik ile süslemeci olmak üzere iki şekilde anlatılmaktadır. Bu anlatım biçimleri de kendi içinde; dört şekilde gruba ayrılmaktadır.

- 1) Bireysel Metafor: İnsanlar başka insanların duygularını anlamak ve idrak edileni kabul etmemek , cansız ve canlı varlıklar ile bağdaşmak için kendini zorlamaktadır. Einstein'ın kuramlarını geliştirme amacıyla, görsel hayal ve kurgularından esinlenmesi buna örnek olabilmektedir.
- 2) Direkt Metafor: bu metafor kavramındaki öncelik, bilgilerin ve teknolojinin karşılaştırılması düşüncesi ifa edilmektedir. Aynı zamanda kaynak biyolojidir. İnsan kulağından esinlenilerek telefonun bulunması durumları ya da hayvan iskeletinin yapısı göz önünde bulundurularak tasarlanan sütrüktürel sistem tasarımları bu metafor türüne örnek gösterilebilir.
- 3) Simgesel metafor: akıl yolu ile, fiziksel durumlar düşünülerek tasarlanan kurgunun bir araya sıkıştırılarak anlatılmasıdır. Şiirsel ve estetik benzetme yolu bu metafor türüne örnek verilebilir. Holl'un Stretto Evinin tasarımında Bartok'un bir parçasından yola çıkılmıştır ve bu metafor türüne örnek olmuştur. Berlin Filarmonu binası görselini bu metafor örneği olarak incelenebilir.
- 4) Düşlemsel (fantezi) metaforlar: kaprisli ve imgelenen özgür ifade şeklinde kullanılmaktadır ve fanteziye yönelmektedir. (Şekil:3.9)

<p>SOYUT MİTARİTASININ ÖRNEĞİ</p>		
<p>ICE MAGIC (Buz Müzesi) 2009-2010 in çası ta ma mlanan tasarım örneğinde, mekanda be ş duyu organınızla hissetmenizi sağ layarak tasarımcının tüm ö ğ eler buzd an yapılmı ş ve atmosfer-5 derecede tüm ihti ş a miyle sergilenmektedir. Tasarımın yöle ç i ki ş teması Vikinglerdir.</p>		
<p>SOYUT MİTARİTASININ ÖRNEĞİ</p>		
<p>Frank Gehry "Dancing House". Soyutlama yapının karakteri ve kurgusu ile ö rtü tü ğ ü ö ründe beş er nli ve ö z ğ ün bir ö rün ortaya koyabilir. Bu noktada mimarlık ve iç mimarlık literatüründe sıklıkla bahsedilen Frank Gehry" nin Prag'da bulunan "Dancing House" binası önemli bir soyutlama ö rne ğ i sayılabilir.</p>		
<p>SOYUT MİTARİTASININ ÖRNEĞİ</p>		
<p>"Torium Barcelona" Farç o ğ da Mision' de yaratılan gökyüzü metaforu iç ve dış mekânın mimari bir nesne üzerinde nasıl geçişten bir kurgu yarattığını da göstermektedir. Gökyüzü; doğ adan koparılmak üzere mimarinin içine ustalıkla a d a pte edilmiş bir metaforik nesnedir.</p>		
<p>SOYUT MİTARİTASININ ÖRNEĞİ</p>		
<p>Coates Londra "da bulunan Millennium Dome yapısının içinde "insan vücudunun iç sunumu" olarak nitelendi ğ i başka bir metaforik ç a lış ma da ortaya koymuştur. "Body Zone" olarak adlandırıldığı bu ç a lış ma için mimarileş en insan bedeninin fiziksel bir sunumundan ibarettir .</p>		
<p>SOYUT MİTARİTASININ ÖRNEĞİ</p>		
<p>İngiliz mimar Nigel Coates, Venedik bienalinde güçlü kurgusuyla ortaya koyduğu M ikecity projesiyle dikkat çekmiştir. Coates insan bedeninin bir şahir için güçlü bir metafor olarak bileceğini savunmaktadır. Vücudu mimari bir metafor olarak ele alen bir teori geliştirmiştir.</p>		

Şekil 3.9 : Soyut ve Somut tasarım örnekler şematik tablosu (söp)

3.1.2. İç Mekan Tasarımında Metafor Uygulama Yöntemleri

Tarihsel süreçte, mekan olgusunu ele aldığımızda en başında barınma ve korunma olduğunu gözlemliyoruz. İnsanoğlu toplu kabileler halinde yaşamayı yavaş yavaş öğrenmiştir ve bunun sonucunda da barınma ihtiyacı ile doğayı gözlemlemiş yaşam ihtiyaçlarını karşılamaya devam etmiştir. Bununla yetinmeyerek doğada var olan malzeme ve şekil, biçimleri bilerek ya da bilmeyerek taklit yöntemine yönelmiştir. Toplumdaki kişiler, gelişen teknoloji içinde kendine özgü sosyal ve psikolojik etkenler altında, yaşadığı alanı biçimlendirmiştir. Mekan kavramı değişkenlik göstermiş ve iç mimarlık tasarımında mekan, olgusuna yönelik kültürel, toplumsal, iklimsel vs. unsurlarda çeşitlenme olmaktadır. Her dönemde, mekan içinde kullanılan öğeler kişisel bakış açısıyla farklı değerlendirilmiştir. Tasarım süreci, her kişide farklı etki göstermekle beraber, bilişsel süreç içinde çeşitlenme yaratması beklenmektedir. Bu bilişsel süreç, teknoloji ve üretim süreçlerindeki çeşitlenmeyle girişimlerden etkilenmektedir. Buna bağlı olarak oluşan şekilsel zenginlik olmaktadır. Hızla gelişen teknolojinin tasarımı, tasarım evrelerinden, inşaaı, sistemlerine ve malzeme alternatiflerine farklı boyutta etki ettiği görülmektedir. Günümüzdeki gelişmeler, tasarım kurgulama evrelerinde, düşüncel üretim içeren deneysel çalışmalar yapılmasına ortam hazırlamış ve buna bağlı olarak çalışmalar sürekli olarak ilerleme göstermiştir.

Tasarımcının, çeşitlenmenin getirmiş olduğu durumlardan dolayı, kurgulama evrelerini daha anlaşılır ve basit duruma getirmesi için farklı yollar oluşturmuştur. Farklılıklarla beraberinde kurgulama evrelerinde gidilen yöntemler, tez çalışmasının konusuna bağlı olarak oluşmaktadır. Mekan kurgusu, araştırma süreçlerinde çeşitlenme oluşumunun etkenlerinden, kültür ile idrak gibi bileşenler irdelenmektedir. Günümüz mekan uygulamaları üzerinde, tasarımlarda çeşitlenme sağlayan yöntemlerin tasarımlarda çeşitlenmeye bağlı yöntemlerle sonuçlar olmak üzere üç bölümde gerçekleştirilmektedir.

Bu çeşitlenme evrelerine bağlı olarak; yaratıcılık, çeşitlenme ve tasarım kavramları oluşturmaktadır. Tasarım kavramlarına bağlı olarak süreç, tanımlama, yönelik görüş ve yaklaşımlar çerçevesinde tanımlanmaktadır. Hayal etme , kurgulama,

zihinde canlandırma ve tasarım üzerinde yoğunlaşmakta, düşünce eylemi olarak ele alınmaktadır. Çevrenin canlı ve cansız bileşenleri, hafıza , algı olmak üzere dört alt başlıkta ele alınabilir.

Tasarımda kendini yenileme gerekliliği, çeşitlenme başlığıyla beraberinde , evrimleşme tasarımda sürekliliği olmak üzere dört alt başlıkta inceleyebiliriz.

Evrilme, evrilebilirlik, değişkenlik, evrim ve evrimleşebilir şeklinde dört madde ile açıklanabilir. Bu kapsamda çeşitlenmeyi sağlayan süreç etkisiyle, yöntemler, doğal örüntüler ile kültürel örüntüler , çeşitlenmeyi sağlayan yöntemler, Algoritma, belli bir problemi çözmek veya belirli bir amaca ulaşmak için tasarlanan yol olmasıyla çeşitlenme sağlayan yöntemler maddeler halinde seçilmiştir. İç mimarlık tasarım eğitiminde , çalışmanın gerçekleştirilmesi ile, süreçlerin düşünme biçimleriyle oluşmaktadır. Oluşan yöntemlerin iç mimarlara kendi süreçleri içinde kullanımına değer katmıştır.

3.1.3 İç Mekan Tasarımında Metafor Uygulama Örnekleri

İç mekan tasarım örneklerinde, yerli ve yabancı birçok örneği ele almak mümkün değildir fakat tarihsel nitelikte ve günümüz çağında , olumlu ya da olumsuz metafor örneklerinin yer aldığını görmekteyiz. Yapmış olduğumuz kapsamlı araştırma sonucunda, mimari ve iç mimari metaforik kapsamlı, birkaç örneği, dönemleri ve tasarım temalarını ele almak üzere, hazırlamış olduğumuz tabloda görmekteyiz. (Şekil:3.10)

YAPININ ADI	YAPININ FOTOĞRAFI	YAPIM YILI	TASARIM AÇIKLAMASI
Konya Bilim Merkezi Projesi		(2010-2013)	Tübitak, Konya Büyükşehir Belediyesi, Konya Bilim Merkezi yöneticileri ve KG Mimarlık çatısı altında yer alan Mimar, İç Mimar, Teknoloji Danışmanı ve Eğitim Danışmanı gibi multidisipliner bir kadro birikteliğiyle gerçekleştirilmiştir. Tasarım, Uzay aracının metaforundan esinlenilerek inşaa edilmiştir.
Kansai Havalimanı Mimar: Renzo Piano		(1991-1994)	<p>Renzo Piano'nun Kansai Havalimanı'nın iç mekânında dev bir balınan midebıdeymiş gibi hissedip, devasa omurgasına hayran kalıyorduz. Koca havalimane ile, koca havalimane'nin, ağır sandıkla ilgürlüğe sif bir gündürsüdü.</p>
Notre Dame Katedrali		(1163-1345)	<p>Victor Hugo, edini bu binadan olan Ünlü romanında şunları yazıyor: "Onu senin hisse sokuluyormuş, canlanıyormuş, yayıyormuş gibi geliyor ve her kelime, senin hissettiğin bir ayık oluyor. Ve senin dev katedral, şunları olan katedralin yürüyor. İki katedralin her ikisi de bir şeyin ağırlığından başka bir şey değil."</p> <p>Victor Hugo bu metaleyle de Notre-Dame Katedrali'nin belkide bir tıs güdülmeye yapıyorak tasarlanıp yapıldığını bildirmektedir.</p>

Şekil 3.10 : İç Mekan Tasarımında Metafor Uygulama Örnekleri tablosu- söğ

3.1.4. İç Mekan Tasarımında Metafor Uygulamaları Yabancı Örnek

Casa Batllo

Casa Batllo, Barcelona'daki farklı yapıtlardan biridir. Passeig de Gracia Bulvarı'nda yer almaktadır. Casa Batllo Barcelonanın ünlü yapılarından oluşan Mansana de la Discordia bölgesinde yer almaktadır. Sanayici Josep Batllo i

Casanovas'ın siparişiyle yapılan bu blok ünlü Katalan Mimar Gaudi'nin, diğer eserlerinden farklıdır ve var olan bir yapının dönüştürülmesiyle bu yapı ortaya çıkmıştır. 1906 yılında inşai işlemi tamamlanan yapı, çarpıcı formlarla dolu ön cephesi, göz alıcı bacaları ve çatısıyla günümüzde hal sınırları zorlayan, sıra dışı bir yaklaşımın ürünüdür. (Şekil:3.11)

2005 yılında UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne giren yapının en dikkat çekici bölümü, ön cephenin üst kısmında çatıyı kaplayan ve bir sürüngenın sırtını andıran dik, dar ve renkli formdaki Ejderha Sırtı'dır.

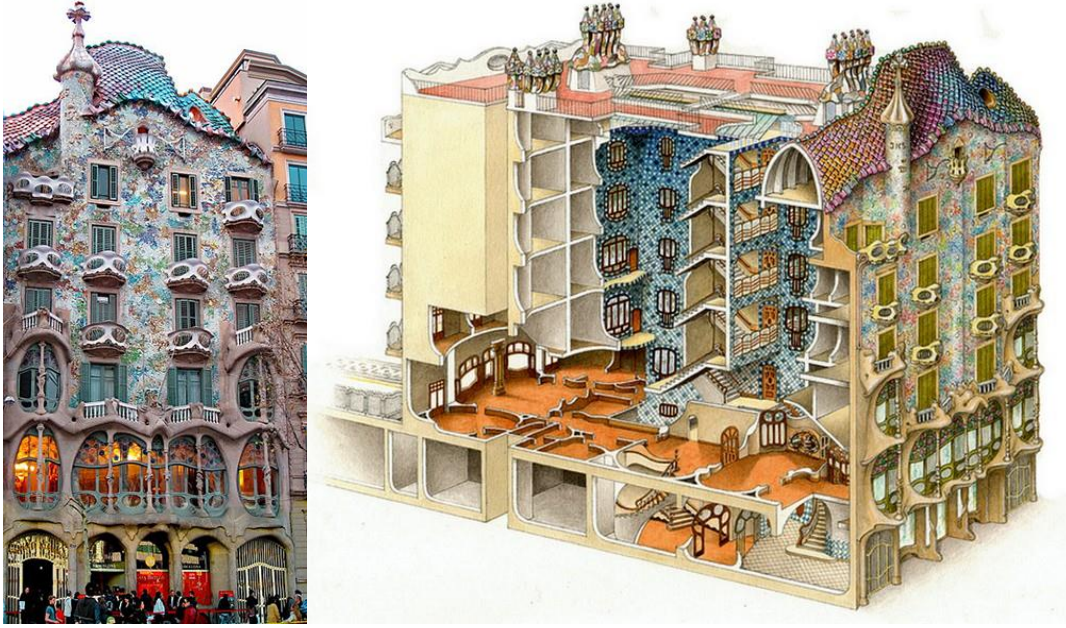
Casa Batlló , Passeig de Gràcia caddesinde, 43 numaralı binadır. Ancak, Casa Batlló çevredeki yapıların hiçbirine benzememektedir, faklı bir apartman tasarımıdır . Dış yüzeyindeki renkli, kırık seramik kaplama bazılarının , ejderhanın pullarına benzetilmesiyle metaforik tasarım kavramına anlam katmıştır. (Şekil:3.12)Salvador Dali gibi, ünlü ressamlar da yapının dış cephesini, deniz dalgalarını anımsattığını düşünmektedir. Yekpare demirden yapılmış balkonlar genellikle maskelere, çatının pullu ve kavisli yapısı ejderhaya, önündeki haç da, Aziz George'un ejderhaya sapladığı kılıca benzetiliyor. Yine ejderha benzetmesini benimseyenler, zemin kattaki kemerleri ejderhanın bacakları olarak tarif ediyorlar. Her ne olursa olsun, bina son derece değişik ve büyüleyici. Üstelik, gündüz ayrı gece ayrı güzeldir. (Şekil:3.13)

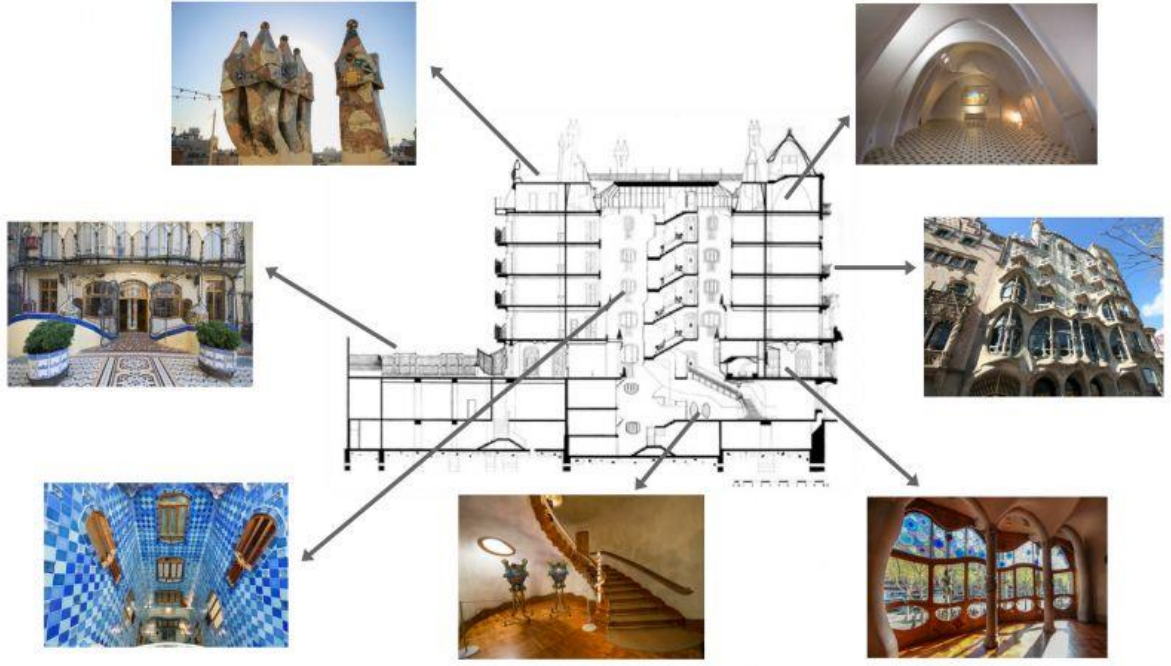
Şekil 3.11 : Casa Batllo pencere metafor örneği

Yapının inşasına başlanmadan önce, mülk sahibi **Josep Batlló i Casanovas Gaudi**'den, burada önceden var olan bir binayı tamamen yıkmasını ve yerine, yeniden bina tasarlamasını istemiştir. (Şekil:3.14)

Ancak Gaudi, binayı yıkmadan yenileme konusunda ikna etmiştir. Bina, 1904-1906 yılları arasında Gaudi tarafından tasarlanmış ve yenilenmiştir. Cephesi ve çatısı dışında, binanın içi, apartman daireleri yeniden düzenlenmiştir. (Şekil:3.15) (Şekil:3.16) Günümüzde hala çalışmakta olan asansör eklenmiş. İçeride, bazı noktalarda gerçekten suyun altındaymışsınız hissi veren büyümlü bir hava yaratılmıştır. Ailenin oturduğu birinci kattaki dairenin, ana caddeye bakan salonu özellikle çok güzel. Arka taraftaki teras ise, bir bahçe büyüklüğündedir.

Şekil 3.12 :Casa Batlló iç ve dış mimarisi

Şekil 3.13 :Casa Batllo tasarımsal bölümler

Şekil 3.14 : Casa Batllo iç mekan merdiven ve şömine örneği

Şekil 3.15 : Casa Batllo iç mekan görseli

Şekil 3.16 : Casa Batllo iç mekan görseli metafor iç mekan örnekleri

3.1.5. İç Mekan Tasarımında Metafor Uygulamaları Yerli Örnek

3.1.5.1. Atatürk Kültür Merkezi Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Konser Salonu ve Koro Çalışma Binası

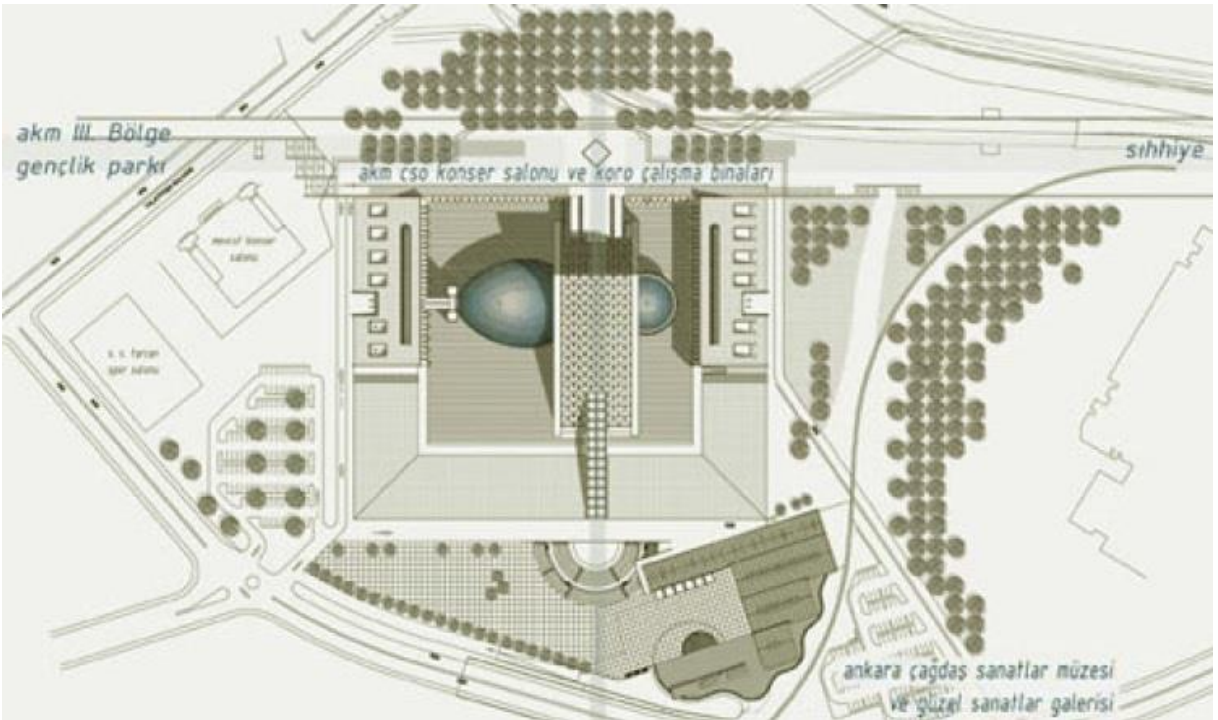
Atatürk Kültür Merkezi Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Konser Salonu ve Koro Çalışma Binası da metaforik tasarım kavramında tasarlanmış fakat sonuca ulaşmamız yapılarımızdandır. 15 yıldır yapımı sürmektedir. 2018 yılında açılan ve Ankara'da bulunan Atatürk Kültür Merkezi Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Konser Salonu ve Koro Çalışma Binası , Uygur mimarlık firması tarafından tasarlanmıştır.

Projenin mimarı; " Proje Ankara'da Atatürk Kültür Merkezi Alanlarını bütünleştiren bir adım olarak tasarlanmıştır. Atatürk Bulvarı'nda Anıtkabir'e perspektif veren tek açık olan yarışma alanında toprak, su ve yeşille kaynaşan ve anıtkabir görüntüsünü zedelemeyen, yapıyı da kaybetmeyen bir müzik merkezi yaratmıştır. Salonlar ve fuaye, kompleksin diğer birimlerince ve toprakla çerçeveslenerek bir krater gölünün içinde korunmaya alınmıştır. Bu koruma akustik ve görsel bir koruma olmakla birlikte fuaye ortadan yükselir. Anıtkabir ve Kale'nin karşılıklı söyleşisine katılırlar." Konser Salonu ana yapısı krater gölünün içinde olmakla birlikte "ben buradayım"

dercesine başını kaldırır. (Şekil:3.17) Su ile çevrelenen yapının görsel etkisi yansımalar ile güçlenir." Müzik merkezi Anıtkabir ile Ankara Kalesi'nin bilinçli söyleşisini fark ettiren ve söyleşiye katılan kent ölçeğinde zamanla eskimeyecek simgesel kentsel mekandır. " sözleriyle projeyi açıklamaktadır. (Şekil:3.18)

Şekil 3.17 :Atatürk Kültür Merkezi Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Konser Salonu

Şekil 3.18 :Atatürk Kültür Merkezi Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Konser Salonu planı

Çevre ve Şehircilik Bakanlığından yapılan açıklamaya göre, ‘uluslararası bir proje yarışmasıyla seçilen ve başkente, gelişen Türkiye'ye yaraşır "CSO Konser Salonu ve Koro Çalışma Binaları", 154 bin 17 metrekarelik arazi üzerinde toplam 62 bin 557 metrekare ve 5 bloktan oluşmaktadır’’ (Şekil:3.19)

Koro Çalışma Binalarının bulunduğu ve 7 bin 747 metrekarelik alana sahip 4 katlı A bloku kaba inşaatı tamamlandı, dış cephe çatı mermer kaplama imalatlarında ise sona yaklaşıldı. Konser salonları ve fuaye binalarından oluşan B blok, 21 bin 773 metre karelik alana kurulmuştur.

Yumurta (elipsoid) formundaki 2 bin 5 kişilik konser salonunu yer aldığı B3 blokunun yanı sıra 500 kişilik B1 blok da küre formunda inşa edildi.

Metaforik tasarı kavramına yönelik Koro Çalışma Binası, yumurta formundan esinlenilerek, Yerli metaforik proje kapsamında inşa edilmiştir.

Şekil 3.19 :Atatürk Kültür Merkezi Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Konser Salonu

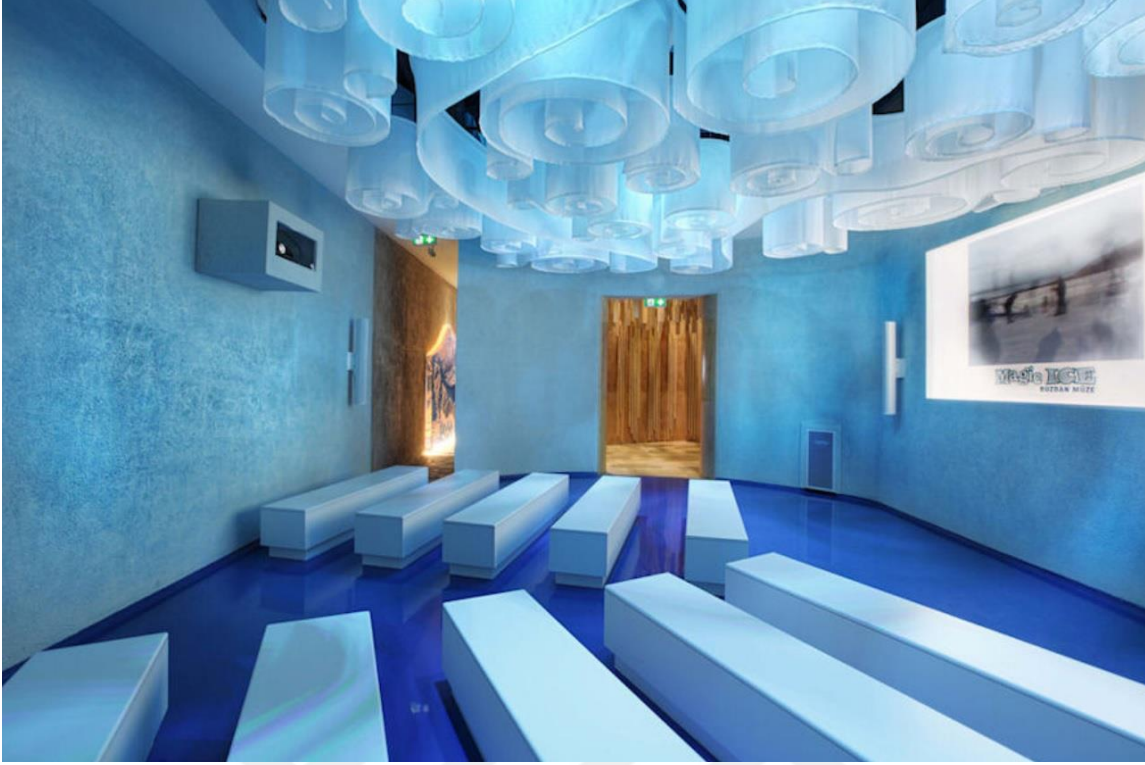
3.1.6. Magic Ice- Buz Müzesi

Magıc ice , Can ve Çağla Akyürek Elmas tarafından Forum İstanbul Alışveriş merkezi içinde yer almaktadır. Can ve Çağla Akyürek bu projeyi ilk duyduklarında çok heyecanlandıklarını ve böyle bir sanatsal proje tasarlayacaklarını öğrendiklerinde çok mutluluk duyduklarını dile getirmektedirler. Birçok ülkede buz müzesi tasarımı bulunmaktaydı fakat, yerli tasarım örnekleri arasında böyle bir proje yoktu ve ilk olacaktı. 1.350 m2 inşaat alanı üzerine kurulmuştur. (Şekil:3.20) Proje başlangıç 2009- bitiş 2010 ve inşaat başlangıç 2010 – 2010 yıllarıdır. Müze alanı -10 derecedir. Ice magıc de ,seçilen malzemeler çok dikkatli ve soğuk havaya uygun materyaller kullanılmaktadır. Tasarımda sergi alanı 20-30 dakika aralığında tasarlanmıştır. Sergi alanına girmeden önce fuaye alanları tasarlanmıştır. (Şekil:3.21) Dairesel formlu Fuaye 1'de buz teması işlenmiştir. Yerde camdan bir buz resmi, üzerinde yılın belli zamanlarında oluşan kuzey ışıklarını anlatan bir barisol aydınlatma ile tema vurgulanmıştır. Duvarlar buz efekli boya ile boyanmıştır. Üçgen formlu Fuayede anlatılmak istenen dağ teması ve Norveçte bir şehir olan Lofoten'deki dağlar, gerçek fotoğraflarının duvarlara aktarılması ile bütünleşmiş ve tasarımsal niteliği yansıtmıştır.

Şekil 3.20 :Ice Magıc/ Buz Müzesi Forum İstanbul

Fuayelerde bir gezinti yaptıktan sonra, sinema salonunda kısa bir keyif yapılmayı ve buzulları anlatan kısa filmler anlatılmaktadır.

Şekil 3.21 :Ice Magic/ Buz Müzesi Forum İstanbul / sinema salonu

Ice magic de , kullanılan buz kalıpları, İsveç'teki torne nehrinden kesilip getirilmiştir. Bu kalıplar için, soğuk oda deposu da tasarlanmıştır. Müzenin açılış teması, Vikinglerin açılış temasıdır. Yani mevsimlere bağlı olmaksızın 365 gün kutupları yaşıyor gibi soyut olarak tüm duyularınıza soğuk havayı hissettiren , soyut bir metafor örneğidir. (Şekil:3.22)

Türkiye gibi ılıman iklimi yaşayan bir bölgede, buz müzesini tasarlamak çok kolay olmamıştır. İç mekana ait buz kütleleri isveçten getirilmesine rağmen, duvar tasarımında kullanılan buz ve kar ise Türkiyeden temin edilmiştir. 170 ton buz kullanılan bu soyut metaforik kapsamlı iç mekan tasarımı müzenin ana temasında Vikingler yatmaktadır. 1130 yıl önce Vikinglerin İstanbula yaptıkları düşünülen, efsanevi yolculuk ana tema olmuştur. Buz müzesinin tasarımında Mimar, İç Mimarların yanı sıra, iç mekan tasarımlarında metaforik tasarımları oluşturma emeği olan heykeltıraşlarda bulunmaktadır. İskandinav heykeltıraşlar, Vikingler yolculuğu hayalini, Vikingleri yolculuğa çıktıkları tasvir edilmektedir. (Şekil:3.23)

Şekil 3.22 :Ice Magic/ Buz Müzesi Forum İstanbul / sinema salonu

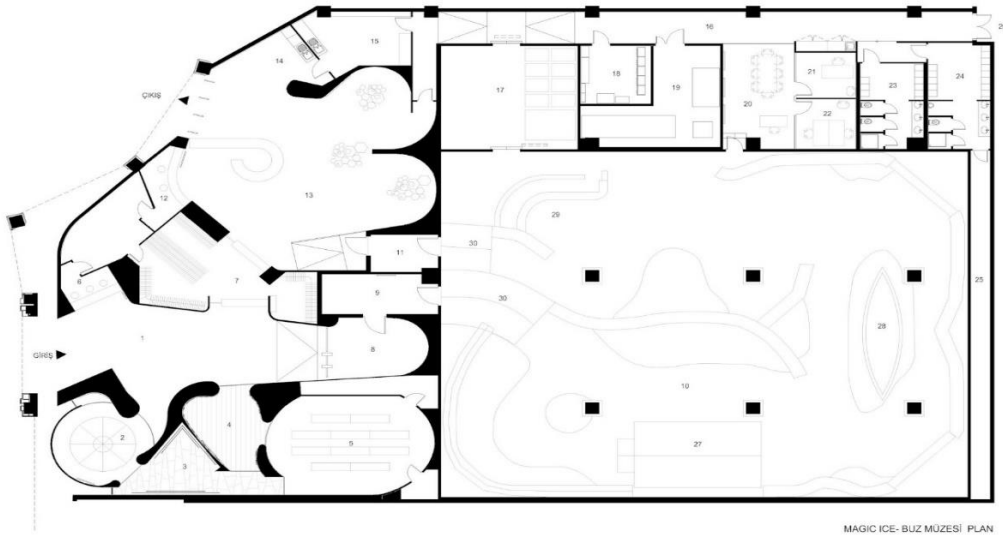

Şekil 3.23 :Ice Magic/ Buz Müzesi Forum İstanbul / giriş tasarımı

Projenin tasarımında buz, kar, fiyord, dağ gibi doğa elemanları ilham kaynağımız olmuştur. Bu yüzden projede duvarlar 90 derece açılı değil, organik formlardan oluşmaktadır. Birbiri içine akan mekanlar sayesinde ziyaretçiler, sakin, doğal ve huzur içinde kendilerini bir mekandan diğerine geçerken bulacaklardır. Mekanda, tüm duyu organlarımızın hissettiği tasarımların yanı sıra, -5 derece olması sebebi ile, eskimo kıyafetleri de ziyaretçilere verilmiştir ve müzenin tüm hatlarıyla ana temayı yaşattığını görmekteyiz. (Şekil:3.24) (Şekil:3.25)

Şekil 3.24 :Ice Magic/ Buz Müzesi Forum İstanbul / duvar görselleri

Şekil 3.25 :Ice Magic/ Buz Müzesi Forum İstanbul / plan 1/20

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BÜYÜKÇEKMECE SANCAKLAR CAMİ METAFOR BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Sade mimari ve iç mimari ile görenleri hayran bırakan Büyükçekmece'deki Sancaklar Camii almış olduğu birçok ödül ile toplumumuza değer kazandıran bu yapıyla uluslararası platformlarda önceliğe sahip olmuştur. Kendinden sıkça söz ettiren bu proje; islamın özünden yola çıkmaktadır. Gösterişten ve süslemeden uzak bir tasarıma sahiptir. Mütevazı bu yapıt mimar Emre Arolat tarafından tasarlanmıştır. Diğer camilerden ayıran bir farklı bir mimari ve iç mimariye sahiptir. Projenin bulunduğu lokasyonun eğimli bir bölgede olması projenin tasarımında zaman zaman bir avantaj yaratmıştır.

4.1. Sancaklar Cami ve Çevresi

İstanbul'un dışındaki bir banliyö semti olan Büyükçekmece'de yer almaktadır. Sancaklar cami şehir merkezinden uzak yerleşim yerleri olarak bilinen, lüks konutların bulunduğu bir mevkide tasarlanmıştır. Sancaklar Cami, cami tasarlamının temel sorunsallarını, "form"a dayalı güncel mimari tartışmalardan uzaklaşarak ve sadece dinsel bir mekanın özüne odaklanarak ele almayı hedefliyor. Sancaklar cami tasarımı, "kapalı site" konumundaki yapılardan, fazla yoğun kullanımı olan bir otoyol ile ayrılan, kırsal ve huzurlu bir ortamda yer almaktadır. Caminin üst avlu kısmında, araç park yeri bulunmaktadır. Bu park alanının etrafını çevreleyen yüksek duvarlar, dışardaki karmaşık dünya ile huzurlu atmosferi arasındaki sınır çizgiyi çekmiştir. Park alanından dışarı uzun saçak, dışardan algılanan tek mimari unsur olarak belirtilmektedir. Bu saçığın altında yer alan yapıya, parkın iç kısmından geçen üst avludaki bir yol ile gidilebiliyor. Tepeden aşağıya inerek, arazide ilerleyip, duvarlar arasından camiye girdiğimizde, dışardaki dünya tamamen geride kalmaktadır. Yapı bütünüyle topografya ile hemhal olmaktadır. Sürekli olarak, doğal olan ile insan üretimi arasındaki gerilimden ivmelenen projede, arazinin doğal eğimini takip eden doğal taş merdivenler ile 6 metre yükseklikte uzanarak saçığı oluşturan ince

betonarme tavan arasındaki zıtlık, bu ikili ilişkiyi güçlendiren unsurlardan biri olarak öne çıkıyor.

4.2. Sancaklar Cami Mekan Analizi

Yerin altında hissini veren bu camii dikdörtgen minaresi ile, led ışıklandırma ve mihrap duvarından sızan gün ışığından faydalanılarak aydınlatılması, merdivensel kademede safların olması müezzini en arka sırada bile olduğunuza rahatlıkla görmeyi sağlamaktadır. (Şekil:4.1) Çoğunlukta bazalt ve kayrak taşları olarak malzeme tercih edilmiş ve kullanılmıştır. Bu doğal malzemelerin yanı sıra, kimyasal boya kullanılmamıştır. (Şekil:4.2)

Şekil:4.1 : Sancaklar Camii Minaresi ve Kademeli Saflar

Camiinin üst avlusunu çevreleyen yüksek duvarlar , karmaşık dünya ile içerideki huzurlu atmosfer hissedilmektedir. Avludaki merdivenlerden aşağı doğru inişte tamamen geride bırakılan dünya, caminin aşamalı katmanlarına iniyor hissiyatı veriliyor. Sadeliğin iç mimaride tasarımını yansıttığı bu camii insanda huşu uyandırmaktadır. Camiinin kible duvarı boyunca yer alan yarıklar, caminin güneş ışınlarının da mekana girmesini sağlamaktadır. (Şekil:4.3)

Şekil 4.2 :Sancaklar camii kible duvarı ve 6 metrelik saçak

Şekil 4.3 :Sancaklar camii

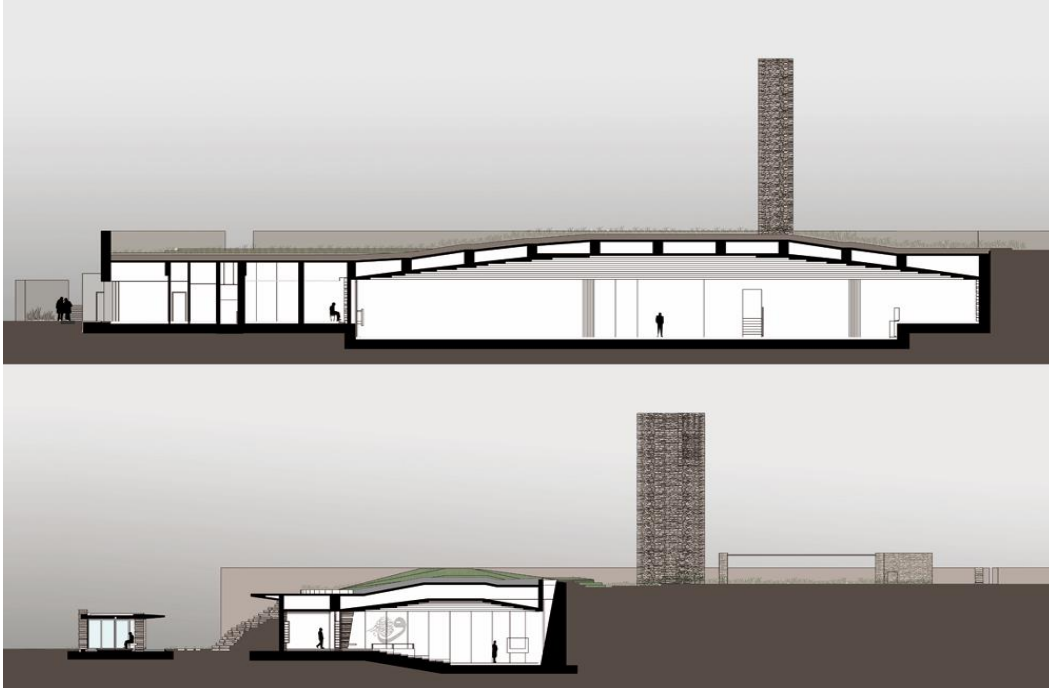
Camiinin bölümlerinden, kütüphanesi de bulunan kısım olmasıyla beraberinde, ibadet edilen kısmın yanı sıra insanları bilinçlendirmeyle sosyal bir mekan yaratılmıştır.

Birçok ödüle layık görülen camii, 2011 yılında Barcelona da düzenlenen dünya mimarlık festivalinde geleceğin projesi ödülünü almıştır. 2013 yılında da singapurda düzenlenen dünya mimarlık festivalinde de dini yapılar kategorisinde dünya birincilik ödülüne layık görülmüştür. 2015 yılında Londra Tasarım Müzesi tarafından Yılın Tasarımı Seçkisi'nde finalist yapılar arasında sergilenen tasarım, 2015 yılında Mies Van Der Rohe Avrupa Ödülleri arasında en iyi 40 yapıdan biri seçildi.

Sancaklar Camii İmam Hatibi Ali Elmacı, mimar Emre Arolat'ın İsra Suresi'ndeki "Yeryüzünde böbürlenerek yürüme, yeri yaramazsın, boyca dağlara ulaşamazsın" ayetinden kendisine bir ders çıkartarak, "Bugüne kadar yapılan eserler ve bu eserleri yapan mimarlarla yarışmamak için mütevazı bir eser yapayım" düşüncesiyle bu eseri tasarladığını söyledi.

Ali Elmacı, "Diğer camilerdeki gösterişli süslemeler camimizde yok. Namaza durduğumuz zaman Allah ile aramızda başka bir şey düşüncecek hiçbir şekil yok. Halımız da sade. İnsanlar mimaride de farklılık arzu ediyor. Böyle bir eseri de görünce, mutlu olan insanlar var. Geçmişten gelen mimari yapının bozulmaması, geçmişin silinip atılmaması yönünde eleştiriler de var. Yeni nesil ise bir farklılık olsun düşüncesiyle beğeniyorlar, ziyaret ediyorlar."

Yapının sadeliğiyle, basit bir mağaraya benzeyen camii ibadet etmek ve Allah ile yalnız kalmak için bir hayli dramatik ve huşu uyandıran bir iç mekana sahiptir. Kible duvarında bulunan yarıklardan içeri süzülen gün ışığı ibadet alanının yönelimini güçlendirmektedir. Arazinin doğal eğiminden dolayı, doğal taş merdivenler ile 6 metre yüksekliğe uzanarak saçağı oluşturan betonarme tavan arasında zıtlık bulunmaktadır. (Şekil:4.4) (Şekil:4.5)

Şekil 4.4 :Sancaklar Camii Kesit

Zaman zaman "mağara gibi" şeklinde eleştirilen cami, metaforik olarak Hira Dağı mağarasına da atıfta bulunan yapıyı. Camiyi yaptıran Sancak ailesi adına konuşan Suat Sancak," havalide 3-4 bin villa olduğu halde bir caminin bulunmadığını ve bu ihtiyacın kendisini bir proje arayışına sevk ettiğini belirtti. Suat Bey, mimarlığın çocukluk düşü olduğunu, cami yaptırmak isterken ise farklı bir cami arayışına düştüğünü, yeraltı camii projesi nedeniyle çok fazla eleştiri aldığı halde mimarına müdahaleden kaçındığını anlatırken, aldığı tepkiler bağlamında bir örnek verdi: "Beni şikayet etmişler, mağara bir cami yaptırıyor diye. Medine'de yaşayan bir mimar, Mustafa Kirazoğlu, kendisi 500'ün üzerinde cami yapmış, muhtemelen gelip bu camiyi görmüş, bana, hayrola, buralarda bir mağara yapıyormuşsun, dedi." (Şekil:4.6)

Yer üstü kargaşa, sıkışma, sermayenin insana "hiç" olduğunu duyurutan baskısı, metaforik olduğu kadar gerçeklik halinde de yeraltı dünyaları kurmaya zorluyor, hakikat arayışı içindeki huzursuz ruhları. Gökyüzü bunca talan edildiğine, mavi gök sıradan sayılan insandan işte böylesine koparıldığına göre, muhayyileyi canlandırmanın zamanıdır. Arolat'ın ifadesiyle: "Görülmemek üzere değil de bağırılmamak üzerine, bas bas bağırmayan bir cami." (Şekil:4.7)

Şekil 4.5 :Sancaklar camii avlu

Şekil 4.6 :Sancaklar camii

Dönemin İstanbul Müftüsü Prof. Mustafa Çağrıcı, projeyi gördüğünde, işte böyle olur dediğini anlatmıştır. Alanında , yeni bir üslupla tasarlandığını söyleyen Mustafa Çağrıcı, panel konuşmasında proje hakkında olumlu düşüncelere sahip olduğunu da ifade etmiştir. Günümüzde yeni tasarlanmış ve uygulanmış olan camilerle kıyaslanan camii hakkında, camii formunun betonla tekrarının sebep olduğu bir çıkması yansıtmaktadır. Sancaklar caminin, yeraltında olmasına rağmen, daralma hissiyatı olmamıştır. Bunun sebeplerinden biri de, birçok yazılan dergi yazılarında vs. daha derinde olma durumu ifade edilmesiydi. (Şekil:4.8) (Şekil:4.9) (Şekil:4.10) (Şekil:4.11) Diğer bir sebep de, bildiğimiz camilerden farklı olmasının durumlarından bir tanesi de , kadın erkek aynı yerde ibadet etmesi durumu tasarlanmıştır. Bildiğimiz camilerde, kadın başka kapılarda kapıdan girer, fakat sancaklar camisinde, kadın erkek aynı kapıdan içeri girmektedir. (Şekil:4.12) (Şekil:4.13)Tasarlanan yapıya şuan mevcut durumunda kullanımda kadın erkek ibadetleri birbirini görmemesi için, seperatör panel ile geçici çözüm üretilmiştir.

Şekil 4.7 : Sancaklar camii kadın erkek ibadet alanının bölünmesi

Şekil 4.8 : Sancaklar camii kadın erkek ayakkabı raf bölümü

Yeni tasarlanan yapıların upuzun minarelerinin birbiriyle yarıştığı, inşaat furyasında, sancaklar cami, camiyi farklı bir düzeyde anlatmaya çalıştığı görülmektedir. Bulunduğu lokasyonda lüks villaların bulunduğu bölge, proje sahibi aile, mimarı ve Prof. Mustafa Çağrııcı gibi bir ilim insanı, düşünce birliğiyle uç bir formda gönlünce gelişme ayrıcalığına sahip olmuş .

Şekil 4.9 :Sancaklar camii duvar tasarımı

Bununla birlikte tevazu arayışı, Arolat'ın caminin girişine yazılması için hazırladığı metinde yer verilen İsrâ 37'ye atfen altı çizilen bir amaç: "Ve yeryüzünde çalım satarak dolaşma! Unutma ki sen ne yeri yarabilir, ne de dağlarla boy ölçüşebilirsin." (Şekil:4.14) (Şekil:4.15) (Şekil:4.16) (Şekil:4.17) (Şekil:4.18) (Şekil:4.19) (Şekil:4.20)

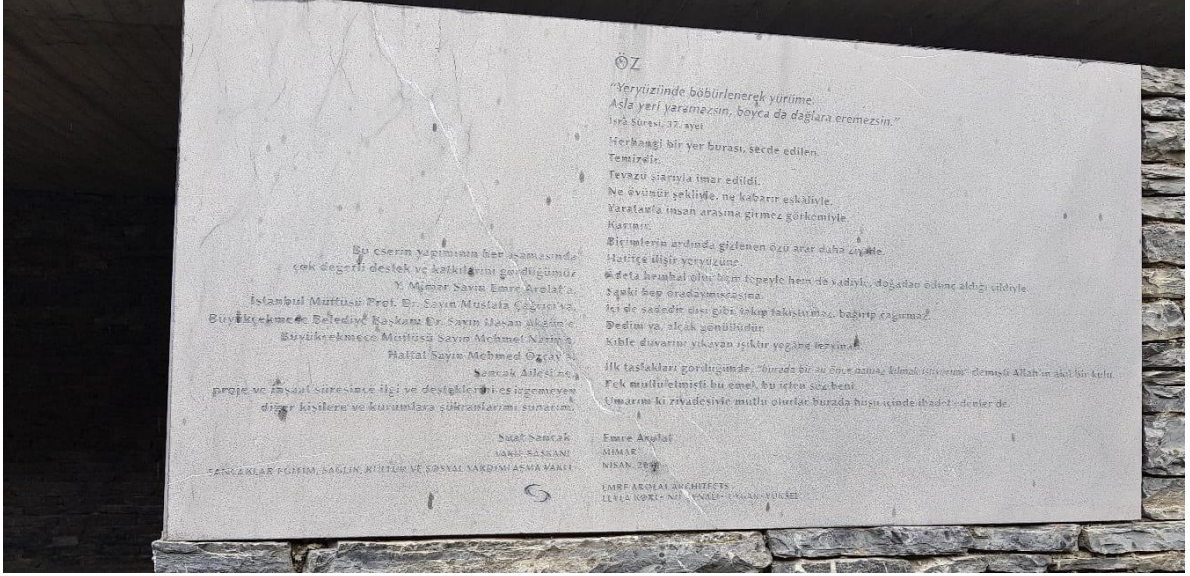
Şekil 4.10 :Sancaklar camii mekan görselleri

Şekil 4.11 :Sancaklar camii duvar tavan ilişkisi ve doğal ışık tasarımı

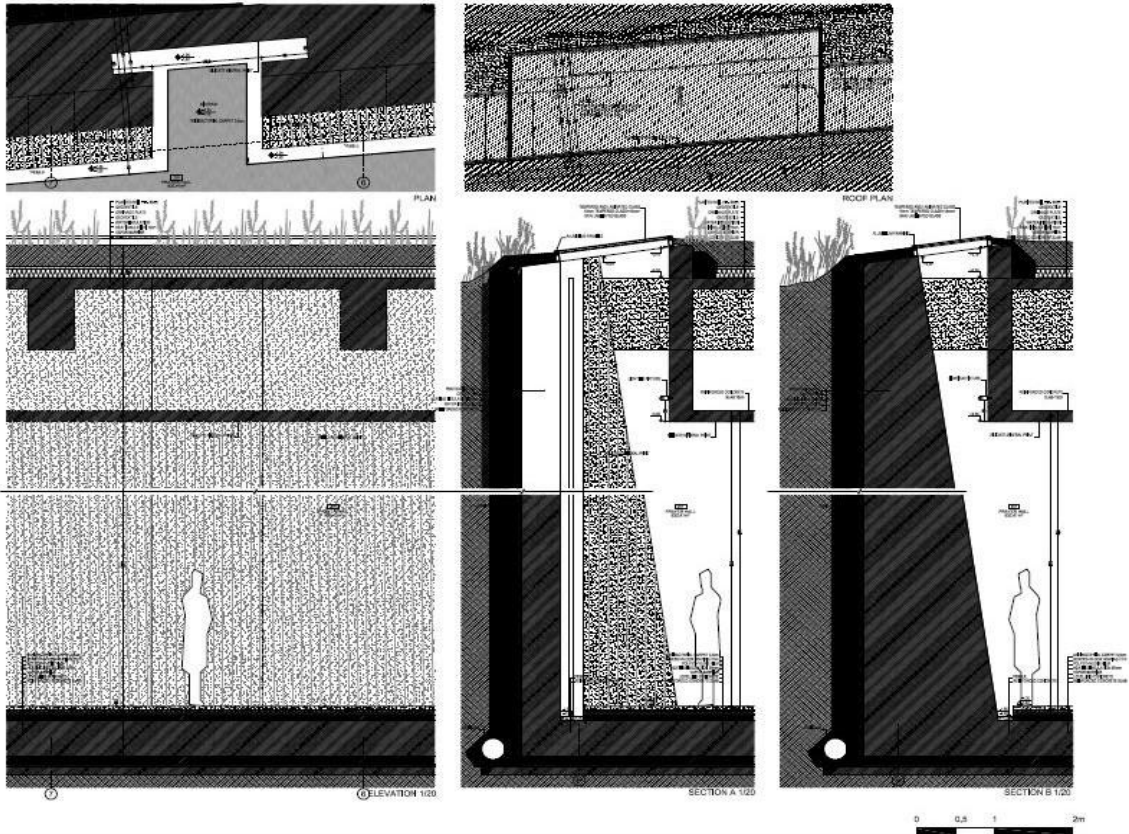
Şekil 4.12 :Sancaklar camii hoca hutbe alanı

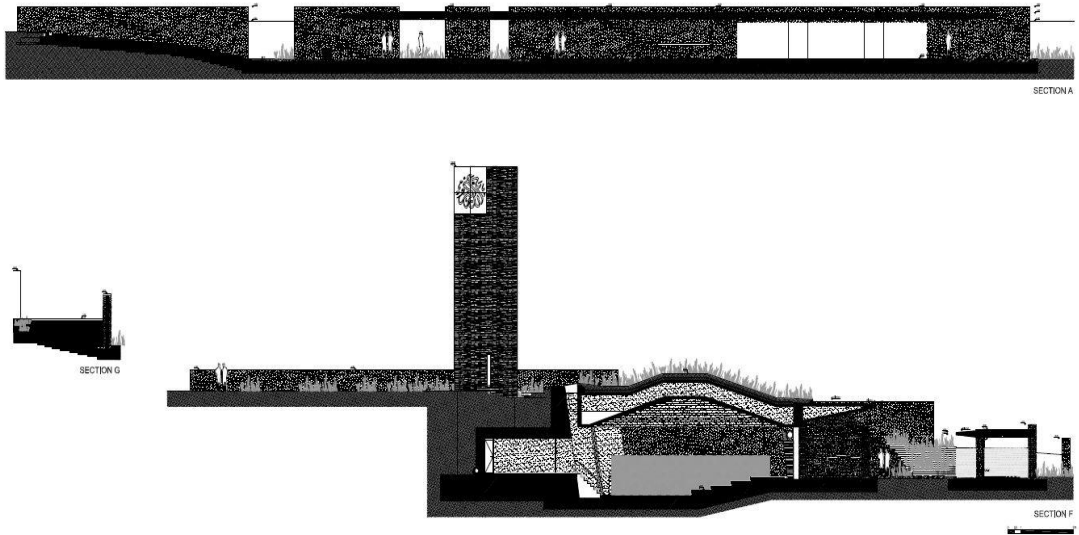
Şekil 4.13 :Arolat'ın caminin girişine yazılması için hazırladığı metin

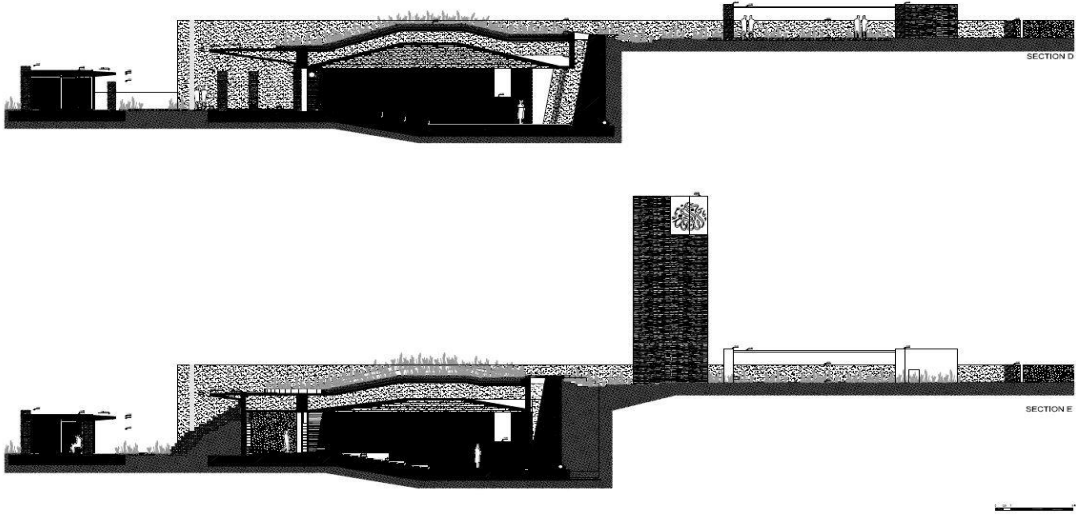
Şekil 4.14 :Sancaklar camii örümcek ağı metaforu ve tavan görseli

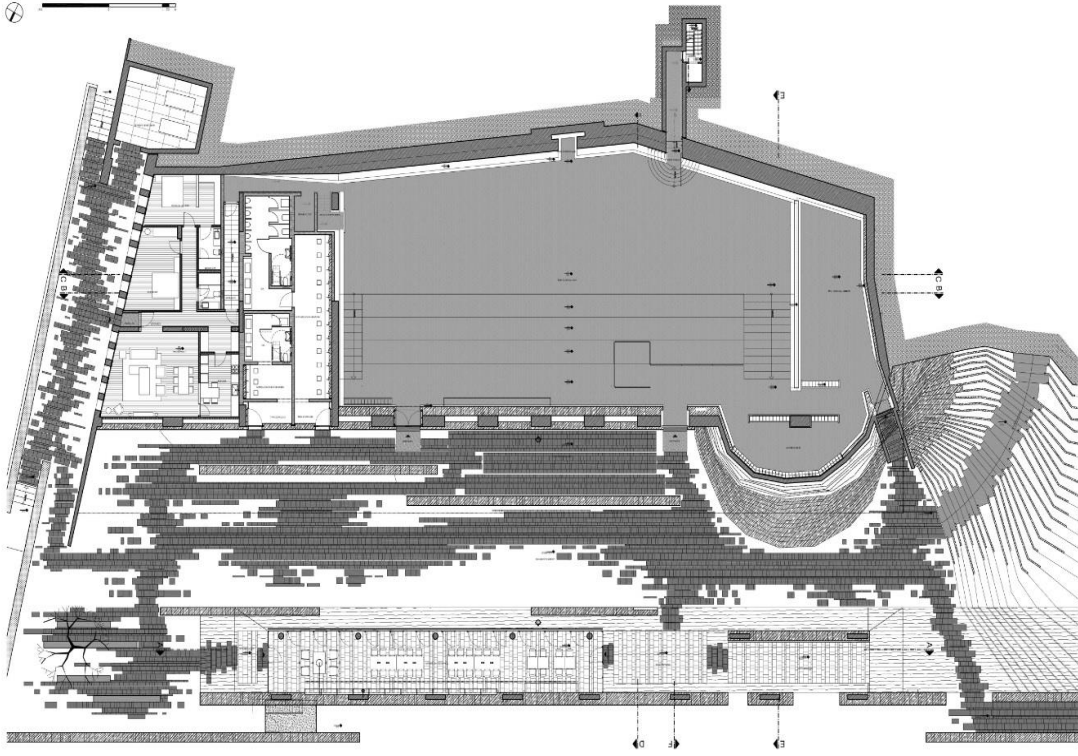
Şekil 4.15 :Sancaklar camii kesit AA (Emre Arolat Mimarlık)

Şekil 4.16 :Sancaklar camii kesit BB (Emre Arolat Mimarlık)

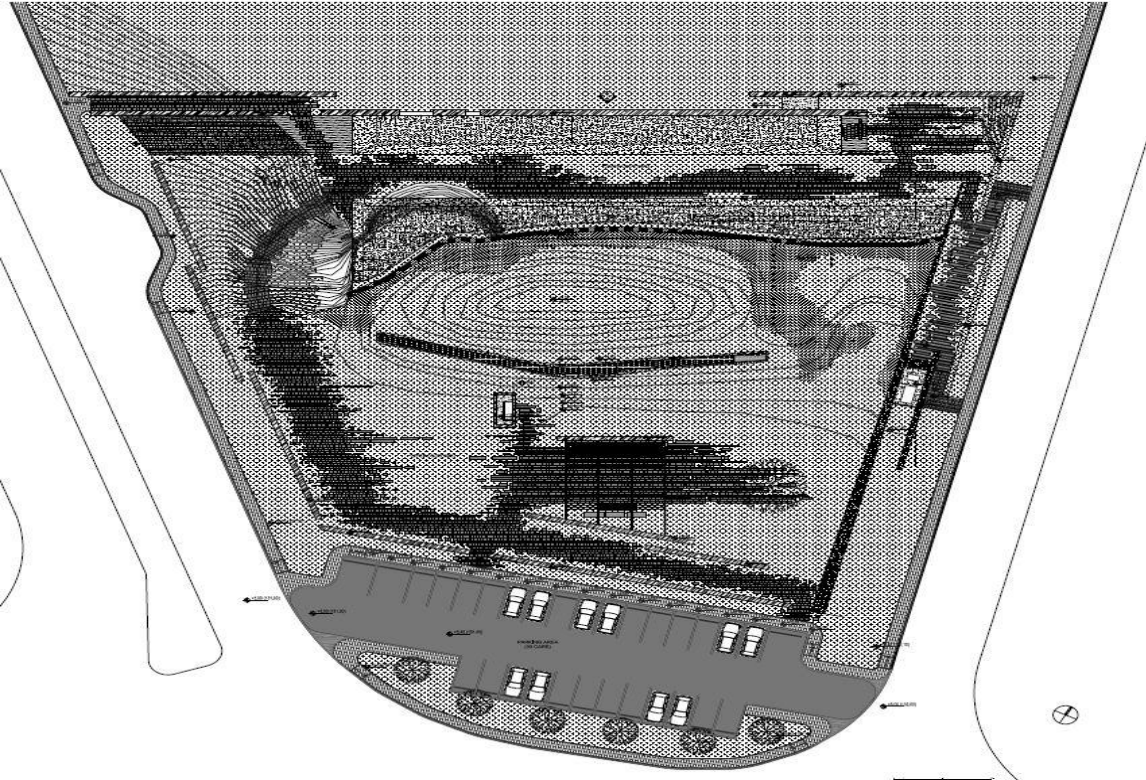
Şekil 4.17 :Sancaklar camii kesit CC (Emre Arolat Mimarlık)

Şekil 4.18 : sancaklar cami plan (Emre Arolat Mimarlık) 1/20 ölçek

Şekil 4.19 Sancaklar cami güney yükseklik sistemi detayı)

Şekil 4.20 Sancaklar camii vaziyet planı (Emre Arolat Mimarlık)

1/15 ölçek

4.3. Sancaklar Cami Metafor Uygulaması

Sancaklar Cami projesinde irdelediğimiz gibi, dinsel metafor örneğinin , uygulandığı bu projede, Hira dağından esinlenilme söz konusudur. Sancaklar Camii İmam Hatibi Ali Elmacı, mimar Emre Arolat'ın, İsra Suresi'ndeki "Yeryüzünde böbürlenerek yürüme, yeri yaramazsın, boyca dağlara ulaşamazsın" ayetinden kendisine bir ders çıkartarak, "Bugüne kadar yapılan eserler ve bu eserleri yapan mimarlarla yarışmamak için mütevazı bir eser yapayım" düşüncesiyle bu eseri tasarladığını söyledi. Caminin kot farkı ile merdiven kullanılması, merdivenlerin de metafor kavramı üzerinden tasarlandığını, Hz. Muhammedin **Sevr Mağarasında** bulunduğu esnada, örümceğin mağaranın ön kısmına ağ ördüğü ve bu sebepten dolayı da Hz. Muhammedi öldürmek isteyen kişilerin, Sevr mağarasına girmek için caydırıcılık olduğunu bir çok kitaptan okumaktayız. Sancaklar camii metafor örneğinde de , caminin merdivenlerini ele aldığımızı, örümcek ağının 2 boyutlu hali, metafor örneğinin ilk göstergesi olmuştur.

Akabinde caminin inşasında kullanılan doğal taş , Hira dağının doğal atmosferinden esinlenilmiş bir soyut metafor örneğinde tanıklık etmektedir. Sancaklar camisinin iç mekanına girdiğimizde, tavanlardan tutun da duvarlar , zeminler detaylı tasarımın kendini anlattığını göstermektedir. Tavan tasarımında yine mağara metafor örneğinden, modernize edilmiş kubbe tasarımına yönelim göstermektedir. Basit bir mağarayı andıran camii, dua etmek ve Tanrı ile yalnız kalmak için hayli dramatik ve huşu uyandıran bir iç mekana sahiptir.

Kible duvarı boyunca yer alan yarıklar, ibadet alanının yönelimini güçlendirirken, güneş ışınlarının da iç mekana süzülmesini sağlıyor.

Duvarlardan süzülen doğal ışıkla Allah'a yönelişin tıpkı bir huzura erişini hissettirmek için tasarlanmış gibi. Aynı zamanda, Büyükçekmece'de bulunan Sancaklar cami bulunduğu yer ve alan kapsamı içinde, huzurlu ve şehir merkezinden uzak bir mevkiidedir. Hira mağarası da şehirden uzak ve Hz. Peygamberin huzur bulmaya gittiği bir mağaradır. Aynı soyut metaforik kapsamı içeren bu tasarım,

metafor anlamının soyut ve somut irdelemelerinin de örneğini ortaya koymaktadır. Metafor örneğinde olduğu gibi, yerli tasarımlarımıza öncülük ve örnek olan bu yapıt metaforik ve ana tema kapsamı içerisinde önemli bir yapıt olma değerini kazanmıştır. Projenin ayrıntılı analizlerinin sonucunda, her ince detayından , kullanılan malzemesine kadar, dinsel metafor örneğinin sıradan ibadethane ve camilerden farklı bir yapıt olduğunu göstermektedir. Ülkemizde de başarılı bulunan Sancaklar Cami projesinin başarılı bir metafor örneği olması, daha sonradan tasarlanacak metaforik kapsamlı yapılara ışık olacağını görmekteyiz.

SONUÇ

Tasarımda, metafor uygulamaları, tasarıma katkı sağlamış ve olumlu geri dönüşlere yol açmaktadır.

İç mimarlıkta stiller, tarihsel süreçler de ele alınmıştır. Neolitik dönem, Erken tunç çağı, Eski yunan uygarlığı, Mısır mimarisi, Eski yunan iç mimarlığı, Roma dönemi, Erken Hristiyan ve Bizans dönemi, Erken ortaçağ dönemi, Gotik mimarlık dönemi, Rönesans ve Maniyerist dönemi, Barok ve Rokoko dönemi, Aydınlanma çağı dönemi sırasıyla ele alınmış ve irdelenmiştir. Her dönem uygarlığı içinde metafor kavramı ve metaforik tasarımlar bulunmaktadır fakat mimari ve iç mimari tasarımda, toplumların artık yerleşik düzene geçtikten ve yapılarını inşaa etmeye başladıkları dönemlerde , metaforik kavramların oluşumunu somut haliyle görülmektedir.

İlk dönem uygarlıklarında metaforik tasarımlar yok diyemeyiz. Toplumlar, mağaralarda yaşarken bile, mağara duvarlarına çizdikleri figürlerden ve mağaraların iç mekanlarını kendilerine yerleşim alanı kullanma çabalarıyla oluşturdukları ortamlardan , metaforik kavramlara örnek olabilir. Eski yunan uygarlığında, tasarlanan sosyal ve toplumsal yapılar inşaa edilmeye başlanmıştır fakat metafor kavramının oluşumu mimari ve iç mimari açıdan ana tema kapsamına bağlı olarak, tasarımı yapıldığı kurgulanmamıştır.

Mısır döneminde, analogik benzetmeler metaforik kavramlara uyarlanmaya çalışılmıştır. Metaforik tasarımlar bu dönemde bilinçli tasarımlarla ilk adımını atmış bulunmaktaydı.

Eski yunan uygarlığında metaforik tasarımlar ve biçimsel öğelere yönelik dekoratif süslemeler de ifade edilmeye çalışılmıştır. Yerli ve yabancı örneklerin analiz sonucunda, yabancı örneklerin metaforik açıdan tasarımı, yapıya aktarımı daha doğru tasarlanmıştır. Yerli örneklerimize baktığımızda , Sancaklar Cami projesi metafor örneğinde doğru tasarlanmış örnektir. Fakat yerli örneklerimizin genel kapsamlı araştırmaları sonucunda, metaforik kapsamlı proje tasarımı yapıya olumlu aktarımları sağlanamamaktadır. Ülkemize metaforik açıdan, doğru tasarlanmış ve irdelenmiş projeler , yatırımlar yapılması gerektiğinin sonucuna varılmıştır.

- İç mimaride anlam ve biçim, kendini farklı biçimlerde üreten bir olgu olduğunu ifade etmektedir. İç mimarinin , doğasından gelen evreleri anlatmayı gerektirir. Bu tez kapsamında iç mimarinin doğadan gelen biçimsel ve farklı biçimsel olguların sonuca varılıp projenin ana temasını yansıtma niteliğini anlatmaktadır. Bu temaya bağlı olarak da, tasarlanan yapının seçilmiş örnek üzerinden devam edip, seçilen örneğin kapsamlı olarak araştırmaları yapılmış ve birçok yerli ve yabancı proje ile kıyaslama niteliğinde, irdelenmiştir. Proje kapsamında her yapının yola çıkış ana teması ve metaforik kapsamlı benzetme niteliği olduğu algısına varılmıştır. İlgili niteliğinin , her projede farklı benzerlikler sağladığının ve metafor kavramının sadece bir benzetme olmadığını, somut olgularla da yaratıcılık kavramında inşaa edildiğinin sonucuna varılmıştır. Araştırması yapılan yerli ve günümüz örneklerinde, yeterli veri kaynaklarına varılmış ince detaylarına kadar irdelenmiş ve metafor kavramının yeterli kullanılmadığının ve farklı analogik kavramlarla karmaşık biçimde yapılara yansıtıldığını ve sonuç olarak da asıl olması gereken ana tema doğrultusunda soyut ya da somut metaforik kavramın kullanılmadığı görülmüştür.
- Yabancı örneklerden olan; Casa Batlló , mevcut yapının tekrar tasarlanıp inşaa edilmesiyle oluşan metafor örneğidir. Sıfırdan yapılan, metaforik kapsamlı örneklerden çok daha iyi olan bu tasarım şehrin gözdelerinden biri olmaya hak kazanmıştır. Gaudinin tasarlamış olduğu bu tasarımda, her bölüm ince detaylarıyla incelenmiştir. Çatısı, pencereleri, terası, her bölümünde uygulanan analogiden metafora geçişinde ustalıkla kullanıldığı bu tasarım önemli metafor örnekleri arasında yer almaya hak kazanmıştır.
- Yerli örneklerimizden olan , Atatürk Kültür Merkezi Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Konser Salonu uzun süren inşası sonucunda 2017 tarihinde açılmıştır. Ülkemizde metaforik kapsamlı birçok örnek incelediğimizde , tasarımların metaforik açıdan soyut ya da somut durumları ele alınmasına rağmen görüyoruz ki sadece benzetmeden ileri gidilememiş. Metaforik tasarımın sözlük anlamlarını incelediğimiz zaman,

edebiyat ve felsefik açıdan açıklanmış olan terimlerin arasında ‘benzerlik’ ifadeleri yer almaktadır. Fakat metafor; tasarımda, kütlenin ham haliyle ortaya konan tarım örneği hiçbir zaman olmamıştır ve olmamalıdır. Metaforun doğru irdelenmemesi sonucu , tasarıma aktarımının olumsuz örneklerinden biri de yumurta metaforunun oluşturulmaya çalışıldığı Atatürk Kültür Merkezi Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Konser Salonu’dur.

- Metaforik ve tematik kapsam doğrultusunda, seçmiş olduğumuz Sancaklar Cami, tasarım örneğinde, düşünsel metafor kavramı tasarlanmıştır. Örnekte incelediğimiz gibi ana tema kapsamında tasarım, kategorik incelenmesi ve kapsamlı bir genel değerlendirme yapılmıştır.
- Metafor kavramı detaylı biçimde araştırılmış ve farklı dillerde anlam benzerlikleri olduğu görülmüştür. İki farklı dalda incelenen metafor kavramı; tasarımlarımıza farklı bir bakış açısı getirmektedir. Yani somut metaforik kavram niteliğinin olmadığına, soyut düşüncel biçimlerde metaforik kavram olarak tasarım süreci olabileceğine ve ortaya bir ana tema içerisinde yapı inşa edilebileceğinin sonucuna varılmıştır. Tasarlanan örneklerden de yararlanılarak metaforun amacının, tasarımsal, işlevsel mi olduğu irdelenmiştir.
- Sancaklar camii örneğinde görüldüğü üzere; Sancaklar camisinde ana temanın düşünülmesiyle oluşan metafor kavramı dinsel bir inanışın yaşandığına, Hira Mağarası, İslam peygamberi Muhammed'in inzivaya çekildiği mağara olmaktadır. Ayrıca, Müslümanlarca, Kur'an-ı Kerim'in Muhammed'e bu mağarada indirilmeye başlandığı kabul edilmektedir. Mekke'nin yaklaşık 6 km kuzeyinde bulunan Nur Dağı'nda bulunan ve Hira mağarasından esinlenerek tasarlanmış olan mağara temalı camii projesinin, soyut ifadeler eşliğinde inşaa edildiğini ve birçok tasarım fikrinin de Müslümanlık dini ile bağdaştığını göstermektedir.

KAYNAKLAR

Aristoteles- Augustinus- Heidegger, 2019. Zaman Kavramı, çeviren Saffet Babur, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara, s. 65.

Alberti, L.B. 1965, Ten Books on Architecture, Book L., Chap IX, Alec Tranti Publishers, London

Bilgin, İ. 2006 “Emre Arolat'ın Ekranı”

<<http://www.arkitera.com/diyalog.php?action=displaySession&ID=62&year=&aID=613>> alındığı tarih, 15.04.2019

Busari, S., 2019, “ArkiPARC 2008 Konuğu Steven Holl'den Pekin'e Gökyüzü Köprüleri” çev. Gül Keskin CNN

<<http://www.arkitera.com/news.php?action=displayNewsItem&ID=33088>> alındığı tarih, 01.05.2019

Büyükbayram, Ş., E., 2004, Mimari Tasarımda Metaforun Kullanımı, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya

Graeme Brooker Sally Stone- İç mimarlıkta bağlam+çevre 2019

Graeme Brooker Sally Stone- İç mimarlıkta biçim+yapı 2019

Harvey,D., 2002, Postmodernliğin Durumu, Metis yayınları, İstanbul

Hawkes, C., R., 1989, Metaphor and Art, Cambridge, Cambridge University Press

John Coles, Naomi House -İç mimarlığın temelleri- 2010

Jane Anderson - Mimari tasarım- Jane Anderson

Karaesmen, E., 2003, Büyük Gaudi“ye Büyük Kutlamalar: GiriŒ, Mekan ve Yapı Kavramları Üzerine Genel Bir Hatırlatma, Mimarlık Dergisi, 314:67

Karatani Kojin, 2019. Metafor Olarak Mimari, çeviren Barıs Yıldırım, Metis Yayınları, İstanbul, s. 57-58.

Karatani Kojin, 2019. Transkritik, çeviren Erkal Unal, Metis Yayınevi, İstanbul, s. 149-162.

Lakoff, G., Johnson, M., 2005, (çev; Demir, G.Y.) Metaforlar Hayat, Anlam ve Dil, Paradigma Yayınları, İstanbul

Lakoff George- Johson Mark, 2005. Metaforlar: Hayat, Anlam ve Dil, çeviren Gokhan Yavuz Demir, Paradigma Yayınları, İstanbul, s. 25.

Le Corbusier – Modülör’ün Bedeni-(levent Şentürk) 2019

Ortony, A. (Ed.), 1993, Metaphor and Thought, Cambridge University Press, Cambridge

Oswald Mathias Ungers -Morphologie- (syf.7-8-9-15-19) 2019

Özlem KÖROĞLUa , Hasret ULUSOY YILDIRIMa, Cevdet AVCIKURT**, 2018 Kültürel Miras Kavramına İliŒkin Algıların Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi. Balıkesir. Turizm Akademik dergisi.

Ramirez, J., A., 2007, (çev: Ayfer Teker Garcia) Gaudi“den Le Corbusier“ye Arı Kovanı Metaforu, Dost Yayınları, Ankara

Yüksel, Ü., 2004, Mimarlıkta Analoji-Metafor Kavramları:KarşılaŒtırılmalı Bir Çalışma, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

Worringer Wilhelm, 1985. Soyutlama ve Ozdesleyim, Remzi Kitabevi Yayınları, İstanbul, s. 12, 24.

URL 1 - Gunkut Akin, Emre Arolat, Aydan Balamir, ihsan Bilgin, Can Çinici, Murat Güvenç, Tansel Korkmaz, Mehmet Kütükçüoglu, Arif Suyabatmaz, Alilla Yücel katıldığı panel organizasyonu 29 Nisan 1 2006 ihsan Bilgin, Bilgi Üniversitesi Mimari Tasarım Yüksek Lisans Programı. <<http://www.arkitera.com/event.php?action=displayEvent&ID=734>> alındığı tarih, 01.05.2010

URL 2- romanesque- Url-1< [http://www.cartage.org.lb/en/themes/Art ...ations.htm](http://www.cartage.org.lb/en/themes/Art...ations.htm). Feierabend,Verlag,” Romanesque”,Berlin ,2002

URL 3- gotik mimari - Url-1< <https://www.makaleler.com/gotik-mimari-nedir>

URL 4- erken ortaçağ- 2019 Url-1< <http://www.arkeo-tr.com/erken-orta-cag-sanati.html>

URL 5- Magrippalfcoster - 2019

https://www.google.com/search?q=Magrippalfcostertivmfecit&safe=active&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjTiI2C45riAhX_wMQBHXo-CUMQ_AUIDygC&biw=1920&bih=883#imgrc=bivVi3Ak3RcXkM:

URL 6- Herşey bir metaforla başladı 2019

Url-1< <http://www.arkitera.com/haber/17631/her-sey-bir-metaforla-basladi>

URL- 7 Metafor örnekleri 2019

https://www.google.com/search?q=i%C3%A7+mimarl%C4%B1k+metafor+%C3%B6rneklere&tbm=isch&source=univ&safe=active&sa=X&ved=2ahUKEwji6e3b7Z_iAhXTxcQBHYxCDooQsAR6BAgJEAE&biw=2133&bih=998#imgrc=GFvR-PFOzbf0WM:

URL 8 – Biomimicry 2019

<https://www.google.com/search?q=Biomimicry%2C&oq=Biomimicry%2C&aqs=chrome..69i57j35i39j0l4.1343j0j8&sourceid=chrome&ie=UTF-8>

URL 9- Sancaklar camii -2019

Url-1 < <https://www.arkitera.com/haber/19244/yeralti-camii-notlari>

URL 10- Casa batllo -2019-

<https://www.google.com/search?q=Casa+Batllo+ilk+hali&tbm=isch&source=univ&safe=active&sa=X&ved=2ahUKEwje4o->

URL 11- <http://www.nt.armstrong.edu/METAPHOR.htm> 2019

URL 12- <http://www.lcc.gatech.edu/gallery/rhetoric/noframes/terms/metaphor.html>

URL 13 - <http://www.philosophy.su.se/personal/staffanstexter/metaphors.htm>

URL 14- Glossary of Linguistics Terms-

<http://www.sil.org/linguistics/GlossaryOfLinguisticTerms/>

URL 15- - Theodore L.Brown “Making Truth: Metaphor in Science”

<http://www.press.uillinois.edu/epub/books/brown/ch3.html>

ÖZGEÇMİŞ

09 Temmuz 1989 yılında İstanbul'da doğdum. İlköğretim öğrenimimi Şehitler İlköğretim okulunda, lise eğitimimi Bakırköy Yahya Kemal Beyatlı lisesinde tamamladıktan sonra, 2012 yılında Beykent Üniversitesi İç Mimarlık bölümünden mezun oldum.

2009 yılında iş hayatının ilk adımı olan, stajımı Alp Architects de yaptıktan sonra, Ortaklar dekorasyon, Başaran Holding firmalarında çalışıp, mesleki donanımı elde etmeye çalıştım. Bu mesleki gelişimim sonucunda, şuanda da devam ettirmiş olduğum İç Yapı Mimarlık firmasını kurdum. Yaptığım ve gelecekte yapacağım akademik çalışmaların hem kendi gelişimim hem de iç mimari tasarım dünyasının gelişimine katkıda bulunmasını dilemekteyim.

Yabancı dilim İngilizcedir.

Selin ÖZDÖLÇOLAK PARLAK